

karakız

anarşist komünist dergi

mart-nisan-mayıs 2005

NOTLAR

Fiyat:2.5 YTL

konu: anarşist komünizm

karakızıl

anarşist komünist dergi

mart-nisan-mayıs 2005

NOTLAR

Kendimiz için hiçbir şey,

Hepimiz için her şey

Anarşizm içindeki komünist gelenek _____ 2
Camille

Anarşist Komünizm _____ 5
Peter Kropotkin

Anarşist Komünizm _____ 15
Alain Pengam

Anarşist Düzenin Ekonomik yapısı _____ 26
Sendika Nedir? Emekçilerin öz-yönetimi nedir? Sendi-
kanın ekonomideki rolü... Her bir sendika arasında nasıl bir
ilişki olacak?

Neden Anarşist Komünist Örgütlenme? _____ 44
Adam Weaver

NEFAC Röportaj _____ 49
Devrimin Yolu Hangisi Olacak?

Anarşizm mi Leninizm mi? _____ 54
James O'Brien

Anarşist Komünist Teori-Strateji
ve Örgüt Karşıtı Sapma

Anarşizmin Komünist Kökenleri _____ 60
Adriana Dada

19. yy'da kapitalizmle birlikte gelişen sınıf mücadelelerinin politik ifadesi olan iki sosyalist akımdan biri olarak anarşizm, devrimci bir hareket ve deneyimdir. Bugün toplumsal mücadele sürdürme iddiasındaki bireyler ve gruplar için öncelikli ihtiyaçlardan birinin bu birikimi açığa çıkarmak, derinleştirmek ve teorik altyapı oluşturmak olduğu düşüncesiyle bu dergiyi çıkartıyoruz. Bu çabanın günümüzdeki devletsiz, sınıfsız, anti-hiyerarşik, komünist bir dünya kurma mücadelesine katkı sunacağını umuyoruz.

Derginin bütününde yer alan yazılar, üzerinde tamamen ortaklaşmış bir ideolojik hattı değil, anarşist komünist gelenek içerisinde farklı eğilimleri temsil etmektedirler. Özellikle bu topraklarda bir düşünce ve pratik olarak anarşizmin kendi özünden çok daha farklı şekillerde algılandığı ve bilindiğini göz önüne aldığımızda derginin öncelikli işlevi, anarşist komünizmin düşünsel altyapısını tanıtmak olacaktır.

Üç ayda bir yayınlanacak olan "Kara Kızıl Notlar"ın her sayısında farklı başlıklar üzerine çeviriler ve yazılar olacak. İlk sayının konusu bir giriş olması amacıyla; "anarşist komünizm"...

İletişim

karakizilnotlar@yahoo.com

İnternet adresi

http://www.karakizilnotlar.tk

Bu dergi ticari amaçla çıkartılmamaktadır. İsteyenler tarafından çoğaltılabilir, içindeki yazılar kullanılabilir.

Kendimiz için hiçbir şey, hepimiz için her şey: Anarşizm içindeki Komünist Gelenek

Camille

Komünist olmak zorundayız çünkü bizler anarşistiz, çünkü anarşi ve komünizm devrimin iki asıl ilkesidir

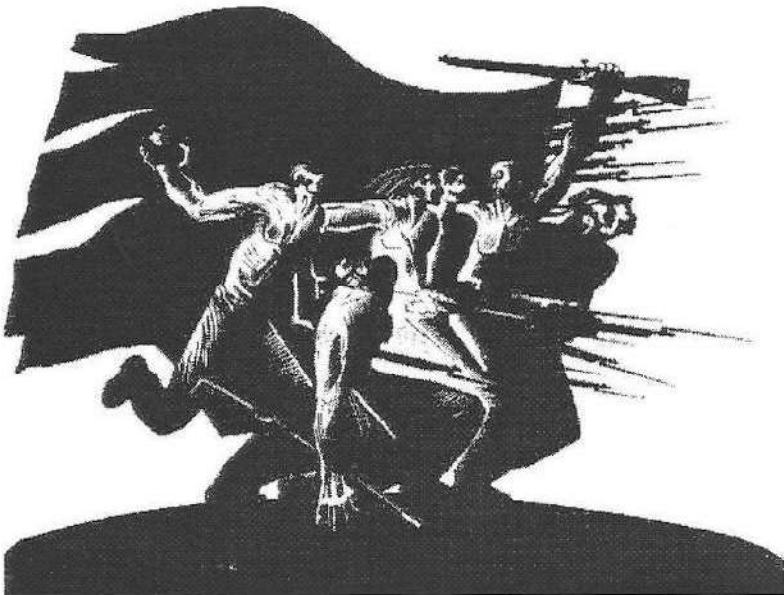
NEFAC'ın (Northeastern Federation of Anarchist Communism, A.B.D. ve Kanada'da örgütlü olan Kuzey Doğu Anarşist Komünist Federasyonu ç.n.) "Hedefler ve İlkeler" yazısında; federasyon, "kendilerini anarşizm içindeki komünist gelenek içinde tanımlayan ve farklı direniş hareketlerinden gelen devrimcilerin bir örgütü" olarak tanımlanmıştır(1). Bir çok insan bunu okuduğunda, kendi kendine burada ne anlatmaya çalıştığımızı sorup şaşırabilir. Anarko-komünistler, özgürlükçü

komünistler, komünist-anarşistler... Bu bir çelişki midir? Marx ve Bakunin arasında, Lenin ve Makhno arasında, Mao ve Pakin arasında gizli bir ittifak mı vardı? Anarşizmi bozup "Partimize"(o da her neyse?) ufak askerler toplamayı amaçlayan kılık değiştirmiş Bolşevikler miyiz? Tabi ki hayır! Hadi daha yakından bakalım.

Komünizm kelimesi gerçekten ne anlama geliyor? Komünizm, hem üretimi ve dağıtımı hem de toplumsal olarak üretilen serveti ortaklaştırmamız gerektiğini

söyleyen öğretidir. Komünizm, yerine dünya çapında sınıfsız bir toplumun alacağı sınıflı sistemin ve ücretli köleliğin kaldırılmasını hedefler. Bizim düşüncemizce, gerçek komünizmin tek hedefi devletin yıkılmasıdır; çünkü devlet, egemenlik ve sınıf hükümdarlığı üzerine kurulu politik örgüttür. Bir devlet var olduğu sürece, komünizm var olamaz, çünkü devletin varlığı ister istemez sınıflı bir sistemi gerektirir (en azından bir sınıfı: bürokratlar!).

Herkes bunda hemfikir olmasa da, komünizm ve merkezileşme bir arada var olabilir (öz-yönetim ve merkezileşmenin de bir arada var olabileceği gibi). Komünizm bir çok politik ve örgütsel yapıya uyarlanabilir. Bizler, doğrudan demokrasiye dayanan federatif örgütlenmiş bir yapıyı savunuyoruz. Bu demektir ki, anarşist bir yapı muhakkak komünist bir yapıyı içermek (beraberinde getirmek ç.n.) zorunda değildir (aynı şekilde komünist bir yapı da anarşist bir yapıyı beraberinde getirmek zorunda değildir). Bireysel anarşistler vardır, kolektivist anarşistler vardır, karşılıklı (mutualist ç.n.) anarşistler vardır vs. Otoriter komünistlerin, konsey komünistlerinin, ilkel komünistlerin vs. de olduğu gibi.

Bizler anarşist komünistleriz. Bu nedenle kendimize "anarko-komünistler" veya "özgürlükçü komünistler" diyoruz. Kelimelerden biri, diğerini tamamlıyor; anarşizm ve komünizm.

Anarşizmin Kökleri

Anarşizm, Uluslararası Emekçi İnsanlar Birliği (IWWA veya I. Enternasyonal, 1864-72) içinde

Komünizm hem toplumsal üretimi hem de yeniden üretimi önemsemiş ve bu nedenle, servetin üretimine doğrudan katılmış olsun veya olmasın, istinasız herkesin toplumsal olarak üretilen servet üstünde eşit hakkı olduğunu savunmuştur.

doğmuş ve gelişmiştir. Başlangıçta, Enternasyonal İngiliz ve Fransız sendikacılar arasında bir birlik olarak tasarlanmıştı, böylece Fransız işçiler İngiltere'de grev kırıcılar olarak kullanılamayacaklardı (ki bu o zamanlar İngiliz patronlar tarafından sıkça kullanılan bir taktikti). Örgüt yayıldı ve en etkin döneminde iki milyondan fazla işçiyi kapsayacak kadar genişledi. İçinde bir çok sosyalist eğilimin bulunduğu devrimci bir laboratuvar, -örneğin çeşitli ülkelerdeki başka işçilerin grevlerine yardımcı olmak için para toplayan- bir dayanışma merkezi gibi işliyordu. Yol gösterici toplumsal hareketler ve teorisyenler olsa da -mesela Proudhon-, bir öğreti ve hareket olarak anarşizm Mikhail Bakunin, Carlo Cafiero veya James Guillaume gibi aktivistlerin ve İsviçre Jura'nın saat yapımcıları, İtalyan ve Fransız

zanaatkarları ve İspanyol işçileri gibi hareketliliklerin etrafında şekillenmiştir.

İlk anarşistler genelde kolektivistlerdi; Marx ile diğerleri tarafından savunulan "komünizm" karşıydılar. Fikir, bir iş yerinde çalışan işçilerin üretim araçlarını ele geçirmesi ve onları beraberce idare etmesiydi. Onlar birlikleri (dernekleri-association ç.n.) vasıtasıyla fabrikanın kolektif sahipleri olacaklardı (az çok kooperatif benzeri bir oluşum). Servetin dağılımı, temel olarak her işçi tarafından yapılan iş miktarına göre ödemeye olacaktı. Sorun, bu yolun bir çeşit kolektif kapitalizm olarak son bulma riskiydi. Dahası, dayanışmanın garantisi yoktu ve gerçekten "işçi" olmayanların sözü geçmeyecekti ve aslında "işçi" olmayanlar işçilere bağımlı olacaklardı. Çocukların, yaşlıların ve fiziksel zorluk çekenlerin vs. durumları eski sistemdeki durumlarından daha iyi olmayacaktı.

Kollektivist modelin eleştirisi 1870'lerde gelişti. "Anarşizmin; kolektivizmin daha ayrıntılı bir şekilde çözümlendiği noktada ortaya çıkan çeşidi, komünizmdir. Bu, sadece emek araçlarının ortaklaştırılmasının yeterli olmadığı, aynı zamanda emeğin ürünlerinin de ortaklaştırılması ve "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" sloganındaki ilkeyle dağıtılması görüşüdür. Komünist argüman şudur; insanların kendi emeklerinin tam değerini elde etme hakkına sahip oldukları bir düzende, her bir insanın emeğinin değerini ölçmek mümkün değildir çünkü her birinin ayrı ayrı emeği, herkesin emeği ile iç içedir ve farklı tür işlerin farklı değerleri vardır. Bu nedenle tüm ekonominin bir bütün olarak halkın elinde olması ve ücret ve fiyat sisteminin kaldı-

lması daha iyidir."(2)

Sadece üretenlerle ilgili olan ve sadece bu insanlara hak ve yetki veren kolektivizmle karşılaştırıldığında; kocalarından bağımsızlık isteyen kadınların özgürleşmesinin ve geleneksel olarak eve mahkum edilen ve bu nedenle gizlenen (görülmeyen, ç.n.) kadın emeğinin tanınmasının sağlanması için, kolektivizmin aksine "aile bazlı ücret" (family wage ç.n.) fikrine karşı çıkan komünizm daha avantajlıydı. Başka bir deyişle, kolektivizm sadece servetin toplumsal üretimine değer verirken, komünizm hem toplumsal üretimi hem de yeniden üretimi önemsemiş ve bu nedenle, servetin üretimine doğrudan katılmış olsun veya olmasın, istinasız herkesin toplumsal olarak üretilen servet üstünde eşit hakkı olduğunu savunmuştur.

1880'de, Jura Federasyonu konferansında, [temel olarak Fransızca konuşan İsveç Jura'sının anti-otoriter emekçiler federasyonu], ilk defa anarşist bir konferans ekonomik örgütlülük olarak komünizme sıcak bakmış oldu. İtalyan devrimci Carlo Cafiero bu konferansta komünist tezleri şöyle savunmuştur: "Bir kimse komünist olmadan anarşist olmaz. Gerçekten de, sınırlamaya (limitation ç.n.) dair en ufak bir ipucu, otoriterliğin tohumlarını taşıyacaktır. Ve bunu seri bir şekilde türeyen kanunlar, mahkemeler ve jandarma olmaksızın düşünemeyiz. Komünist olmak durumundayız çünkü kolektivist safsatayı anlayamayan insanlar, Reclus ve Kropotkin arkadaşlarının da belirttiği gibi komünizmi kusursuz bir şekilde kavrayıp benimseyebilirler. Komünist olmak zorundayız çünkü bizler anarşistiz, çünkü anarşi ve komünizm devrimin iki asıl ilkesidir."(3)

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında anarşist hareketin başını çeken kişiler -Kropotkin, Malatesta, Reclus, Grave, Faure, Goldman, Berkman ve bir çokları- komünistti. Kolektivizmden yola çıkarak ve Marksizme karşı tepkiyle devrimci anarşizmin daha sofistike bir şeklini kabul ettiler -yani, günümüz toplumunun dikkatli bir değerlendirmesini ve gelecek topluma dair bir öneriyi içinde barındıran bir anarşizmi. Bu, sınıf mücadelesini kabul eden ama dünyaya daha geniş bir açıyla bakanlar için bir anarşizmdir. [...] 1870'lerden beri, devrim talep eden çoğu anarşist örgüt tarafından komünist ilkeler kabul edilmiştir.(4)"

Böyle bakıldığında geçmişte yaşıyormuşuz gibi görünebiliriz. Ama anarko-komünist akımın o zamandan beri geçirdiği değişimlerden de ilham alıyoruz. Son zamanlarda etkilendiklerimizi sayalım: Noir et Rouge (Kara ve Kızıl) dergisi, bu Fransa'da 1950'lerden beri yayımlanan ve anarşizmi gerçekleştirmeye çalışan bir dergidir; 1970'lerde Mayıs 1968 sonrası süreçte örgütlü, platformcu bir pratik gerçekleştirmeye çalışan devrimci anarşistlerin örgütü; anarko-punk patlama [esas olarak DIY (Do It Yourself: Kendi işini kendin yap) deneyimi] ve Alternative Liberta-

ire (Liberter Seçenek) ve Fransa'daki Organisation Communiste Libertaire (Liberter Komünist Örgüt), İngiltere'deki Anarşist Federasyon ya da İrlanda'daki İşçi Dayanışma Hareketi gibi günümüzün farklı anarşist örgütleri. Anarşist olmayan ama bize göre liberter olan etkiler arasında ise gerçeküstücüler, Sitüasyonistler (esas olarak Vaneigem), Socialisme ou Barbarie (Sosyalizm ve Barbarlık) ve Castoriadis, Alman ve İtalyan otonomcu hareketleri, toplumsal ekoloji hareketi, çeşitli feminist akımlar ve farklı aşırı solcu ve konsey komünisti akımlar sayılabilir.

Anarşizm ve anarşist komünizm hakkında daha fazla şey öğrenmek için:

- Anarchism, Daniel Guerin (Monthly Review)

- No Gods No Masters: An Anarchist Anthology, also Daniel Guerin (AK Press)

- A Short History of Anarchism, Max Nettlau (Freedom Press)

- Anarchism and Anarchist Communism [Anarşi, Kaos Yayınları], Peter Kropotkin (Freedom Press)

- The Conquest of Bread and

Other Essays [Ekmeğin Fethi, Öteki Yay.], Peter Kropotkin (Cambridge University Press)

- What is Communist Anarchism, Alexander Berkman (Phoenix Press)

- The End of Anarchism?, Luigi Galleani (Cienfuegos Press)

Bazı internet siteleri:

<http://flag.blackened.net/nefac>
<http://www3.sympatico.ca/emile.henry>
<http://struggle.ws/wsm>
<http://www.afed.org.uk>

1) NEFAC'ın Hedefleri ve İlkeleri web'de <http://flag.blackened.net/nefac/ap.html> adresinde bulunabilir.

2) About Anarchism, Nicolas Walter, Freedom Press.

3) Carlo Cafiero, Anarchy and Communism (report to the Jura Federation's Congress of 1880). No Gods, No Masters'da alıntılanmış.

4) Walter, aynı eser.

Kaynak:

Kuzey Doğu Anarşist sayı:3. 2002 ,kış

Ceviri:

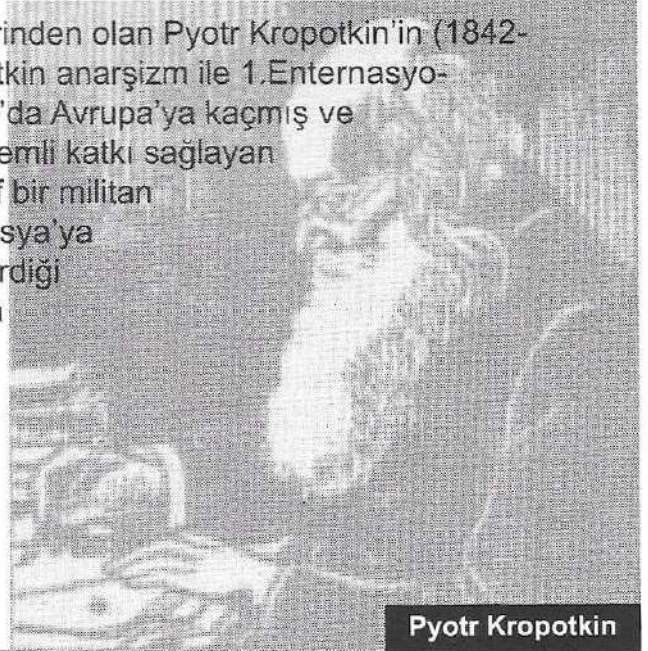
Kara Kızıl Notlar

Anarşist Komünizm

Pyotr Kropotkin

Bu metin anarşizmin önde gelen düşünür ve eylemcilerinden olan Pyotr Kropotkin'in (1842-1921) temel metinlerinden birinin bir bölümüdür. Kropotkin anarşizm ile 1. Enternasyonal yoluyla tanışmış, 1874 Rusya'da tutuklanmış, 1976'da Avrupa'ya kaçmış ve kırk yıl kadar sürgünde yaşamıştır. Anarşist kurama önemli katkı sağlayan eserlerinin çoğunu bu dönemde yazmış, harekette aktif bir militan olarak yer almıştır. 1917 Şubat devriminin ardından Rusya'ya dönmüş, Bolşevikleri anarşizan bir bakış açısıyla eleştirdiği dört senenin ardından 1921'de ölmüş, Bolşevik iktidara karşı anarşistlerin son kitlesel gösterisine dönüşen cenaze töreni ile toprağa verilmiştir.

Bir yandan anarşist komünizmin bayraktarlığını yapan, öte yandan insan doğasına aşırı güveninden kaynaklı kendiliğindenci bir politika anlayışını benimseyen Kropotkin'in bu metni ilk kez 1887'de İngiltere'de basılmıştır.

Pyotr Kropotkin

Anarşistlerin çoğu, bireysel çabaların karşılığının ödenmesine en uygun ve tek adil çözüm olarak Komünizmi görürler. Bir zamanlar, tarımla uğraşan bir aile evde üretilen bir şeylerin ticaretiyle desteklenirken, yetiştirdikleri tahılı ve dokudukları pamuk örgü giyside kendilerinden başka kimsenin emeği olmuyordu. Böyle bir bakış açısı pek doğru olmasa bile, ortak çabayla düzenlenmiş ormanlar, inşa edilmiş yollar vardı; hatta, halen birçok köy topluluğunda görüldüğü gibi, aile topluluğun sürekli yardımını alıyor da olabilirdi. Fa-

kat şimdi, her sanayi dalının bir diğerini desteklediği sanayinin son derece iç içe geçtiği mevcut koşullarda, bu tür bireyci bakış açısı artık tutunamaz. Bu ülkenin demir ticareti ve pamuk sanayii bu kadar yüksek bir gelişme derecesine erişmişse, bunu, büyük ya da küçük binlerce diğer sanayinin paralel gelişmesine, demiryolları sisteminin yaygınlaşmasına, hem yetenekli mühendisler hem de emekçi kitleler arasında bilgi artışına, İngiliz üreticiler arasında yavaş gelişen örgütlenme eğitimi ve her şeyden önce, binlerce mil ötede gerçekleştirilen

çalıma sayesinde büyüyen dünya ticaretine borçludur. Süveyş kanalı açarken koleradan ölen ya da St. Gotthard Tüneli'nde "tünel rahatsızlığı"ndan ölen İtalyanlar, Manchester'da bir makine başında erkenden koca-yan İngiliz kızlar gibi, bu ülkenin zenginleşmesine katkıda bulundular; bu kızların payı makinelelerimizde el emeğine olan ihtiyacı azaltacak bir iyileştirme yapan bir mühendisinden az değildir. Etrafımızda biriken zenginliklerde bu kişilerin her birinin gerçek payının ne olduğunu nasıl tahmin edebiliriz?

Zalim bir efendinin yaratıcı dehasını ya da örgütlenme kapasitesini hayran olabiliriz fakat kabul etmeliyiz ki, tüm bu deha ve enerjiyi, İngiliz emekçiler, İngiliz mühendisler ve güvenilir yöneti-

güvenilir bir yönetici ve yetenekli işçiler bulamadıklarında, binlerce keşif bu ülkenin sayısız sakinin düşüncelerinde yeni bir mekanik gelişim teşvik etmediğinde, aynı kapasiteler aynı sonuçları getirir miydi sorusunu sormak gerekir. İngiliz sanayisi İngiliz ulusun ürünüdür- hatta, Avrupa ve Hindistan ile birlikte- tek tek bireylerin değil.

Anarşistler, üretim üzerine bu sentetik bakışı desteklerken, kolektivistler, her kişinin zenginliklerinin üretiminde harcadığı işgücü saatinin orantılı olarak ücretlendirilmesinin ideal, en azından ideale yakın bir toplum olacağı düşüncesinde değillerdir. Her bir metanın değişim değerinin onu üretimi için gerekli işgücü miktarıyla gerçekten ölçülmekten ne kadar uzak olduğu tartışması- na burada girmeden -bu ayrı bir inceleme konusudur- kolektivist idealin, üretim için gerekli olan şeylerin ortak mülk olmadığı bir toplumda bize yalnızca gerçekleştiremez geldiğini söyleyebiliriz. Böyle bir toplumu tümüyle terk etmek zorundadır. Kolektivist okulun yumuşatılmış bireyciliğinin topraklar ve makinelerle ortaklaşa sahip olmanın gerektirdiği kısmi komünizmle bir arada olması imkansızdır; tabii, güçlü bir yönetim tarafından dayatılmadıkça mevcut üretim sistemi üretim için gerekli olan şeylerin bir avuç insan tarafından sahiplenilmesiyle büyümektedir; şu an ki kapitalist üretimin büyümesi için bu gerekli koşuldur; işçiye üretimin tüm değeri ödenmeye çalışılsa ve işgücü saati çekleri paraya ikame edilse bile, bu uzun süre yaşayamaz. Üretim için gerekli araçların ortak mülkiyeti ortak üretimin meyvelerinden ortak yararlanmayı gerektirir ve toplumun adil örgütlenmesinin, her türlü ücret sistemi terk edildiğinde ve tüm kapasitesiyle ortak

refaha katkıda bulunan herkes, ihtiyaçlarının olası tüm boyutları için toplumun ortak deposundan yararlandığında ortaya çıkabileceğini kabul ediyoruz.

Bununla birlikte, komünizmin yalnızca toplumun arzulanabilir bir hali olduğu değil, modern toplumun büyüyen eğiliminin, çelişik bir biçimde bireycilik büyüyor gibi görülse de, özellikle komünizm -özgür komünizm- doğru olduğunu da ileri sürüyoruz. Bireyciliğin büyümesinde (özellikle son üç yüzyıl boyunca) bireyin sermayenin ve devletin muntazaman büyüyen güçlerinden kendini bağımsızlaştırma yönündeki çabasını görüyoruz yalnızca. Fakat bu büyümeyle yan yana, tarih çağımıza doğru ilerlerken, zenginlik üreticilerinin eski tarzdaki kısmi komünizmi sürdürmek için gizli mücadelesini, aynı zamanda da uygun koşullar elverdiğinde yeni tarzdaki komünist ilkeleri getirmenin mücadelesini de görmekteyiz. Onuncu, on birinci, on ikinci yüzyılın komünleri kendi bağımsız yaşamlarına başlayabilecek durumda olduklarında, ortak çalışmaya, ortak ticarete ve kısmen ortak tüketime büyük bir yaygınlık sağladılar. Tüm bunlar yok oldu fakat kır komünü eski özelliklerini korumak için güçlü birmücadele verdi ve Doğu Avrupa'nın birçok bölgesinde, İsviçre'de, hatta Fransa ve Almanya'da bunu korumayı başardı; aynı ilkelere dayanan yeni örgütlenmeler ise mümkün olan hiçbir yerde büyümediler. Bununla birlikte, çağımızın ticari üretimi halka bencil bir anlayış getirmiş olsa da, komünist eğilim varlığını sürekli olarak göstermekte ve kamusal yaşam içinde kendine yol açmaya çalışmaktadır. Paralı köprü kamu köprüsü karşısında yok oluyor; paralı yol serbest yol karşısında yok oluyor. Aynı ruh binlerce başka

Üretim için gerekli olan şeylerin ortak mülkiyet altında olması ortak üretimin meyvalarından da ortak faydalanmak demektir

ciler yerine Moğol çobanlar ya da Sibiry köylüleriyle iş yapmakta harcasalar da, gerçekleştirdiklerinin onda birini bile gerçekleştiremezlerdi. Ev sanayisinin bir dalını teşvik ederek başarı kazanmış bir İngiliz misyoneri, ertesi gün, başarısının gerçek nedenlerini ne olduğunu kendi kendine sorduğunda cevabı şu olacaktı: "Söz konusu işletme dalı için her zaman doğru insanı aradım ve ona tam bağımsızlık verdim. Elbette, genel denetimi kendi elimde tuttum". Sonraki soru şudur: "Böyle birini bulamadığım oldu mu?" "Asla." "Fakat, sanayi kattığım yeni dallarda bazı yeni keşifler istedim." "Kuşkusuz; patent satın alırken binlerce pound harcıyoruz."

Bu küçük söyleşi, bence başarılı sanayilerinin yönetimine milyonlar bağışlayarak "bireysel çabaların uygun biçimde ödüllendirilmesi"ni savunanların aktardığı bu sanayi gelişimlerinin gerçek durumlarını özetlemektedir. Çabaların gerçekten "bireysel" olmaktan ne kadar uzak oldukları açıkça ortadadır. Bir insanın kendi çabalarını başkalarına tüm boyutlarıyla göstermesini sağlayan, kimi zaman ise bunu göstermekten alıkoyan binlerce koşul bir yana; aynı işverenlerin

kurumu da yolundan saptırıyor. Müzeler, parasız kütüphane ve parasız kamu okulları; parklar ve eğlence alanları; herkesin kullanımına açık, kaldırım döşenmiş ve aydınlatılmış caddeler; kişinin kullandığı miktara bakılmaksızın özel konutlara sağlanan sular-daki artış; mevsimlik biletler ya da tektip vergiyi şimdiden kullanmaya başlamış ve özel mülkiyet olmadığında kuşkusuz daha da fazlasını yapacak olan tramvaylar ve demiryolları; tüm bunlar, gelecekteki ilerlemelerin hangi yönde beklenmesi gerektiğinin göstergesidir.

Bu yön, bireyin isteklerini topluma yaptığı ya da yapabileceği hizmet değerinin üstüne çıkarma yönündedir; toplum bir bütün olarak kabul edilir, sıkı bağlar içindedir ki herhangi bir bireye yapılan hizmet tüm topluma yapılmış hizmettir. British Museum kütüphanesi okura; topluma bugüne kadar yaptığı hizmetlerin neler olduğunu sormaz, ona yalnızca istediği kitapları verir ve herhangi bir bilimsel topluluk tektip bir ücret karşılığında bahçelerini ve müzelerini her üyesinin serbest kullanımına bırakır. Yaşamlarını tehlikeye atan bir cankurtaran sandalının mürettebatı, batmakta olan bir gemideki insanların kurtarılmaya değil değmediklerini kendine sormaz. Mahkumlara Yardım Cemiyeti, tahliye edilmiş mahkumlardan hangisinin yardıma layık olduğunu araştırmaz. Yardıma muhtaç insanlar vardır; bunlar bizim dostlarımızdır, başka hiçbir haklılık aranmaz. Günümüzde bu denli bencil olan bu şehrin başına bir felaket -örneğin 1871 Paris'i gibi kuşatılır ve kuşatma boyunca yiyecek yokluğu çekerse- bu aynı şehir, ihtiyacı ilk karşılanması gerekenlerini topluma sundukları ya da sunabilecekleri hizmet ne olursa olsun, hepsine özen gös-

terecektir. Fakat, bu eğilim zaten varolduğundan, toplum ağır yaşam mücadelesinden kurtulduğu ölçüde bu eğilimin güçleneceğini sanırım kimse inkar etmez. Üretici güçlerimiz yaşam için gerekli temel mühimmat deposunun büyümesine tam anlamıyla yönelirse; mülkiyetin mevcut durumun değiştirilmesi şu anda zenginlik üretmeyenleri de üretici kılarak üreticilerin sayısını artırırsa; ve el emeği toplumdaki saygın yerini yeniden elde ederde -tüm bunlar üretimimizi arttırdığında ve çalışmayı kolay ve daha çekici kıldığında- zaten var olan komünist eğilimler uygulama alanlarını hemen genişletirler.

...eğer el emeği toplumdaki onurlu yerini tekrar kazansaydı, zaten mevcut olan komünist eğilimler uygulama alanlarını derhal genişleteceklerdi

Tüm bunlar dikkate alındığında, ve dahası, özel mülkiyetin ortak mülkiyetin ortak mülkiyet haline nasıl gelebileceği sorusunun pratik yanları da dikkate alındığında, anarşistlerin çoğu toplumun atacağı bir sonraki adımın mevcut mülkiyet rejimi dönüşüme uğradığı ölçüde, komünizm yönünde olacağını savunurlar. Biz komünistiz. Fakat bizim komünizminiz ne Falanster Okulu'nun ne de otoriter okulun komünizmidir. Bu, Anarşist Komünizm'dir, yönetsiz Komünizm'dir, özgür komünizm'dir. İnsanlığın, tarihinin şafağından bu yana devam ettirdiği iki temel amacın -iktisadi özgürlük ve siyasal özgürlüğün- sentezidir.

Anarşinin yönetsizlik olduğunu önceden söylemiştim. "Anarşi" kelimesinin, şu an ki anlatım dilinde kargaşayla eşanlamı olarak kullanıldığını gayet iyi biliyoruz. Fakat, "anarşi"nin bu anlamı, en azından iki varsayım içeren bir anlatım türemiştir. Birinci

olarak, yönetimin olmadığı yerde kargaşanın olduğu anlamını taşır; dahası, güçlü bir yönetime ve güçlü bir polise bağlı olan düzenin her zaman yararlı olduğu anlamını içerir. Her iki içerim de kanıtlanmış olmaktan çok uzaktır. İnsan faaliyetinin, yönetimin karışmadığı birçok düzen- buna uyum da diyebiliriz- neyse ki vardır. Düzenin yararlı etkilerine gelince Bourbonlar döneminde Napoli'de hüküm süren türden düzen, Garibaldi'nin başlattığı türden bir düzensizliğe kesinlikle tercih edilmezdi; bu ülkenin Protestanları da Luther'in yarattığı düzensizliğin, Papa'nın hükümlanlığında süren düzenin yine de tercih edileceğini söyleyecek-

lerdir. Bir zamanlar "Varşova'da tesis edilmiş" dillere destan "düzen" gelince, sanıyorum, bunun hakkında iki farklı kanı yoktur. Uyumun arzu edilir bir şey olduğu konusunda herkes hemfikirken düzen konusunda böyle bir ortak kanı yoktur. Hele ki bizim modern toplumlarımızda hüküm sürdüğü varsayılan "düzen"e dair hiç yoktur; dolayısıyla, "anarşi" kelimesini çoğunlukla düzen olarak tanımlanan şeyin yadsınması olarak kullanılmasına hiç itirazımız olamaz.

Anarşi düsturumuzu, yönetsizlik anlamında ele alarak, insan toplumunun açık seçik bir eğilimini ifade ettiğimiz kanısındayız. Tarihte insanlığın küçük bölümlerinin yöneticilerinin iktidarını yıktıkları ve kendi özgürlüklerini üstlendikleri dönemleri özellikle iktisadi ve entelektüel alanda büyük ilerleme dönemleri olduklarını görüyoruz. Emekçilerin özgür birliğinin, özgür çalışması olan eşsiz eserleri ruhun dirilişine ve

yurttaşlığın refahına hala kanıt olan özgür şehirlerin büyümesi böyle bir dönemdir; Reform'a yol açmış olan büyük hareket böyledir –bireyin özgürlüğünün bir kısmına yeniden kavuştuğu bu dönemler büyük ilerlemeler tanıdır. Ve uygar ulusların şu anki gelişimine dikkatle bakarsak, yönetimin eylem alanını giderek daha fazla sınırlandırma ve bireyin inisiyatifine giderek artan bir özgürlük bırakma yönünde sürekli büyüyen aşikar bir hareketi görmememiz mümkün değildir.

hükümetler ve onların amelleri hakkında her şeyi biliyorken, özgür işbirliğinin başarıları hakkında neler biliyoruz?

Her türlü yönetimi denedikten sonra ve "topluluğa itaatten kaçmaksızın, bireyi kendine itaatte zorlayan" bir yönetime sahip olmanın çözümsüz problemini çözmeye çabaladıktan sonra, şimdi, insanlık kendini her türlü yönetimin bağlarından serbest kalmaya denemekte ve aynı ortak amacın peşinden koşan bireyler arasında serbest anlaşma yoluyla örgütlenme ihtiyacına cevap vermeye çalışmaktadır. Siyasi özerklik, çok küçük toprak birimleri yada grupları için bile olsa, büyük bir ihtiyaç haline gelmektedir. Serbest sözleşme, yasanın yerine geçecektir; ve serbest işbirliği de yönetimin vesayetinin yerine geçecektir. Son 200 yıl boyunca yönetimin işlevleri olarak kabul ettiğimiz bu işlevler birbiri ardına tartışma konusuna girmektedir; toplum ne kadar daha az yönetilirse o kadar daha iyi ilerlemektedir. Ve bu yöndeki ilerlemelerin ve yönetimlerin kendilerinden beklenen şeyleri gerçekleştirmekteki yeteneksizliklerini ne kadar iyi incelersek, insanlığı, yönetimin işlevlerini kararlı bir biçimde sınırlandırarak, bunları

sonuçta sıfıra indirecek yönde ilerlediği sonucunu çıkaracağız; bireyin özgürlüğünün hiçbir yasayla, hiçbir bağla sınırlandırılmayacağı bir toplum durumunu şimdiden görüyoruz -komşuları arasında işbirliği, destek ve sevgi bulmaya yönelik herkesin hissettiği toplumsal alışkanlıkları ve gereklilikleri dışında hiçbir bireyin Özgürlüğünü sınırlandırmayacaklar.

Elbette, yönetimsiz etiği savunmak, en azından, sermayesiz iktisadi savunmaya yönelik itirazlara benzer itirazla yol açacaktır. Zihnimiz, yönetimin her yerde hazır ve nazır olması gibi önyargılarla öylesine beslenmiştir ki, Anarşist fikirler kuşkuyla karşılanır. Çocukluktan mezara tüm eğitimimiz yönetimin gerekliliğine ve yararlı etkilerine inançla beslenir. Felsefi sistemler bu bakış açısını desteklemek için oluşturulmuştur; tarih bu görüş noktasından yazılmıştır; hukuk teorileri aynı amaçla dolaşıma sokulmuş ve tasarlanmıştır. Tüm siyaset aynı ilkeye dayanır, her siyasetçi halka destek verdiğini söyler: "Yönetim gücünü bana verirsen şu anki yaşamının güçlüklerini hafifletebilirim, hafifleteceğim." Tüm eğitimimize aynı öğreti nüfuz etmiştir. Herhangi bir sosyoloji, tarih, hukuk ya da etik kitabını açalım: Her yerde yönetimle, yönetimin örgütlenmesiyle, onun fiilleriyle karşılaşırız., bu öyle baskın bir rol oynar ki, devletin ve siyaset adamının her şey olduğunu; büyük devlet adamının gerisinde kimsenin olmadığını varsaymaya alışarak büyürüz. Aynı öğreti basında her gün tekrarlanır. Tüm sütunlar parlamento tartışmalarının dakika dakika kayıtlarıyla, siyasetçilerin yapıp ettikleriyle doludur; ve bu sütunları okurken, önemleri insanlığı, gölgede bırakacak kadar şişirilen bu birkaç kişinin arkasında,

büyüyen ve ölen, mutluluk ya da üzüntü içinde yaşayan çalışan ve tüketen, düşünen ve yaratan devasa bir insan topluluğunun -aslında, insanlığın- var olduğunu sık sık unuturuz.

Ama basından gerçek yaşamımıza geri döner ve topluma mevcut haliyle bir göz atarsak, yönetimin yaşamlarımızda oynadığı son derece küçük rol karşısında şaşırırız. Milyonlarca insan yönetimle hiçbir işi olmaksızın yaşamakta

ve ölmektedir. Her gün, milyonlarca sözleşme yönetimin en ufak bir müdahalesi olmaksızın yapılmaktadır; ve anlaşma yapanlar pazarlığı çiğneme yönünde en ufak bir eğilim duymamaktadırlar. Bununla birlikte, yönetimin vesayeti altında olmayan bu anlaşmalar (mübadele ya da borç anlaşmaları) belki de tüm diğerlerinden daha iyi yerine getirilir. Birinin sözünü tutması şeklindeki basit alışkanlık, güveni kaybetmeme arzusu, çoğu durumda anlaşmaya bağlı kalınması için yeterlidir. Elbette, gerek duyulduğunda bunları düzenleyecek yönelimlerin hâlâ olduğu söylenebilir. Fakat, mahkeme önüne getirilmeye gerek bile duyulma-

yan sayısız durumdan söz bile etmiyoruz; ticaret hakkında en ufak bir bilgisi olan herkes hiç kuşkusuz onaylayacaktır ki, anlaşmaya uyma yönünde güçlü bir onur duygusu yoksa, ticaretin kendisi tamamen imkânsız olur. Müşterilerini, uygun adlar verilmiş her türlü iğrenç uyuşturucuyla zehirlerken en ufak bir vicdan azabı duymayan tüccarlar ve imalatçılar bile ticari anlaşmalarına uyarlar. Fakat, zengin olmanın başlıca güdü olduğu mevcut koşullarda, günümüzde, ticari onur şeklindeki böyle görelî bir ahlâk bile mevcutsa, bir insanın emeğinin ürününü çalmanın artık yaşamımızın iktisadi temeli olmadığı koşullarda aynı duygu daha da hızlı gelişecektir.

Çağımızın bir diğer çarpıcı özelliği de bu yönetimsizlik eğiliminden yana ortaya çıkmaktadır. Özel inisiyatifin kapsadığı alanın düzenli olarak genişlemesi şeklindeki bu eğilim, yalnızca özgür sözleşmeden kaynaklanan geniş örgütlenmenin yakın zamandaki büyümesidir.

Avrupa'nın demiryolu ağı -pek çok sayıda ayrı ayrı işletmelerin konfederasyonu- ve yolcuların, malların ayrı ayrı inşa edilmiş ve Avrupa Demiryolları Merkez Kurulu kadar kalabalık olmasa da, birlikte federasyon kurmuş çok sayıda hat üzerinde doğrudan taşınması yalnızca sözleşme yoluyla yapılmış olan şeyin şimdiden çarpıcı bir örneğidir. Eğer elli yıl önce biri demiryollarının bu kadar çok sayıda ayrı ayrı işletme tarafından inşa edileceğini ve sonuçta bugünkü gibi mükemmel bir ağ oluşturacağını öngörmüş olsaydı, ona kuskusuz deli muamelesi yapılırdı. Kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden çok sayıda şirketin, Avrupa devletlerinin Uluslararası Konvansiyonu'nun desteklediği ve hükümet

güçlerinden maddi destek alan Uluslararası Demiryolları Kurulu olmadan asla anlaşılmayacakları ileri sürülebilir. Fakat böyle bir kurul destek görmemiş olmasına rağmen anlaşma yapıldır. Alman Beurden ya da gemi sahipleri derneği şimdi örgütlenmelerini Almanya nehirlerine ve hatta Baltık denizindeki gemi ticaretine yaşıyorlar; sayısız birleşik imalatanelerden oluşan birlikler ve Fransa'daki Sendikalar bu konuda çok sayıdaki örneklerdendir. Bu örgütlenmelerin çoğunun sömürü örgütlenmesi olduğu ileri sürülse de bu hiçbir şey kanıtlamaz, çünkü genellikle çok dar olan kendi bencil çıkarlarının peşinde koşan insanlar birlikte anlaşma yapıyorlarsa, diğer gruplarla daha yakın ilişki kurmak zorunda olan iyi niyetli insanlar, elbette çok daha kolay ve çok daha iyi anlaşma yapacaklardır.

Fakat, daha soylu uğraşlar için de özgür örgütlenmeler vardır. Çağımızın en soylu eserlerinden biri kuskusuz Cankurtaran Örgütü'dür. Hepimizin hatırladığı mütevazı başlangıcından bu yana 32 binden fazla insanın yaşamını kurtarmıştır. Bu örgüt, insanın en soylu içgüdüsüne çağrı yapmaktadır; tümüyle insanlığın ortak davasına adanmış bir faaliyet sürdürmektedir; iç örgütlenmesi ise tamamen bağımsız yerel komitelere dayanmaktadır. Geniş bir ölçekte faaliyet gösteren ve her biri yaygın bir alanı kapsayan Hastahane Örgütleri ve yüzlerce benzer örgütlenme de bu başlık altında belirtilebilir. Fakat, yönetimler ve faaliyetleri hakkında her şeyi bilirken, bu özgür işbirliklerinin gerçekleştirdikleri hakkında ne biliyoruz?

Yönetimlerin yaptıklarını kaydetmek için binlerce cilt yazılmıştır; yasanın en önemsiz iyileştirmeleri kayıtlara geçmiştir; olumlu

etkileri abartılmış, kötü sonuçları sessizce geliştirilmiştir. Fakat, iyi niyetli insanların özgür işbirliğinin gerçekleştirdiklerini kaydeden kitaplar nerede?, -Uygur insanın sonsuz çeşitlilikteki ihtiyaçlarını karşılamak için her gün yüzlerce cemiyet kurulmaktadır. Her türlü

Parlamente idare ve
temsili hükümeti birlikte
ele alırsak, hızlı bir
şekilde
çürümekteler. Onların
kusurlarını gösteren az
sayıdaki filozof, ürkek bir
şekilde
sadece artmakta olan
kamusal hoşnutsuzluğu
özetlemişlerdir

incelemeyi yapabilecek cemiyete sahibiz -bunlardan bazıları doğa bilimlerinin tüm alanlarını kapsarken, kimileri küçük, özel dallarla sınırlıdır; jimnastik için, steno yazı için, tek tek yazarların incelenmesi için, oyun ve her çeşit spor için, yaşamı sürdürececek bilimin geliştirilmesi için, hatta yaşamı yok etme sanatını desteklemek için cemiyetler; felsefi ve sanayi, sanatsal ve sanat karşıtı cemiyetler; ciddi işler için ve yalnızca eğlenmek için cemiyetler, kısacası, herhangi bir ortak amacın sürdürülmesi için bir araya gelmeden insanın kendi yeteneklerini uygulayabileceği tek bir yön yoktur. Her gün yeni cemiyetler kuruluyor, her gün eski cemiyetler geniş birlikler halinde bir araya geliyor, ulusal sınırlar ötesinde federasyonlar kuruyorlar ve herhangi bir ortak amaç için işbirliği yapıyorlar.

Bu sayısız özgür gelişmenin en çarpıcı özelliği, önceden devletin ve belediyenin görev alanında olan şeylere sürekli olarak el

atmalarıdır. Leman Gölü kenarındaki bir İsviçre köyünde bir aile reisi, şimdi, herhangi bir yerde belediye yönetiminin görevi olarak kabul edilebilecek şeyi kendisiyle birlikte yerine getiren bir düzine farklı cemiyetin üyesidir. Geçici ya da kalıcı amaçlar için bağımsız komünlerin özgür federasyonu İsviçre yaşamının temelinde yer almaktadır ve İsviçre'nin birçok bölgesi yollarını ve çeşmelerini, zengin üzüm bağlarını, bakımlı ormanlarını ve yabancılara hayran kaldığı otlaklarını bu federasyonlara borçludur. Ve bazı sınırlı alanlarda kendilerini devletin yerine koyan bu küçük cemiyetlerden başka, daha geniş bir ölçekte aynı şeyi yapan başka

olan önemli cemiyetlerden biri kuskusuz Kızıl Haç Cemiyeti'dir. Savaş alanındaki insanları kurtarmak, devletin görevi olarak kalmaya devam etmektedir; fakat bu devletler kendi yaralılarıyla ilgilenmedeki yeteneksizliklerini bilmektedirler: Bu görevi, büyük ölçüde özel inisiyatife bırakmışlardır. Yaralının bakımının özel cemiyetlere bırakılabileceğini söyleme cesaretini yirmi beş yıl önce gösteren zavallı bir "ütö-pist" ne büyük alayların konusu olurdu!

"Kimse tehlikeli yerlere gitmiyor! Hastahaneler, ihtiyaç olmayan yerlerde toplanmıştır! Ulusal düşmanlıklar zavallı askerlerin

bireylerin özgür birlikteliği yönündedir.

Parlamenter yönetim ve temsili yönetim hızla yok olmaktadır. Bunların kusurlarını göstermiş olan birkaç filozof halkın büyüyen hoşnutsuzluğunu utangaçça özetlemekten başka bir şey yapmamışlardır. Birkaç kişiyi seçmenin ve mümkün olan her konuda, ki bu konularda bunların çoğu tamamen cahildir, yasama görevini onlara teslim etmenin yalnızca bir aptallık olduğu açıkça ortadadır. Çoğunluk yönetiminin herhangi bir diğer yönetim kadar kusurlu olduğu giderek anlaşılmaktadır; ve İnsanlık çözüm bekleyen sorunları çözüme kavuşturacak yeni kanallar aramakta ve bulmaktadır. Posta Birliği, birliğe üye tüm posta örgütleri için yasalar çıkarmak amacıyla uluslararası bir postacılar parlamentosu seçmiyor. Avrupa demiryolları, trenlerin gidiş gelişini ve uluslararası ulaşım gelirlerini düzenlemek amacıyla uluslararası demiryolcular parlamentosu seçmiyor; Avrupa'nın Meteoroloji ve Jeoloji Cemiyetleri kutup istasyonlarını planlamak için ya da coğrafi oluşumların tektip bir alt-bölümünü ve jeolojik haritaların tektip renklendirmesini yapmak için ne meteoroloji ne de jeoloji parlamentoları seçmektedirler. Bunlar sözleşmeler aracılığıyla çalışmaktadırlar. Birlikte karar almak için kongreler yapıyorlar, yoksa her derde deva parlamentolar seçmiyorlar; onlara, "Dilediğiniz her şey için oy kullanın, biz itaat ederiz!" demiyorlar. Sorular sormakta ve bunları öncelikle kendileri tartışmaktadır; sonra, kongrede tartışılacak özel sorular hakkında bilgi sahibi olmuş delegeler yollamaktadırlar; delegeleri yollamaktadırlar, yöneticileri değil. Delegeler kongrelerden ceplerinde yasalarla dönmezler, anlaşma tasarılarıyla dönerler.

Tabii ki şöyle denilecektir: "Ama anlaşmalarına uymayanlara ne yapılacak? Çalışmaya eğilimli olmayanlar ne olacak?"

cemiyetler görmüyor muyuz? Her Alman kentsoylusu Alman ordu-suyla gurur duymaktadır, fakat bu ordunun gücünün askeri eğitim, talim ve tatbikat veren sayısız özel cemiyete bağlı olduğunu bunların pek azı bilmektedir; ve her bir askerin su an kendisine esin kaynağı olan duyguya artık sahip olmadığı gün ordularının darmadağın insanlardan oluşan bir yığın haline geleceğini pek azı bilmektedir. Bu ülkede, toprakları savunma görevi bile -yani devletin esas, en önemli işlevi- gönüllülerden oluşan bir ordu tarafından üstlenilmiştir ve bu ordu, askeri bir despota boyun eğen kölelerden oluşan herhangi bir ordu karşısında elbette ayakta kalabilir. Dahası var: İngiltere kıyılarının savunması için özel bir cemiyetin kurulmasından ciddi olarak söz edilmektedir. Bu bir kez kurulursa, donanmanın zırhlı gemilerinden daha etkili bir öz savunma silahı olacaktır. Bununla birlikte, kısa süre önce kurulmuş

yardım bulamadan ölmesiyle sonuçlanıyor!" vs. -itiraz bu olmalı. 1871 savaşı, insan zekasına, fedakarlığına ve iyi niyetine asla inanmayan bu kahinlerin ne kadar anlayış gücüne sahip olduğunu gösterdi.

Bu gerçekler -dikkat bile etmeden seçtiğimiz pek alışılmış sayısız başka gerçekler de vardır- bizim kanımızca yüzyılımızın ikinci yarısının en baskın özelliklerinden biridir. Yukarıda belirtilen örgütler doğal olarak büyüdü; bunlar çok çabuk yaygınlaştı ve çok kolaylıkla bir araya geldiler; bunlar uygar insanın ihtiyaçlarının çoğalmasının öylesine kaçınılmaz sonucudur ve devlet müdahalesinin yerini öylesine güzel alıyorlar ki, bunlarda, yaşamımızın büyüyen bir unsurunu görmemiz gerekir. Modern ilerleme, gerçekten de, geçmişte yönetime bırakılmış ve genellikle kötü bir şekilde yerine getirilmiş işlevlerin tümünü ondan geri alacak şekilde, özgür

Kamuyu ilgilendiren sorunlarla uğraşmanın su an benimsemiş (aynı zamanda en eski) yolu budur -yoksa temsili yönetim aracılığıyla yasa çıkarma yolu değil. Temsili yönetim, saray yönetimine ölümcül bir darbe indirerek tarihsel misyonunu tamamladı; ve tartışmalar aracılığıyla kamusal sorunlara kamunun ilgisini uyanık tuttu. Fakat, geleceğin Sosyalist toplumunun yönetimini temsili yönetimde görmek büyük bir hata olur. Yaşamın her bir iktisadi evresi kendi siyasi evresini içerir; ve siyasi örgütlenmenin temelinde bir değişiklik olmadan mevcut iktisadi yaşamın -özel mülkiyet-temeline dokunmak imkansızdır. Değişimin hangi yönde olacağını yaşam zaten göstermektedir. Devlet gücünün artması yönünde değil, su anda devletli ait kabul edilen tüm dallarda özgür örgütlenme ve özgür federasyonlardan yararlanma yönünde.

Buna gelecek itirazlar kolaylıkla sezilebilir: Elbette şu söylenecektir: "Peki ya anlaşmaya uymayanlara ne yapılacak? Çalışmaya eğilim göstermeyenlere ne yapılacak? Toplumun yazılı yasalarını ya da -Anarşist hipotezde- yazılı olmayan adetlerini ihlal etmeyi tercih edenlere ne yapılacak? Anarşi, -gelişmiş insanlık için iyi bir şey olabilir, çağımızın insani için değil."

Öncelikle, iki tür anlaşma vardır: Anlaşmaya katılan tarafların her birine eşit olarak açık, farklı yönler arasında özgür tercih sonucu özgür kabulle yapılan özgür anlaşma vardır; ve taraflardan birinin diğerine dayattığı ve sırf zorunluluktan kabul edilen zorunlu anlaşma vardır; aslında, bu bir anlaşma değildir; bu yalnızca zorunluluğa boyun eğmektir. Ne yazık ki, su anda anlaşma olarak tarif edilen şeyin büyük çoğunluğu bu ikinci kategoriye dahildir.

Bir işçi iş gücünü patrona sattığında ürününün bir bölümüne patron tarafından haksız yere el konulacağını gayet iyi bilir; bunu, art arda altı ay boyunca kullanılabileceğinin en ufak bir garantisi olmaksızın sattığında -bunu yapmak zorundadır çünkü aksi halde o ve ailesi gelecek hafta aç kalacaktır- bunu özgür bir anlaşma olarak adlandırmak üzücü bir şaka olur. Modern ekonomistler bu anlaşmayı özgür olarak niteleyebilirler, fakat ekonomi politiğin babası -Adam Smith- böyle bir yanlış yorumdan asla sorumlu değildir. İnsanlığın dörtte üçü bu tanıma uygun bir anlaşmaya girmek zorunda olduğu müddetçe, zor, hem bu sözüm ona anlaşmayı sürdürmek için hem de bu durumu korumak için elbette gereklidir. Zor -ve iyi bir zor sözleşmesi- emekçilerin bir avuç insan tarafından sahiplenildiğini düşündükleri şeyin mülkiyetini almalarını önlemek için gereklidir; ve zor, yeni "uygarlaşmamış uluslar"ı bu koşullar altına sürekli olarak getirebilmek için gereklidir. Spencer'ci zor kullanmama yandaşları bunu gayet iyi anlar; ve mevcut durumu değiştirmek için zor kullanmamayı savunurlarken, şu anda bu durumu sürdürürken kullanılan daha fazla zoru savunmuş olurlar. Anarşiye gelince, herhangi bürokrasi'yle olduğu kadar plütokrasiyle de uzlaşmaz olduğu açıktır.

Ne var ki biz özgürce yapılmış bir sözleşmeyi uygulamak için zorun gerekliliğine inanmıyoruz. Cankurtaran derneğine mensup birinin kuralı çiğneyerek sıkıntı yarattığını ve bir görev anında derneği terk etmeyi tercih ettiğini asla işitmedik. Eğer o büyük bir ihmalin sorumlusu olmuşsa, arkadaşlarının yapacağı tek şey muhtemelen onunla bir daha çalışmayı reddetmek olur. Murray'ın sözlüğüne katkıda bulunan birine işini geciktirdiği için para cezası dayatıldığını işitmediğimiz gibi, Garibaldi'nin gönüllülerinin savaş alanına jandarma nezaretinde götürüldüğünü de işitmedik. Özgür anlaşmanın zorlamaya ihtiyacı yoktur.

Salt zorunlulukla iş yapmaya mecbur bırakılmadıkça kimse- nin çalışmayacağı şeklinde sık sık tekrarlanan itiraza gelince, Amerikan kölelerinin serbest bırakılmasından önce de bunu yeterince işitmiştik, tıpkı Rusya'daki kölelerin serbest bırakılmasından önce olduğu gibi; ve bunu gerçek anlamıyla değerlendirme fırsatımız artık vardır. Dolayısıyla, yalnızca oldu bittilerle ikna olanları ikna etmeyi deneyecek değiliz. Düşünen insanlara gelince, insanlığın aşağı evreleri yaşadığı

bir yerlerde gerçekten böyle olmuş olsa -bu konuda da bir şey biliyor değiliz- ya da olumsuz koşullara karşı mücadelelerinde zar zor başarıya ulaştıklarından tam bir umutsuzluğa düşmüş bazı küçük topluluklarda veyahut tek tek bireylerde böyle olmuş olsa da, uygar ulusların durumunun böyle olmadığını onlar bilmelidir. Bizim uygarlığımızda çalışmak bir alışkanlıktır, aylıklık yapay bir gelişmedir. Elbette, kol emekçisi olmak kişinin tüm yaşamı boyunca, herhangi bir şeyin bir parçasını üretmek için -örneğin bir toplu iğne başı- günde on saat, hatta daha fazla çalışması anlamına geldiğinde; bir ailenin tüm gereksinimlerini son derece kısıtlı karşılayacak koşullarda ücret alma anlamına geldiğinde; yarın işten atılma tehdidinin sürekli var olması anlamına geldiğinde -sana krizlerinin ne kadar sık geldiğini, bunların getirdiği yoksulluğu da biliyoruz-; çoğu durumda, düşkünlerevinde değilse eğer, yoksullar dispanserinde ecelsiz ölüm anlamına geldiğinde; kol emekçisi olmak, kendi "is güçleriyle" yaşayan insanların gözünde ömür boyu aşağılık damgasını taşımak anlamına geliyorsa; bilimin ve sanatın insana verdiği tüm bu yüksek zevklerden mahrum kalma anlamına geliyorsa her zaman; bu durumda, herkesin -özellikle kol emekçilerinin- tek bir hayalinin olmasında şaşırarak bir şey yoktur: Başkalarını kendi için çalıştıracağı koşula yükselmek. Emekçi olmakla böbürlenen ve kol emekçilerinin tembel ve müsrif, aşağı bir hemcins olduğunu yazan yazarlar gördüğümde, onlara şunu sormak isterim: Peki, etrafınızdaki şeyleri kim yaptı? İçinde yaşadığınız evi, iskemleleri, halıları, hoşça vakit geçirdiğiniz sokakları, giydiğiniz giysileri kim yaptı? Okuduğunuz üniversiteleri kim inşa etti, okul yıllarınız sırasında sizi kim besledi?

Ömür boyu bir toplu iğne başı üretmek için yukarda andığımız koşullarda çalışmak zorunda olsaydınız, sizin "çalışma" isteğiniz ne olurdu? Hiç kuskusuz, siz, tembel bir hemcins olarak anıldınız! Tersine, Avrupa işçi sınıfının yaşamını yakından bilen zeki birinin, onların böylesine iğrenç koşullar altında bile çalışmaya

kalmamış olmalarına gerçekten üzülüyorum. Gerçekten hoş olmayan iş hala varsa, bunun tek nedeni bilim adamlarımızın çalışmayı hoş kılma araçlarını düşünmekle asla ilgilenmemiş olmalarıdır: Günde birkaç kuruşa böyle işleri yapacak aç insanların dolu olduğunu her zaman bilmektedirler.

Bir işçi iş gücünü patrona sattığında ürününün bir bölümüne patron tarafından haksız yere el konulacağını gayet iyi bilir; bunu, art arda altı ay boyunca kullanılacağını en ufak bir garantisi olmaksızın sattığında -bunu yapmak zorundadır çünkü aksi halde o ve ailesi gelecek hafta aç kalacaktır- bunu özgür bir anlaşma olarak adlandırmak üzücü bir şaka olur.

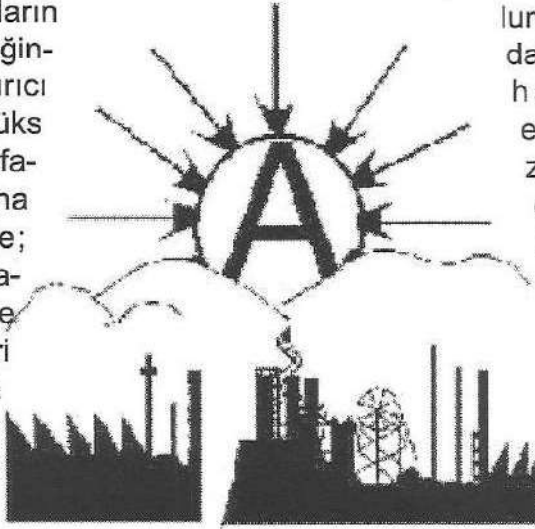
hazır oluşlarına şaşırmasın imkansız olduğunu söyleyebilirim.

Aşırı çalışma insan doğasına aykırıdır. Bir avuç insanın lüksünü sağlamak için aşırı çalışmak ortak refah için çalışmamaktır. Çalışma, emek fizyolojik gerekliliktir, birikmiş vücut enerjisini harcamak için gereklidir, sağlık ve yaşam için gereklidir. Gerekli çalışmanın birçok dalı günümüzde gönülsüzce yapılıyor, ya aşırı çalışma anlamına geldikleri içindir ya da uygunsuz bir şekilde düzenlendikleri içindir. Fakat, hepimiz kendimizi üretici çalışmaya verirken ve üretici güçlerimizi şimdi yaptığımız gibi israf etmezsek, her gün dört saatlik gerekli çalışmanın, hali vakti yerinde bir orta sınıf evinin konforunu herkeşe sağlamak için yeterli olandan daha fazlası olduğunu biliyoruz -yaşlı Franklin bunu biliyordu. Elli yıldan beri tekrarlanan, "hoşlanılmayan işi kim yapar?" sorusuna gelince, bilginlerimizden hiçbirinin yaşamlarında tek bir gün bile olsa böyle çalışmak zorunda

Toplunun yasalarını ihlal edenleri cezalandırmak için yönetimin gerekliliğini ileri süren üçüncü -asıl- itiraza gelince, bu konuda burada yer ayıramayacağımız kadar çok şey söylenebilir. Sorunu ne kadar derinlemesine incelersek, toplumun, bağrında işlenen toplum karşıtı fiillerden sorumlu olduğu ve ne cezanın ne hapisanenin ne de celladın bu tür fiillerin sayısını azaltamayacağı sonucuna o ölçüde varırız; toplumun yeniden örgütlenmesinden başka yol yoktur. Her yıl mahkemelerimizin karşısına getirilen davaların dörtte üçünün kökeni, doğrudan ya da dolaylı olarak, zenginliklerin üretimi ve dağılımı açısından toplumun mevcut düzensizliğidir -yoksa insan doğasının sapkınlığı değil. Tek tek bireylerin toplum karşıtı eğilimlerinden kaynaklanan görece daha az sayıdaki toplum karşıtı fiile gelince, bunların sayısını ne hapisaneyle ne de celladı kullanarak azaltabiliriz. Hapishanelerimiz aracılığıyla bunlar yalnızca artabilir ve daha da kötüleşebilir. Dedektiflerimiz, "kısasa kısas"larımız, infazları-

mız ve hapishanelerimiz aracılığıyla topluma öyle adice tutku ve alışkanlıkları dehşetli biçimde yaymaktayız ki, bu kurumların etkilerini tüm boyutlarıyla kavramak isteyen biri, ahlaki koruma bahanesi altında toplumun yapmakta olduğu şeyden korkuya kapılır. Uzun süredir işaret edilen başka çareler aramalıyız.

Çocuğu için yiyecek ve barınak arayan bir anne pek zarif eşyalarla ve oburlara özgü yiyeceklerle dolu dükkanların önünden geçtiğinde; göz kamaştırıcı ve küstah bir lüks en iğrenç sefaletle yan yana sergilendiğinde; zengin bir adamın köpeğine ve atına, anneleri yeraltında ya da imalathane- de acınacak bir ücret alan milyonlarca

çocuktan çok daha iyi bakıldığına; soylu bir bayanın "mütevazı" gece giysilerinden her birine sekiz aylık ya da bir yıllık insan emeği harcadığında; kişisel masraflardaki artış "üst sınıflar"ın açıkça itiraf edilmiş amacı olduğunda ve para kazanmanın namuslu ve namussuz yolları arasında net bir ayırım çizilemediğinde -elbette artık o zaman, şimdi, bu durumu korumanın tek yolu zordur; polis ordusu, yargıçlar ve cellatlar gerekli birer kurum olur.

Fakat eğer çocuklarımız -ki tüm çocuklar bizim çocuklarımızdır- sağlam bir eğitim ve öğretim almışlarsa -ve bu eğitim verme imkanlarımız varsa; her aile nezh bir evde yaşıyorsa- ve şu anda üretimimizin üst düzeyini onlar yerine getirebiliyorsa; her erkek ve kız çocuk bilimsel bir eğitimin yanı sıra bir elsanatı da öğren-

mişse ve bir kol emekçisi olarak servet üretmek aşağılık bir durum olarak görülüyorsa; insanlar birbirleriyle sıkı bağlar içinde yaşıyorlarsa ve su anda bir avuç insanın elinde olan kamusal işlerle sürekli ilişki içindelerse ve yakın ilişkinin sonucu olarak, daha önce akrabalarımıza yaptığımız gibi, komşumuzun güçlüklerine ve sıkıntılarına da candan ilgi gösteriyorsak -o zaman, polisler ve yargıçlara, hapishaneye ve infazlara ihtiyacımız olmaz. Top-

lum karşıtı fiiller daha tomurcuk halindeyken engellenir, cezalandırılmaz; doğabilecek kimi anlaşmazlıklar hakemlik yoluyla kolaylıkla çözülür; şu anda Çin'deki aile mah-

kemelerinde ya da Valencia'nın deniz mahkemelerinde kararları uygulamak için gerekli olandan daha fazla zor gerekli olmayacaktır.

Bu noktada önemli bir sorunu ele almamız gerekmektedir: Yasanın olmadığı ve bireyin tam özgürlüğünü ilan etmiş bir toplumda ahlakın yeri nedir? Cevabımız çok açıktır: Kamu ahlakı yasadan ve dinden bağımsızdır ve bunlardan önce gelir. Şu ana dek ahlâk eğitimi dini eğitimle birlikte olmuştur. Fakat din öğretmenlerinin zihinler üzerinde eskiden uyguladıkları etki son zamanlarda yok olmaktadır ve ahlakın dinden aldığı cezanın eski gücü artık yoktur.

Şehirlerimizde eski inançlarını yitirmiş olan milyonlar ve milyonlar yetişmektedir. Bu durum, ahlaki bir kenara fırlatıp atmanın ve eski

kozmogonilere davranıldığı gibi aynı alaycılıkla ona davranmanın bir nedeni olabilir mi?

Kesinlikle hayır! Genel olarak kabul edilmiş bazı ahlak ilkeleri olmadan toplum mümkün değildir. Eğer herkes hemcinsini aldatmaya alışarak büyümüşse; birbirimizin sözüne ve lafına asla güvenemeyeceksek; herkes hemcinsine karşı her türlü savaş aracını kullanmanın haklı görüleceği düşman gibi davranırsa toplum var olamaz. Aslında, dini inançlar çökerken, ahlak kuralları sarsılmadan kalmaktadır. Hatta dinsiz insanların ahlakın şu anki seviyesini yükseltmeye çalıştıklarını bile görüyoruz. Gerçek şudur ki, ahlak kuralları dini inançlardan bağımsızdır: Onlardan daha önce vardır. İlkel Çukçelerin dini yoktu: Doğanın düşman güçlerinden korkuyorlardı ve batıl inançları vardı yalnızca ama yine onlarda, Hristiyanların ve Budistlerin, Müslümanların ve Yahudilerin öğrettikleri ahlak, kurallarının aynısını buluruz.

Bununla birlikte, bazı uygulamaları bizim uygar toplumlarımızda görülenden daha yüksek bir kabile ahlakını kapsar. Aslında, her yeni din kendi ahlak kurallarını ahlakın tek gerçek kaynağından alır: İnsanların kabileler, siteler ya da uluslar halinde yaşamaya başladıkları andan itibaren gelişmeye başlayan ahlak alışkanlıklarından. Karşılıklı dayanışmanın, hatta ortak mutluluk için kendini feda etme gibi bazı ahlâki alışkanlıkların büyümesiyle sonuçlanmayan hiçbir hayvan toplumu yoktur. Bu alışkanlıklar, sonuçlanmayan hayatta kalma mücadelelerinde türlerin iyiliği için gerekli koşuldur - türün varlığını sürdürmesi için mücadelede tek tek varlıkların işbirliği, geçim araçları için bireyler arasında çok sözü edilen fiziksel mücadeleden

çok daha önemli bir faktördür. Organik dünyaya "en uygun" olanlar, toplum halinde yaşamaya alışmış olarak büyüyenlerdir; ve toplum içinde yaşam, ahlak alışkanlıklarını kaçınılmaz olarak gerektirir. İnsana gelince, uzun yaşamı boyunca, kendi ortamında, insan toplumları var oldukça yok olmayacak toplumsal alışkanlıkların, ahlak alışkanlıklarının bir çekirdeğini geliştirmiştir.

Mevcut iktisadi ilişkilerimizin sonucu olarak şu anda sürmekte olan etkilere rağmen, ahlak alışkanlıklarımızın çekirdeği var olmaya devam etmektedir. Yasa ve din bunları yalnızca formüle etmekte ve cezalar yoluyla bunların uygulanması için çaba sarf etmektedir.

Ahlak teorileri ne kadar çeşitli olursa olsun, tümü de üç temel kategori altında bir araya getirilebilir: Din ahlâkı; yararçı ahlak; ve toplum için yaşamının gereklerinden kaynaklanan ahlâk alışkanlıkları teorisi. Her dini ahlak kendi buyruklarını, vahiy ürünü olarak göstererek benimsetir; ve bu yaşamda ya da gelecek yaşamda ödül vaadiyle ya da cezayla zihinlere kendi öğretisini dayatmaya çalışır. Yararçı ahlak ödül fikrini korur, öğretisini fakat bunu insanın kendisinde bulur. İnsanın zevklerini analiz etmeye, bunları sınıflandırmaya, en uygun ve en kalıcı olanlara öncelik vermeye davet eder. Bununla birlikte, bazı etkileri olsa da, bu sistemin geniş insan kitlesi tarafından fazlasıyla yapay olarak görüldüğünü kabul etmeliyiz.

Son olarak -ne kadar çeşitli olsa da- üçüncü bir ahlak daha vardır; bu, ahlaki eylemlerde -insanı toplum yaşamına en uygun kılmada en fazla güce sahip bu eylemlerde -bireyin, kardeşlerinin sevinçle sevinme, kardeşlerinin biri

acı çektiğinde acı çekme gerekliliğini görür; toplum halinde yaşamının yavaş yavaş gelişen ve

**Her dini ahlak kendi
buyruklarını, ahlak
vahiy ürünü olarak
göstererek benimsetir;
ve bu yaşamda ya da
gelecek yaşamda ödül
vaadiyle ya da cezayla
zihinlere kendi öğretisini
dayatmaya çalışır.**

mükemmelleşen bir alışkanlığı ve ikinci doğası; bu aynı zamanda Anarşi'nin ahlakıdır.

Üç ahlak sistemi arasındaki farkı en iyi açıklayacak şu örneği tekrarlıyorum. Bir çocuğun nehirde boğulmakta olduğunu varsayalım, nehir kıyısında da üç adam oturmaktadır: Dini ahlakçı, yararçı ve halktan biri... İlk olarak, din adamı muhtemelen kendi kendine çocuğu kurtarmanın ona bu dünyada ya da öteki yaşamda mutluluk getireceğini söyler; fakat eğer çocuğu kurtarırsa bu yalnızca iyi bir hesapçı olduğu içindir, başka bir şey değil. Sonra yararçı gelir, onun da söyle düşündüğünü varsayabiliriz: "yaşamdan zevk almanın yüksek ve sıradan yanları olabilir. Çocuğu kurtarmak bana yüksek zevk sağlar. O halde, suya atlamalıyım." Fakat, onun böyle düşündüğünü kabul edersek o da bir hesapçı olur ve toplum ona pek güvenmemekle iyi eder: Günün birinde kafasından herhangi bir aldatmacanın geçmeyeceğini kim bilebilir! Bir de üçüncü adam vardır. O hesap yapmaz. Fakat o her zaman etrafındakilerin sevinçini hissetme alışkanlığıyla büyümüştür, başkaları sevinçliyse o da sevinçlidir; başkaları acı çekiyorsa o da acı çeker, derinden acı çeker. İkinci doğasına uygun

davranır. Annenin ağlamasını duyar, yaşamak için mücadele eden çocuğu görür, iyi bir köpek gibi suya atlar ve duygularının verdiği enerji sayesinde çocuğu kurtarır. Anne ona teşekkür ettiğinde şu cevabı verir: "Niçin teşekkür ediyorsunuz? Başka türlü davranamazdım." Gerçek ahlak budur. Halk kitlelerinin ahlakı budur; bir alışkanlık olarak büyüyen ahlak, filozofların yaptıkları etik teoriler ne olursa olsun, var olacaktır, ve toplumsal yaşamımızın koşulları geliştiği oranda sağlam bir şekilde gelişecektir.

Bu tür bir ahlak, varlığını sürdürmek için yasaya ihtiyaç duymaz. Yaygın ve yüksek bir ahlaka doğru her ilerlemenin her insanda bulunduğu genel sevgiden destek alan doğal bir gelişmedir bu.

Çok kısa bir özetle anarşinin belli başlı ilkeleri bunlardır. Her biri bir önyargıyı kıran bu ilkeler insan toplumunun sergilediği eğilimlerin analizinin sonucudur. Bunların her biri sonuçları bakımından zengindir ve mevcut kanıların eksiksiz gözden geçirilmesini gerektirir. Ve anarşi, uzak bir geleceğin algılanışı değildir yalnızca. Daha şimdiden, eylem alanı ne olursa olsun her birey ya Anarşist ilkelerle uyum içinde ya da zıt yönde davranabilir. Anarşist ilkelerle uyum yönünde atılacak her adım, gelişimin yönü doğrultusunda atılmış olacaktır. Zıt yönde yapılacak her şey, insanlığı gitmeyeceği yöne doğru gitmeye zorlama teşebbüsü olacaktır.

Kaynak

Anarşi / Felsefesi - ideali (Pyotr Alekseyeviç Kropotkin)
İstanbul Nisan 2001

Ceviri:

Kaos Yayınları

Anarşist Komünizm

Alain Pengam, 1987

Anarşist-komünizm diğer anarşist akımlar tarafından zayıf ve küçümse- nen bir ilişki, azizlerin biyografiler- nin gereksinimlerine göre veya "ciddi şeyler"e (İspanya'nın kolektifleştirilmesi, anarko-sendika- lizm, federalizm veya kendinden yönetim) geçmeden önce ortaya konulacak ideolojik bir ödül, ve "ekonomik gerçeklikler"den çok dogmatik soyutlamalarla ilgile- nen bir "çocuksu ütopya" olarak değerlendirilir. Ancak, anarşist komünizm, anarşist akımlar içinde değişim değerini sona erdirmeyi açıkça amaçlamakla yetinmeyen, aynı zamanda en tutarlı partizanları arasında bunu devrimci sürecin en acil özü ya- pan tek akımdır. Burada tabii ki sadece kendisini "anarşist-komü- nist" olarak tanımlayan akımdan bahsediyoruz; aslında, ondo- kuzuncu yüzyılda devletsiz ko- münizm "ütopya"sını hazırlayan eğilim layıkıyla anarşizm olarak adlandırılanın ötesine geçiyordu.

Anarşist-komünizm, hem dağınık bir hareket (örneğin, Uluslararası İşçi Birliği'nin farklı bileşenlerine, Guesdistlere vb.'ne bakınız), hem de kendine özgü bir anarşist akım olan kolektivistizmden ayırt edilmelidir. Bu ikincisinin kuram- sal özelliklerini sunan Proudhon idi. Komünizmin açıkça muhalifi

olan (ki ona göre bu Etienne Cabet'in "komünizm"iydi), bunun yerine değişim değerinin serpile- ceği bir toplumun -işçilerin, para ve piyasa sayesinde birbirleriyle doğrudan ve karşılıklı olarak bağlantılı olacağı bir toplumun- taraftarlığını yaptı. İş aletlerinin ve Proudhon'dan farklı olarak toprağın kolektif mülkiyetinin ka-

Bakunin

rarlı partizanları olan 1860'ların ve 1870'lerin Proudhoncu Ko- lektivistleri (bunlardan birisi de Bakunin'di), ya bölgesel temelde komünler ya da işletmeler teme- linde kooperatifler, zanaat grup- laşmaları örgütlenen ve birbir- leriyle değer dolaşımı yoluyla ilişkilenen üretici grupları biçimin- deki ticari yapıyı muhafaza ettiler. Bu nedenle, kolektivistizm, üretim aletlerinin yasal mülkiyetinin bir çeşit işçi anonim şirketleri olan "kolektifler" ağı tarafından elde tutulduğu bir değişim ekonomisi olarak tanımlandı ve hala da öyle

tanımlanmaktadır. Kendinden yönetilen bir değişim ekonomisini savunan günümüz anarşistlerinin çoğu, terimin bu ondokuzuncu yüzyıldaki anlamında --her ne kadar terim bugün biraz değişik bir anlama devlet mülkiyeti, yani herhangi kolektivite yerine "dev- let kapitalizmi" anlamına gelmiş olsa da- kolektivistlerdir.

1870'lerde ve 1880'lerde, de- ğişim değerlerini bütün biçimleriyle ortadan kaldırmak isteyen anar- şist-komünistleri kolektivistlerle yollarını tamamen ayırdılar ve bunu yaparak 1840'larda Fran- sa'da varolan radikal komünist geleneği yeniden canlandırdılar.

1840-1864

1843'de, Rabelais'ci "Ne yapar- san yap!" deyişiyle ve Etienne Cabet'e muhalefet ederek, Thé- odore Dézamy'nin "Komünitenin Yasası", Joseph Déjacque, Karl Marx, Friedrich Engels, William Morris ve Peter Kropotkin gibi komünist ve anarşist-komünist kuramcılar tarafından daha son- ra ondokuzuncu yüzyılda geliştiri- lecek olan ilkelerin temelini attı. Bu ilkeler, para ve ticari değişimin kaldırılmasını; ekonominin nüfu- sun genelinin gereksinimlerinin tatminine tabi kılınmasını; (kent ile kır, başkent ile ilçeler arasın

daki işbölümü de dahil olmak üzere) işbölümünün kaldırılmasını; kademeli olarak çekici çalışmanın uygulamaya geçirilmesini;

Dézamy, işbölümünü sürdürmesi ve ekonomik "etkinlik" adına bunu katı bir şekilde örgütlemeyi amaçlaması nedenleriyle Cabet'in ütopyasını reddetmesinin yanısıra, aynı zamanda kapitalist üretim tarzı ile komünist toplum arasına, komünizmi geri plana itecek olan geçici bir demokrasi dönemi koymayı da reddetti.

devrimci bir hükümet tarafından gerçekleştirilecek olan toplumsal ilişkilerin müşterek hale getirilmesini takiben, toplumun ayrı bir alanı olan devletin ve hükümet işlevlerinin kademeli olarak ortadan kaldırılmasını içermektedir. Dézamy'nin "mallar topluluğunu" savunduğuna ve özellikle de kolektivist bir slogan olan "mülkiyetin toplumsallaştırılması"na kesinlikle karşı olduğuna dikkat edilmelidir. Böylece, Amadeo Bordiga'nın bir yüzyıldan fazla bir süre sonra yapacağı eleştirel mülkiyet analizini önceden görmüş oldu.

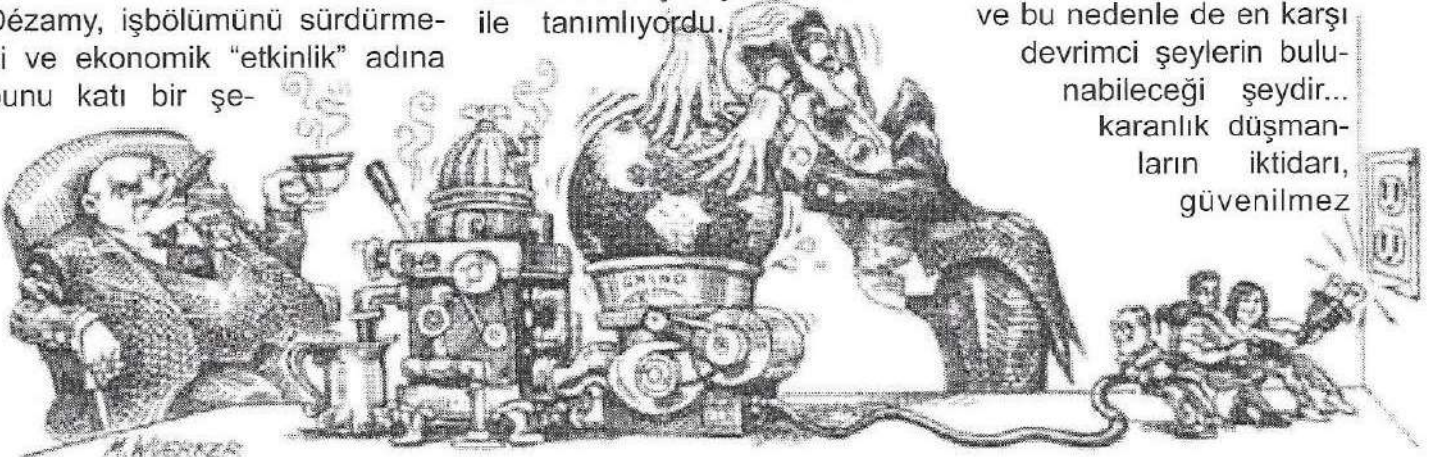
Dézamy, işbölümünü sürdürmesi ve ekonomik "etkinlik" adına bunu katı bir şe-

kilde örgütlemeyi amaçlaması nedenleriyle Cabet'in ütopyasını reddetmesinin yanısıra, aynı zamanda kapitalist üretim tarzı ile komünist toplum arasına, komünizmi geri plana itecek olan geçici bir demokrasi dönemi koymayı da reddetti. Dézamy, parasal dolaşımın derhal kaldırılması yoluyla kapitalizmdeki hakim sınıfın ekonomik ve toplumsal olarak tasfiye edilmesi doğrultusunda, devrimci süreç ile komünizmin özü arasında doğrudan bir bağ kurmayı amaçlayarak, anarşist komünizmin --özellikle Kropotkinci biçimdeki anarşist komünizmin-- temel özgünlüğün kaynağı olan şeyi önceden tahmin etmiştir. Bu özellik, komünizmin özünü (satın alma ve satma asli eyleminin sona ermesini) kucaklamayan herhangi bir "geçiş dönemi"nin reddedilmesiydi. Hemen hemen aynı zamanlarda, iki sayısı Paris'te 1841'de basılan L'Humanitaire (sosyal bilimler yayın organı) dergisi etrafındaki komünistler, diğer şeylerin yanısıra evliliğin kaldırılmasını da öneren, Dézamy'ninkine çok benzeyen bir eylem programını savunuyorlardı. Ayrıca, onlar komünist toplumun temel özelliklerinden birisinin gelişmesini sağladılar çünkü bu ırkların kaynaşması ile endüstriyel ve tarımsal faaliyetlerin değiş tokuşunu ortaya çıkaracaktı. Bu grup aynı zamanda kendisini "anti-politik ve anarşist düşünceleri"ni beyan eden Babeufçu Sylvain Maréchal ile tanımlıyordu.

Ancak, anarşist-komünizmin tam anlamıyla kurulmasına gelinceye değin, 1840'lardan başlayarak Fouriercilik, Owenizm ve neo-Babeufçülüğün eleştirel bir harmonlanması olarak Fransa'da ortaya çıkan radikal komünizmle uyumlu bir söylem geliştiren kişi, hepsinden önce boyacı Joseph Déjacque oldu. Déjacque'nin çalışmaları 1848 devriminin sınırları ve başarısızlığının sebeplerinin incelenmesi üzerineydi. Bu iki şeyin reddedilmesi etrafında gelişti: "devrimci" olsa bile devletin ve Proudhoncu tipteki kolektivizmin. Déjacque, Cabet ve 1845'in La Fraternité'si gibilerinin temsil ettikleri dogmatizm, sekterlik ve devletçilikten tamamen kurtulmuş olacak şekilde komünizmi yeniden formüle etti. Déjacque şöyle diyordu: "Hürriyet! Topluluğa karşı fazlasıyla suistimal edilen ve bazı komünist okulların ucuzlattığını söylemenin doğru olacağı Hürriyet."

Déjacque, dönemin tüm siyasi çetelerinin şiddetli bir karşıtıydı. O, "büyük insan Mimarının müritleri" ile "halk veya ayak takımı" arasındaki ayrıma dayanan Blanquiciliği reddetti ve tek adam diktatörlüğünden "proletaryanın küçük dahilerinin diktatörlüğü"ne kadar, toplumsal cumhuriyetçiliğin tüm çeşitlerine de aynı şekilde karşı çıktı. Bu sonuncusu için, şunları yazıyordu: "İşçilerden meydana gelen diktatör bir komite kesinlikle en kibirli ve en yetersiz olanıdır ve bu nedenle de en karşı

devrimci şeylerin bulunabileceği şeydir... karanlık düşmanların iktidarı, güvenilmez

dostlarından daha iyidir". İlk ifade edilişinin Haziran 1848 barikatları olduğu, proletaryanın toplumsal devrimi için gerekli koşulları, yani "anarşist inisiyatif", "mantığa dayanan irade" ve "herkesin özerkliği" olarak görür. Déjacque'ye göre, bir ayaklanmadan ortaya çıkan bir hükümet proletaryanın özgür inisiyatifi önünde gerici bir pranga olarak kalmaya devam eder. Veya aksine, böylesi özgür bir inisiyatif ancak kitlelerin, devletin temsil ve delegasyon temel işlevleriyle kendiliğinden yeniden ürettiği "otoriter önyargılar"dan kendisini kurtarmasıyla ortaya çıkabilir ve gelişebilir. Déjacque şöyle yazıyordu: "Hükümetten tüm delegasyonun, tüm iktidarın halkın dışında olmasını anlıyorum"; siyasetin üzerine çıkıldığı bir süreçte, "bunun yerine kendi egemenliğinin" veya "örgütlü komünün doğrudan sahibi olan halkın" geçmesi gerekir. Déjacque'ye göre, komünist anarşist ütopya, proleterlerin "sosyal bilim" konusundaki bilgisizliğini düzeltmenin yanı sıra, her proleteri kendi sahip olduğu insani potansiyelleri keşfetmeye teşvik etme işlevini yerine getirecektir.

Devletin işlevine ilişkin bu görüşler -hem ayaklanma döneminde hem de insanın insan üstünde kurduğu tahakkümün bir tarzı olarak- ancak Déjacque'nin kelimenin Fourier'ci anlamında uygarlığın tüm yönlerine ilişkin genel eleştirisine dahil edilirse tam anlamıyla kavranabilir. Ona göre, "hükümet, din, mülkiyet, aile, bunların hepsi bağıntılıdır, tümü örtüşür." Toplumsal devrimin içeriği, bu nedenle, tüm hükümetlerin, tüm dinlerin ve evliliğe dayanan ailenin, ebeveynlerin ve kocaların otoritesinin ve mirasın ortadan kaldırılmasıydı. Yine ortadan kaldırılacak olan diğer şeyler ise, "kişisel mülkiyet; toprak, yapılar,

atölyeler, dükkanlar üzerindeki mülkiyet, iş, üretim veya tüketim aleti olan her şeyin üstündeki mülkiyet"ti. Déjacque'nin mülkiyetin ortadan kaldırılması önerisi, uygarlığın kalbi olan şeye karşı bir saldırı olarak anlaşılmalıdır: en küçük hücresi her iki anlamda da sözleşme olan siyasete ve değişim değerine. Anarşinin yerine geçeceği devletin, yani hükümet tarafından garanti edilen siyasi sözleşmenin, meşruiyetin ortadan kaldırılması; mallar topluluğunun yerini alacağı ticaretin, yani ticari sözleşmenin ortadan kaldırılmasıyla birbirinden ayrılmaz bir şekilde bağıntılıdır: "Ticaret, 19'uncu yüzyılın bu belası insanlık içinde gözden kaybolmaktadır. Artık ne satıcılar, ne de satılan bir şey vardır."

Déjacque'nin "anarşist topluluğa" ilişkin genel tanımı şöyleydi: "Herkesin, herhangi bir şey

siyonunun, bir eleştirisini ifade eder. Déjacque, kadınların kurtuluşu konusunda Proudhon ile girdiği bir polemikte, Proudhon'u "yalnızca kılıç ve sermayenin ortadan kaldırılmasına değil, sözleşmenin ortadan kaldırılmasına varacak ölçüde mülkiyet ve otoritenin tüm biçimleriyle ortadan kaldırılması"na çağırıyor ve "emek" (emek gücü) karşılığında "adil bir karşılık" talep etmekteki ticari ve ücret mantığını çürütüyordu. Déjacque şöyle soruyordu: "Ben, sözleşmeler sisteminde olduğu gibi, herkesin ne hak ettiğini -onların raslantısal üretme kapasitelerine göre- ölçmeyi isterken haklı mıyım?" Déjacque'nin bu soruya verdiği yanıt kesindir: "İşçinin hakkının olduğu şey emeğinin ürünü değildir, onun -mizacı ne olursa olsun- gereksinimlerinin tatmin edilmesidir."

Proudhon tarafından kuramsal-

Anarşinin yerine geçeceği devletin, yani hükümet tarafından garanti edilen siyasi sözleşmenin, meşruiyetin ortadan kaldırılması; mallar topluluğunun yerini alacağı ticaretin, yani ticari sözleşmenin ortadan kaldırılmasıyla birbirinden ayrılmaz bir şekilde bağıntılıdır.

üzerinde hiçbir şekilde denetim uygulamak veya böyle bir denetime boyun eğmek zorunda kalmaksızın, arzu ve isteklerine göre üretmekte ve tüketmekte özgür olacağı; üretim ile tüketim arasındaki dengenin, artık şu veya bu grup tarafından engelliyici ve rastgele bir şekilde alıkonmasıyla değil, herkesin kabiliyet ve gereksinimlerinin serbestçe dolaşımıyla kendiliğinden oluşacağı bir gidişat."

Bu tanımlama, emek gücünün karşılığının verilmesi ve değişim değeri sorunu üzerine odaklanan Proudhonculuğun, yani Ricardo-cu sosyalizmin Proudhoncu ver-

laştırılan "doğrudan değişim", üretici gruplarını veyahut bireysel üreticileri aslında sermaye birikiminin yasal temsilcilerine dönüştürecek olan ücret sisteminin sözde "ortadan kaldırılması"dır. Déjacque'ye göre, öte yandan, işlerin komünal yürütülmesi -yani "istatistik defterleri" haricinde "hiçbir hiyerarşi, hiçbir otorite olmaksızın" safların sıklaşması- "doğal değişime" tekabül eder; yani, "tüm üretim ve tüketimin sınırsız serbestliğine; herhangi bir tarımsal, bireysel, sanatsal veya bilimsel mülkiyet emaresinin ortadan kaldırılmasına; çalışmanın ürünlerinin herhangi bir bireysel

sahiplenilmesinin tahrip edilmesine; aletlerdeki, ticaretteki ve binalardaki sermayenin yanısıra, kol gücüne dayalı ve entelektüel sermayenin monarşikleştirilmeden ve parasallaşmadan arındırılmasına”.

Değişim değerinin ortadan kaldırılması merkezi nitelikteki “iş örgütlenmesi” veya başka bir deyişle, üretimi gerçekleştirenlerin yaptıkları faaliyetlerle ve bu faaliyetin ürünleriyle ilişkilendirilmesi, merkezi sorusuna verilecek yanıtı dayandır. Déjacque’nin ürünlerin bölüşümü sorusuna verdiği yanıtın mallar topluluğu olduğunu görmüştük. Ancak topluluğun her şeyden önce bizzat üretken faaliyetler alanında kurulmuş olması gerekir. Aracıların (asalakların) ortadan kaybolması üretimde bir artışı ve böylece de gereksinimlerin tatmin edilmesini mümkün kılacak olsa da, temel gereksinim bireysel üreticileri “işbölümüne karşı köleleştiren boyun eğme”den (Marx) ve esasen zorunlu emekten kurtarmaktır. İşin “çekici bir işe” dönüştürülmesinin Déjacque tarafından topluluğun varlığının koşulu olarak görülmesinin sebebi budur: “Çekici işin örgütlenmesi, Malthusçu rekabetin ve itici işin yerini alacaktır.” Bu örgütlenme, üretken faaliyete dışsal olan bir şey değildir. Déjacque’nin komünist antropolojisi, dünya ve doğa üzerinde faaliyet gösterme gerekliliği de dahil olmak üzere, gerekliliklerin kurtarılmasına dayanıyordu; ve doğal-teknik gereksinimler ile insani amaçlar arasında bir ayırım yapmıyordu. Söz dağarcığı (uyum, tutkular, diziler vb.) Fourier’den ödünç alınmış olmakla beraber, emek gücünün örgütlü bir plan dahilinde yerleşiminden daha fazlası demek olan faaliyetler topluluğunu amaçlıyordu: “Farklı işçi sıraları bir barikattaki adamlar gibi gönüllü bir temelde

işe alınırlar, ve istedikleri sürece orada kalmakta, başka sıralara veya barikatlara gitmekte tamamen özgürdürler.” Déjacque’nin “İnsani alanı”nda, ne çalışma saatleri ne de zorunlu gruplaşmalar vardı. İş tek başına veya topluca yapılabilirdi.

İşbölümüne gelince, Déjacque oldukça özgün bir şekilde bunun ortadan kaldırılmasını önerdi. Önerdiği şey, aristokrasi (veya daha ziyade aristokratik aydınlar) ile proletaryanın karşılıklı olarak bütünleşmesi süreciydi; her biri kendi tek taraflı entelektüel veya kol emeğine dayalı gelişiminin ötesine geçecekti.

Déjacque, hafifletici şeylerin abesliğinin farkında olmasına rağmen, belki de ütopyacı araştırmalarının sonuçları ile 1850’deki sınıf mücadelesinin içeriği arasındaki uçurum nedeniyle çok öfkeliydi; ve bu uçurumu bir geçiş kuramıyla birbirine bağlamaya çalıştı. Bu kuram, mevcut durumu hesaba katarak, topluluğun vaziyetinin başarısını sağlamayı amaçlıyordu. Üç temeli şunlardı: ilki, “halk tarafından doğrudan yasama” hükümetin tamamen ortadan kaldırılmasını beklerken olası en demokratik hükümet biçimi”; ikincisi, “doğrudan değişimi”, Owenci tipte “emek pazarları” kurulmasını, “dolaşım kuponları”nı (emek kuponları) ve mülkiyete karşı kademeli bir saldırıyı içeren bir dizi ekonomik önlem (Déjacque’nun kendisinin de kabul ettiği üzere bu sömürüyü ortadan kaldırmaksızın mülkiyeti demokratikleştirmek demektir); üçüncüsü, idari işlevlerin demokratikleştirilmesi (bir günlük çalışmanın ortalama değeri üzerinden para alacak olan kamu görevlilerinin geri çağrılabilirliği), polis ve ordunun lağvedilmesi.

Bu programın, en azından belirli

noktalarının 1871 Paris Komününü önceden tahmin ettiği reddedilemez bir olgudur. Ancak bu, Déjacque’nin -karşısında eleştirel imgelemine kullandığı- 1848 Devrimi’nin “sınırlarını” kabul ettiği zayıf yönüdür. Tüm diğer şeylerin yanısıra “çalışma hakkı” ve bununla birlikte de ticaret mantığı belirdi. Geçiş sorunu meselesinde, fazlasıyla “realizm”den yoksundu, çünkü işçilerin değer-sermaye sürecini idare etmekteki bakış açılarının yansıtıldığı çözümsüz sorunlar gözardı edilse dahi, o yalnızca kadınlara değil, aynı zamanda “tutuklulara” ve “akıl hastalarına” da, hiçbir yaş sınırlaması olmaksızın oy kullanma hakkı tanınmasını öneriyordu. Ancak geçiş Déjacque’ye göre en iyi ikinci tercihti, ve bunun böyle olduğunu açıkça biliyordu. Geçiş lehine ütopyacı keşfin terk edilmesi söz konusu değildi ancak bu ikisi arasındaki gerilim, yüzeysel olarak karşılaştırılabilirliği Errico Malatesta’nın durumunun tam tersiydi.

Déjacque’nin ütopyasının genel gidişatı, bunun ticari ve politik kısıtlamaların tümüyle kopmaya doğru ilerleyişi, bunun proletaryanın isyankar enerjisini yeniden canlandırma arzusu, ve bunun (William Morris’inki ile karşılaştırılabilir olan) yaratıcılığının derinliği, bunun anarko-komünizm içindeki kritik unsura temel nitelikte bir katkı yaptığını görmemizi sağlayabilir. Déjacque, anarşist-komünizme, tarihinin birinci döneminde, ikona kırıcı (yerleşmiş inançlara karşı çıkan) bir boyut kazandırdı; bunun ışıltılarının yeniden ortaya çıkması 1880’lerin Kropotkin’ine veya 20. yüzyıldaki Luigi Galleani’ye kadar tekrar görülmedi.

Komünist Anarşizmin 'Uluslararası İşçi Birliği' (IWMA) İçerisinde Yeniden Formüle Edilmesi

Birinci Enternasyonal veya Uluslararası İşçi Birliği, 1864'de kurulmuş ve 1871 Paris Komünü'nün ardından katı hiziplere bölünene kadar faal olmuştu. IWMA içinde gerçekleşen bölünme, esasen kolektivizmin detayları ve zorunlu olarak anti-ticari doğaya sahip olması gerektiği -Marx'ın Kapital'i dışında- asla belirtilmemiş olan (veya bunun örgütün pratiğinin şekillenmesinde asla bir rolü olmamış olması) 'sınıfsız toplum'a ulaşmanın yolları nedenleriyle gerçekleşmişti. Değişim değerinin ortadan kaldırılmasının tamamen bir sapkınlık olacağına inanan sol-kanat bir Prodhoncu olan

Guillaume'ye göre komünizmin önkoşulları, değer üzerinden yapılan hesaplamaların ortadan kaldırılmasına ve işçilerin "ahlaki anlayışını"nda iyileşmenin gerçekleşmesine imkan tanıyacak ürün bolluğunun ilerici görüntüsüdür.

Bakunin, komünizmi tamamen ve basitçe sosyalist Jakoben eğilimle özleştiriyordu; ve dahası, bunu tanımlarken laf kalabalığı yaparak genellikle "otoriter komü-

nizm"' kelimesini kullanıyordu.

Ağustos 1876'da, James Guillaume'nin "Idées sur L'organisation Sociale" (Toplumsal Örgütlenme Üzerine Fikirler) adlı broşürü Cenova'da basıldı. Bu metnin önemi onun kolektivist bir toplumun çerçevesini özlü bir şekilde

sunmasında değil, Guillaume tarafından resmedilen toplum ile komünizm arasındaki ilişkide yatar. Üretim aletlerinin kolektif mülkiyetinden, yani "şu ve bu endüstrideki işçilerin birlikleri" tarafından ve her tarımsal grup tarafından sahiplenilmesinden yola çıkarak, ve böylece de bu grupların her birinin kendi ürünleri üzerindeki sahipliğinden yola çıkarak, Guillaume 'komünizm'e veya -bu terimi kullanmadığı için- değişimin yerini serbest da-

ğıtımın almasına ulaşır. Serbest dağıtıma geçişin Guillaume tarafından tanımlanan toplumla organik bir şekilde bağlantılı olduğu

Mamafih 1876'da, bazı İtalyan anarşistleri anarşist-komünizmi kabullenmeye karar verdiler; ancak bunu formülleştirmeleri, kolektivizm sorunu söz konusu olduğu ölçüde onların kısıtlamalarını da gösteriyordu.

kabul edilir -bu ürünlerin değerleri üzerinden değişimi etrafında örgütlenen bir toplum olmasına rağmen, üretim araçlarının kolektif sahipliğince temsil edilen güvence yüzünden böyle kabul edilir. Buradaki önemli nokta, komünizmin ahlaki bir norm konumuna indirgenmesidir; bu, ileriye doğru yönelmek için iyi bir şeydir ve bu, sınai ve tarımsal üreticiler arasındaki katı işbölümüyle, tam istihdam politikasıyla ve emek

gücünü ödemesiyle, kolektivist (ve ücretli) toplumun doğal gelişimi olarak gözükmür.

Guillaume, ücret sistemine dayanan toplumsal ilişkiyi komünizmin önkoşulu yaparak, ve bunu devletin gereksiz hale gelmesinin temeli olarak görerek, anarşist-komünizmin karşısına çıkacak ve Malatesta'nın önde gelen temsilcilerinden biri olduğu gerilemenin temelini atmıştır. Guillaume'ye göre, komünizmin önkoşulları, değer üzerinden yapılan hesap

lamaların ortadan kaldırılmasına ve işçilerin "ahlaki anlayışını"nda iyileşmenin gerçekleşmesine imkan tanıyacak ürün bolluğunun ilerici görüntüsüdür. Bu ise "serbest erişim" ilkesinin uygulanabilmesini olanaklı kılacaktır. Guillaume, kolektif mülkiyetin ve

garantili ücretin uygulanmaya başlaması sayesinde, işçi sınıfının kabullenilmiş faili temsilcisi olarak davrandığı bu olaylar silsilesini ticari mekanizmaların gelişmesiyle ortaya çıkmış gibi tasavvur ediyordu. Tüm bunların altında yatan şey ise satma fiilinin artık basit, teknik, geçici, paylaştırıcı bir ölçüden başka bir şey olmadığı şeklindeki anlayıştı.

1870'lerin sonlarına doğru IWMA'den geriye kalanın içerisinde kendini ifade eden anarşist-komünizm, Proudhonculuğun bu türüne tamamen karşı çıkıyordu. Şubat 1876'da, Savoyard François Dumartheray (1842-1931) Cenova'da, "özellikle Lyon'lu göçmenlerin bağımsız grubu olan 'L'Avenir' seksiyonunun eğilimleriyle ilgili olarak" Aux Travailleurs Manuals Partisans de L'action Politique adlı broşürünü yayınladı. "İlk defa basılı bir metinde anarşist-komünizmden bahsediliyordu." Aynı yılın 18-19 Mart'ında, IWMA üyeleri ve Komünalistler tarafından Lozan'da

düzenlenen toplantıda Elisée Reclus, anarşist-komünizmin meşruiyetini kabul ettiği bir konuşma yaptı. Mamafih 1876'da, bazı İtalyan anarşistleri anarşist-komünizmi kabullenmeye karar verdiler ancak bunu formülleştirilmeleri, kolektivizm sorunu söz konusu olduğu ölçüde onların kısıtlamalarını da gösteriyordu: "İtalyan Federasyonu, emeğin ürününün kolektif sahipliğini kolektivist programın gerekli bir bileşeni olarak görür." Yine, 1877 baharında, Berne'de Statuten der Deutscheiden Anarchischkommunistischen Partei ortaya çıkar.

Komünizm meselesi, Guillaume'nin bağlayıcı bir şey söylemeyi reddettiği, komünizm partizanları (Costa, Brousse) ile İspanyol kolektivistlerinin karşı karşıya geldiği "anti-otoriter" IWMA'nin Eylül 1877 Verviers Kongresi'nde de çözümlenmeksizin kaldı. Ancak, 1870'ler boyunca İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölgelerinde aktif olan anarşist grubu Jura Federasyonu Reclus, Carlo Cafiero ve Kropotkin'in görüşlerini benimsemiş ve Ekim 1880'deki Kongresinde komünizmi programına dahil etmişti. Bu Kongre'de, Carlo Cafiero daha sonra La Révolté'de "Anarchie et Communisme" adıyla basılacak olan bir rapor sundu. Bu raporda, Cafiero kolektivizmle kopma noktalarını kısaca gözler önüne serdi: değişim değerinin reddi; üretim araçlarının mülkiyetinin işçi birliklerine devrine karşı çıkılması ve üretken faaliyetler için yapılan ödemelerin ortadan kaldırılması. Ayrıca, Cafiero komünizmin gerekli niteliğini gözler önüne serdi ve böylece Guillaume'nin 1876'daki broşüründe tasavvur

ettiğine benzer bir geçiş döneminin imkansızlığını ortaya koydu. Cafiero, bir yandan, üretim araçlarının kolektif sahipliği talebinin ve "emeğin ürünlerinin bireysel sahiplenilmesi"nin sermaye birikimine neden olacağını ve toplumun sınıflara bölünmesinin yeniden ortaya çıkacağını öne sürüyordu. Öte yandan, bireysel

**Komünizm meselesi,
Guillaume'nin bağlayıcı
bir şey söylemeyi
reddettiği, komünizm
partizanları (Costa,
Brousse) ile İspanyol
kolektivistlerinin karşı
karşıya geldiği "anti-
otoriter" IWMA'nin
Eylül 1877 Verviers
Kongresi'nde de
çözümlenmeksizin kaldı.**

emek gücü karşılığında bir biçimde ödeme yapılmasının sürdürülmesinin, halihazırda kapitalist üretim tarzı tarafından üretime siyayet ettirilmiş olan toplumsallaşmış nitelikle (üretken faaliyetlerin bölünemezliğiyle çatışacağını savunuyordu. Ürünlerin karneyle dağıtılması söz konusu olduğunda -ki bu devrimci bir zaferin ardından ortaya çıkabilirdi-, bu tayınlamanın "başarıya göre değil de ihtiyaçlara göre" yürütülmesini hiçbir şey engelleyemezdi.

Kropotkin'in 1880 Kongresi'ndeki komünizm lehine katkısı, onun katı kolektivizmden komünizme doğru konumundaki yavaş evrimin -kolektivizmi sadece geçici bir aşama olarak gördüğü ara konumdan geçerek- eriştiği en son noktaydı. Kropotkin'in, temelleri 1880'ler boyunca oluşan anarşist-komünizm kuramı, komünizmi mümkün kılacak şartlar ve bu toplumsal biçimi başarma-

nın gerekliliği (ki böylece değişim değeri ortadan kalkacaktı) üzerine Cafiero tarafından 1880'de sunulan tezlerin bir detaylandırılmasıydı. Anarşist-komünizm, proleteryanın eksik-tüketimi, eksik-üretim ve toplumsallaşmış emek arasında hırpalanan kriz-yüklü burjuva toplumuna çözüm olarak sunulur. Aynı zamanda, anarşist-komünizm, eski toplumda halihazırda zaten mevcut olan komünizme ve bireylerin özgür birliklerine doğru olan eğilimlerin gerçekleşmesi olarak görülür. Anarşist-komünizm, bu anlamda, kabile toplumlarında var olan dayanışma ilkesini yeniden hayata geçiren toplumsal bir biçimdir.

Kropotkin'in anarşist-komünizmi, bireylerin ihtiyaçların -"gereksinimler" ve "lüksler"i- karşılanmasına dayanıyor olması genel özelliğine sahipti. Yani, kolektivist tam istihdam ve garanti edilmiş

Kropotkin, üç olası örgütlenme yöntemini birbirinden ayırt eder: bölgesel temelde (bağımsız komünler federasyonu); toplumsal işlev temeline (işler federasyonu); tüm ilgisini yoğunlaştırdığı ve yaygınlaşacağını umut ettiği, kişisel ilgi temeline.

ücret politikasında ön plana çıkarılan "bir kimsenin emeğinin tüm ürününe" sahip olması özelliğine sahipti. İhtiyaçların karşılanması çeşitli tedbirlerle garanti altına alınacaktı: meta değişiminin yerini ürünlerin serbest dağıtımı alacaktı; üretim bollaştırılacaktı; endüstriyel merkezsizleşme uygulamaya geçirilecekti; işbölümünün üstesinden gelinecekti;

çalışma süresi azaltılarak ve kapitalist üretim tarzının neden olduğu israflar önlenerek, gerçek ekonomiler ortaya çıkarılacaktı. Kropotkin şöyle yazıyordu: "kendinde birikmiş tüm zenginliğin sahipliğini geri almış bir toplum, üretim söz konusu olduğunda, günde fiili dört, beş saatlik el emeğinin karşılığında rahatlıkla bolluk sağlayabilir."

Ancak üretim vasıtalarına -tüketiciler olarak- üreticiler, ve -üreticiler olarak- tüketiciler tarafından el konulması, yeni bir yasal mülkiyet biçimini mi, yoksa tüm biçimleriyle mülkiyetin yıkılması sonucunu mu getirir sorusu ortaya çıkar. 1881'de Londra'da düzenlenen Anarşist Kongresi'nin "kolektif dahil olmak üzere, tüm mülkiyetin lağvedilmesi"ni savunmasına ve bizzat kendisi "ortak kullanım" ile "sahipliği" karşıtlar olarak göstermesine karşın, Kropotkin mülkiyetin yeni bir unsura (yani ona göre, endüstriyel veya ticaretle ilgili ticari kolektifler yerine bir bütün olarak topluma) devredilmesi şeklindeki kolektivist görüşün ötesine geçmemiştir. Bu nedenle, şöyle yazar: "Birliğin işçiler açısından faydalı olması için, mülkiyetin biçimi değiştirilmelidir".

Aynı belirsizlik işbölümünün lağvedilmesi sorununda da ortaya çıkar. Hiç şüphesiz ki, Kropotkin'in bu açıdan, komünist toplumun içeriğine yönelik yaptığı tanımlama tam olarak açıktır: el ve zihin emeğinin; çekici ve gönüllü çalışmanın bütünleştirilmesi; ve tarım, endüstri ve sanatın "endüstriyel köyler" içerisinde kaynaştırılması. Ancak, "Toprak onu ekenlere, fabrikalar işçilere" korporatif sloganının öne çıkardığı devrimci strateji, işbölümü ve girişim kurumunu devam ettirmeyi bir koşul olarak gerektirir ve hala bir kolektivizm biçimi olacak

bir işçi ve köylü toplumunun kurulmasından başka bir şeyi ifade etmez.

Devrim -Kropotkin'in modelini Fransız Devrimi'ni öncelleyen köylü ayaklanmalarında bulduğu- uzun bir ayaklanma dönemi ile başlayacak olan uluslararası bir süreç olarak görülüyordu.

Yeni toplumun, iki yönde -komünist ve anarşist (üretim tarzı ile onun politik biçimi arasındaki kaçınılmaz bağlantı göz önünde bulundurulursa)- örgütlenmesi, (Komünalistlerin "özgür komünü"ne değil) "komünist komün"e, federalizme (bölgelerin ya da üretim alanlarının merkezsizleşmesine ve ekonomik kendine yeterliliğine) ve semt meclislerine dayanmalıdır. Kropotkin, üç olası örgütlenme yöntemini birbirinden ayırt eder: bölgesel temelde (bağımsız komünler federasyonu); toplumsal işlev temeline (işler federasyonu); tüm ilgisini yoğunlaştırdığı ve yaygınlaşacağını umut ettiği, kişisel ilgi temeline. Aslında, "uyum içinde çalışan bireylerin özgürce ve kendiliğinden gruplaşması", ona göre, anarşist-komünizmin özgün toplumsal ilişkilerinin temel özelliği idi.

Ancak, önemli olan nokta daha çok, tüm bunların nihai birer sonucu olduğu, devrimci sürecin biçimleri ve içeriğinde yatmaktadır. Devrim -Kropotkin'in modelini Fransız Devrimi'ni öncelleyen köylü ayaklanmalarında bulduğu- uzun bir ayaklanma dönemi ile başlayacak olan uluslararası bir süreç olarak görülüyordu.

Böylesi bir devrimci süreç, "toplumun yeniden inşası"nın başlangıcını işaret edecek olan genel bir mülksüzleştirme aşamasıyla sonlanacaktı.

"Mülksüzleştirme, tarihin yirminci yüzyılın insanlarının önüne koyduğu bir meseledir: herkesin refahını güvence altına almak için gerekli olan her şeyin mülkiyetinin, derhal ve etkili bir şekilde, ... insanlığının refahının hizmetkarları tarafından alınmasıyla Komünizme geri dönülmesi."

Derhal gerçekleştirilen bir mülksüzleştirme, Kropotkin'in devrimci sürecinin bütün mantığını tanımlar. Esasında, onun çalışmasının özü işte burada yatmaktadır. (İnsan tabiatı, ürünlerin bolluğu, ve vb. hakkındaki iyimser varsayımları bağlamında) ona karşı yapılabilecek itirazların gerçek cevabı, onun ortaya koyduğu alternatiflerde yatmaktadır: ya toplumsal ilişkilerin ya da ücret sisteminin şu veya bu şekilde derhal müsterekleştirilmesi. Bu alternatiflerin yalın doğası hakkında kanıtlar gerekiyorsa, tarih böylesi kanıtları bolca sunmuştur. Kropotkin'e göre ücret sisteminin eleştirilmesi, birbirinden ayrılmaz bir şekilde (Proudhoncu veya Guesdist) kolektivizmin eleştirisiyle bağlantılıdır. Şöyle yazıyordu: "Günümüz kapitalizminin en göze çarpan özelliği ücret sistemidir." Kropotkin, ücret sistemini, üretim araçlarının üreticilerden ayrılmasını sağlayan gerekli bir koşul ve "herkese yaptığı kadar" ilkesinin dayandığı bir şey olarak görür.

"Bu ilkenin ilan edilmesiyle, göze batan eşitsizlikler ve mevcut toplumun bütün iğrençlikleriyle sonuçlanmak üzere ücretlilik başlar; çünkü, işin yapılmasına para cinsinden veya başka bir ücret biçiminden değer biçilmeye

Kropotkin, Paris Komünü'nün, "devrimci devlet"i nasıl komünizmin yerine geçtiğini ve ücret sistemine bağlı olan yeni bir tahakküm biçimini nasıl ortaya çıkardığını çok iyi ortaya koyduğuna inanır. Bunun aksine, "Gelecekteki devrimin Komünleri, devrimci sosyalist eylemlerle, bireysel mülkiyeti ortadan kaldırarak, kendi bağımsızlıklarını doğrulayacak ve oluşturacaklardır".

başlandığı andan itibaren, Devlet-destekli Kapitalist toplumun tüm tarihi yazılmış kadar olur."

Kolektivistler, "endüstriyel ve cezai zorunlu bir hizmetkarlık" olan "çalışma hakkı"nı savundular. Kropotkin'in görüşüne göre, onların işçi yanlısı politikası, ücret sistemini ve kolektif sahipliliği aynı arabaya koşmayı amaçlıyordu -özellikle de emek kuponları kuramları yoluyla. Kropotkin, toplumsallaştırılmış, tek başlarına değerlendirilen her işçinin katkısı söz konusu olduğunda tüm ayrımları ortadan kaldırma eğiliminde olan bir ekonomide, emek kuponlarına emeğin tam değerini ölçmeyi amaçlaması temelinde karşı çıkar. Dahası, emek kuponlarının varlığı, toplumu "aktifler ve pasiflere dayanan bir ticari şirket" haline getirmeye devam edecektir. Bu nedenle, emek kuponlarını şu sözlerle suçlar: "Bu düşünce ... eskidir. Robert Owen'dan beri vardır. Proudhon 1848'de bunu savunmuştu. Bugün, 'bilimsel sosyalizm' haline gelmiştir".

Kropotkin, kolektivistlerin işbölümü ve Devlet'e yönelik tavırlarına karşı da eş derecede sert eleştiriler getirmiştir. İşbölümü hakkında şunları yazar: "Devrim sırasında çalışmanın örgütlenmesine dair onlarla (kolektivist sosyalistlerle) konuşun, işbölümünün sürdürülmesi gerektiği yanıtını vereceklerdir." Kropotkin'in Devlet konusunda, "toplumsal devrim anındaki doğrudan, derhal komünist

anarşizm" taraftarı haline geldiği andan itibaren, komünist bir perspektifin yokluğunda proletaryanın iktidar ve temsiliyet sorunlarına saplanıp kaldığı bir devrim örneği olarak Paris Komünü'nü eleştirilmesi önemlidir. Kropotkin, Paris Komünü'nün, "devrimci devlet"i nasıl komünizmin yerine geçtiğini ve ücret sistemine bağlı olan yeni bir tahakküm biçimini nasıl ortaya çıkardığını çok iyi ortaya koyduğuna inanır. Bunun aksine, "Gelecekteki devrimin komünleri, devrimci sosyalist eylemlerle, bireysel mülkiyeti ortadan kaldırarak, kendi bağımsızlıklarını doğrulayacak ve oluşturacaklardır". Dahası, komünizm bizzat Komün'ün doğasını dönüştüreceklerdir:

"Bize göre, 'Komün' artık bölgesel bir toplama değildir; aksine, ne sınırları ne de hudutları tanımayan bir eşitler gruplaşmasının genel adı, eş anlamlısıdır. Toplumsal komünün kısa zaman içerisinde açıkça tanımlanan bir bütün olması sona erecektir."

Kropotkin'e göre, devrimci süreci karakterize eden şey, öncelikle bütün nüfusun maddi durumunu derhal iyileştirmek amacıyla genel bir mülksüzleştirme, tüm 'zenginler'in mülklerinin (üretim araçları, ürünler, evler vb.) alınmasıdır. Şöyle yazıyordu: "Herkes ekmek parolasıyla, devrim zafer kazanacaktır". Kropotkin, devrimin milyonlarca proleter işsiz bırakacağını tahmin ettiği

için, bunun çözümü beslenme ve giyim ihtiyaçlarının karşılanması güvence altına almak üzere üretimin tamamını ele geçirilmesi olacaktır. Her şeyden önce, halk "ayaklanan komünlerdeki tüm gıdayı derhal ele geçirmeli", envanter hazırlamalı ve şu ilke temelinde gıdayı sokaklarda ve mıntikalarda karşılıksız dağıtacak erzak hizmetini örgütlemelidir: "topluluğun bolca sahip olduklarında hiçbir kısıtlama olmadan, ancak kıt veya yetersiz olma eğiliminde olan şeylerin eşitçe paylaşılması ve bölüşülmesi". Konutlara gelince:

"Eğer Devrimin insanları konutları kamulaştırır ve ücretsiz ikamet hakkını ilan ederlerse -konutların komünalleştirilmesi ve her ailenin makul bir barınağı olması hakkı-, o zaman Devrim başından

Endüstriyel ve tarımsal proletaryanın devrimin ve müşterekleştirmenin doğal taşıyıcıları olduğunu söylemek, bize bunun hangi biçimde olacağını veya olması gerektiğini söylemez.

İtibaren komünistçe bir özellik üstlenecektir, ... meskenlerin kamulaştırılması nüve halinde toplumsal devrimin bütününü barındırır."

Kropotkin'in devrimci sürece bakışının ikinci özelliği, "fabrika işçileriyle -onlar tarımsal nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için çalışırken- onlara gerekli hammaddeyi vermek ve onlara yaşam araçlarını sağlamak" üzere bir anlaşmaya vararak, kırsal

kesimi komünalleşme süreciyle bütünleştirmektir. Kropotkin, kentle kırsal bütünleşmesini asli önemde görüyordu, çünkü bunun nüfusun geçiminin güvence altına alınmasıyla ilgisi vardı, ve bu endüstriyel merkezlerden başlayarak işbölümünün lağvedilmeye başlanmasıyla başarılabilecekti. O, ekili alanların geliştirilmesi ve genişletilmesinde "Köyler kadar büyük kentlerin de toprağı işlenmesi gereklidir" diyordu. Kropotkin'in bakışına göre, tarım sorunu devrimin başından itibaren belirleyiciydi. Ancak Kropotkin'in toprağın toplumun yararına kamulaştırılmasına ilişkin açıklaması (topra-

ğın herkese ait olması), yukarıda değindiğimiz belirsizlikten muaf değildir. Toprağın -tüm diğer şeylerle birlikte- bir mülk meselesi yapılması, üretken faaliyetin ihtiyaçların karşılanması önüne geçmesine, halk ile ihtiyaçlarının tatmini arasına toplumsal bir aktörün sokulmasına denk düşmektedir.

Tüm biçimleriyle kolektivizmden tamamen kopmadaki bu yetersizlik yine anarşist-komünizmi birkaç eğilime bölen işçi hareketi sorununda kendisini göstermektedir. Endüstri ve tarım proletaryasının devrimin ve müşterekleştirmenin doğal taşıyıcıları olduğunu söylemek, bize bunun hangi biçimde

olacağını veya olması gerektiğini anlatmaz. Özetlemiş olduğumuz devrim kuramında gerçek amil ayaklanan insanlardır; kendilerini işverenlerden daha "rasyonel" bir endüstriyel beden veya toplumsal beyin (yönetici) olarak, emek gücü olarak öne sürmeyi amaçlayan ve (kapitalist üretim tarzının hücreleri olan) işletmelerde örgütlenen işçi sınıfı değil-

Ancak 1890'lardan itibaren, anarşist-komünistler, ve özellikle de Kropotkin, kendilerini doğrudan doğruya işçi hareketinin mantığıyla (ücretli emek gücünün yeniden üretimiyle) bütünleştirmeye başlamışlardı.

dir. 1880 ile 1890 arasında, içkin bir devrim perspektifine sahip anarşist-komünistler, o zamanlar kurulma aşamasında olan resmi işçi hareketine (genel Sosyal Demokratikleşmeye) karşı çıkmışlardı. Yalnızca siyasi (devletçi) mücadelelere değil, aynı zamanda ücret talebini veya başka talepleri öne çıkaran, veya sendikalarca örgütlenen grevlere de karşı çıkıyorlardı. Tek başına grevlere karşı çıkmazlarken, sendikalara ve sekiz-saatlik işgünü mücadelesine karşı çıkıyorlardı. Bu anti-reformist eğilime örgütlenme karşıtı eğilim eşlik etti ve bu eğilimin partizanları, gıda maddeleri ve diğer malzemelerin kamusallaştırılması için mülksüzleştirici grevler için ve bazı durumlarda da, "bireysel zararın telafisi" veya terörizm faaliyetleri için işsizler arasında ajitasyon yapma taraftarı olduklarını açıkladılar.

Ancak 1890'lardan itibaren, anar

şist-komünistler ve özellikle de Kropotkin, kendilerini doğrudan doğruya işçi hareketinin mantığıyla (ücretli emek gücünün yeniden üretimiyle) bütünleştirmeye başlamışlardı. Kropotkin, 1890'da, ona göre anarşist-komünistlerin kendilerini tuzağa düşürme riski içinde oldukları ikilemin üstesinden gelmenin bir aracı olarak "işçi sendikalarına girmenin aciliyetini belirten ilk kişilerden birisi" oldu. Kropotkin, bu ikilemi reformist işçi hareketine katılmak veya saf ve sekte bir geri çekiliş olarak görüyordu. Daha sonradan, "İşçi örgütlenmeleri toplumsal devrimi yapma yetisine sahip gerçek bir kuvvettir diyecekti.

Kropotkin'in ölümünden sonra, anarşist-komünizm kuramı yaşamaya devam etti, ancak 1920'den itibaren baş gösteren karşı-devrimce tecrite mahkum edildi.

Anarko-sendikalizmin ve devrimci sendikacılığın doğuşuyla aynı zamana denk gelerek, anarşist-komünizm içerisinde üç eğilim ortaya çıktı. Birincisi, Kropotkin'in kendisi ve Les Temps Nouveaux (Jean Grave) tarafından temsil edilen eğilim. İkincisi, Kropotkin'den etkilenen, ancak ona göre sendikalara daha az meyilli olan birkaç grup (örneğin, Rusya'daki Khleb i Volia). Son olarak da, Fransa'daki Sebastien Faure'nin Le Libertaire'i etrafında gruplaşan anti-sendikalist anarşist-komünistler bulunuyordu. 1905'den itibaren, bu anti-sendikalist anarşist-komünistlerin Rusya'daki türdeşleri ekonomik terörizmin ve yasadışı "mülksüz-

leştirme"lerin partizanları haline geldiler.

Hiç şüphesiz ki, "sendikalist bir Kropotkin keşfetmeyi veya bulmayı amaçlamak bir hayal" olur -en azından kelimenin katı anlamında, çünkü o geleceğin toplumu olarak sendikacılık kuramını reddetmiştir -ancak bu onu 1911'de anarko-sendikalist Emile Pataud ve Emile Pouget tarafından yazılan Co-operative Commonwealth (How We Shall Bring About The Revolution) [Müşterek Ortak Refah (Devrimi Nasıl Ortaya Çıkaracağız)] kitabının önsözünü yazmaktan alıkoymadı. Ancak o, sendika hareketini ajitasyonun doğal bir muhiti olarak görüyordu; böylece reformizm-sekteklik ikilimine bir çözüm bulmak için bunu kullanmak mümkün olacaktı. Kropotkin, Rus "yasadıışı" anarşist-komünistlerinin stratejilerine alternatif olarak, amacı Sosyal Demokratların etkisini önlemek olacak olan bağımsız anarşist sendikaların kurulmasını tasavvur etti. Stratejisini 1904'de Paroles d'un Révolté'nin İtalyanca baskısındaki tek bir cümleyle tanımlamıştır: "Amaç olarak mülksüzleştirme ve burjuva dünyasını tüm ülkelerde aynı anda felce uğratmanın aracı olarak genel grev."

Yaşamının sonunda Kropotkin daha önceki çekincelerini bir kenara bırakmış gözükür ve sendikalizmi "Rus ekonomisinin yeniden inşasının yegane temeli" olarak görece kadar ileri gider. Mayıs 1920'de, "sendikalist hareket..., gelecekteki onbeş yıldaki en büyük kuvvet olarak ortaya çıkacak, komünist devletsiz toplumun yaratılmasına yol açacaktır" diyordu. Kooperatif hareketinin karşılaştığı olasılıklar hakkında da eş derecede iyimserdir. Bu gibi açıklamalar, anarşist-komünizmi işletmele-

rin kolektif yönetimine dayanan anarko-sendikalizmin basit bir türü yapan gerilemenin yolunu açtı. Bir karikatüre indirgenen "anarşist-komünizm", 1930'ların İspanyol "liberter komünizm"i gibi boş bir ibare haline bile geldi; bu ikinci terimin güncel kullanımlarından hiç bahsetmeyelim.

Anarşist-Komünizmin Sonu mu?

Kropotkin'in anarşist-komünizme değilse de onun bir ideolojiye dönüşümüne yaptığı en son katkı, şaşırtıcı Rus "devlet komünizmi" kavramını takdim etmesiydi. Rus Devrimi ve Çarlığın prangalarından kurtulmuş bir kapitalist devletin kurulması olaylarıyla karşılaşmış olan Kropotkin, mantıksal olarak bu yeni devleti bir kolektivizm biçimi olarak görmeliydi. Daha önceden teşhir ettiği kolektivizm çeşitleri gibi, bunun da karakterinin ücretli sistem tarafından belirlendiğini fark etmiş olmalıydı. Bolşevik yöntemlerin yöneldiği şeyin komünizmle hiçbir alakasının olmadığı olgusuna dikkati çekmeksizin, kendisini aslında Bolşevik yöntemlerin eleştirisiyle sınırladı. 1920 sonbaharında Lenin'e yönelttiği bir soru, bunun iyi bir örneğidir:

"Siz, Avrupa Komünizminin başı olarak, utanç verici yöntemlerle savunduğunuz fikirleri kirletme hakkınız olmadığını göremeyecek kadar kör müsünüz, bu kadar mı otoriter fikrilerinizin tutsağı haline geldiniz...?"

Kropotkin'in ölümünden sonra, anarşist-komünizm kuramı yaşamaya devam etti ancak 1920'den itibaren baş gösteren karşı-devrimci tecrite mahkum edildi. İtalyan Solu ve (her şeyden önce, bütün işçi hareketini eleştirmesiyle, ve emek, sermaye ile devletin genel bütünleşmesi

eğilimini analiziyle dikkat çeken) Alman-Hollanda konsey komünistlerinin aksine, anarşist-komünizmin partizanları gerçekte bu karşı-devrimin nedenlerini ortaya çıkarmayı denemediler; onun boyutunu da anlamadılar. Bunun sonucunda, onların katkıları hiçbir derinliği olmaksızın, ilkelerin resmi bir savunusundan öteye geçemedi. Dahası, bu katkılar da süratla sona erdi. Sebastian Faure'nin "Mon Communisme"i 1921'de, Luigi Galleani'nin "The End of Anarchism?"i 1925'te ve Alexander Berkman'ın "What Is Communist Anarchism?"i (daha çok kısaltılmış hali olan "ABC of Anarchism" diye bilinir) 1929'da yayınlandı.

Bu tarihten itibaren, pozisyonu Gaston Britel tarafından açık bir hale getirilen, bir azınlık akımı olan Genel Emek Konfederasyonu, Devrimci Sendikalist'i [General Confederation of Labor, Revolutionary Syndicalist, CGTSR] bir kenara bırakırsak, anarşist-komünizmin temsil ettiği leştirel güç, muhalif Bordigist Raoul Brémond (ilk olarak 1938'de yayınlanan "La Communauté"si-ne bakınız) ve 1970'lerde yükselen belli bazı komünist akımlarla birlikte tekrar ortaya çıkacağı zamana kadar anarşist hareketi terk etti. Bu sonrakilerin temsilcileri, 1975'te Paris'te "Un Monde sans Argent: Le Communisme" broşürünü basan gruptu.

Pratik bir hareket olarak, anarşist-komünizm Meksika ve Rusya'da sona ermişti. Meksika'da Birinci Dünya Savaşı'nın öncesinde, toprağı kamulaştırmayı amaçlayan köylülerin ve yerlilerin hareketi ile desteklenen, Enrique ve Ricardo Florés Magon'un Partido Liberal Mexicano'su (PML) anarşist-komünizmi başarmaya

çalışmıştı. PLM'nin amacı topluluğun ejidos -ortak topraklar- geleneklerini canlandırmak, ve nihayetinde de esasen tarımsal olan bu ayaklanmanın etkilerini endüstriyel alanlara genişletmekti. PLM, Aşağı Kaliforniya'nın

Nestor Makhno

büyük kısmını kontrol eder hale gelmişti ve birkaç IWW "Wobblies"ini ve İtalyan anarşistini de içine barındırmaktaydı. Ancak anarşist-komünist ilkeler temelinde örgütlenmiş tarımsal kooperatifler projesini uygulayamadı ve çok geçmeden askeri açıdan bozguna uğradı.

Rusya'daki 1917 devrimi, anarşist-komünizmin anarko-sendikalizm tarafından yutulduğu veya yerinden edildiği sürecin hızlanmasını sağladı. Buna ek olarak, bazı durumlarda anarşist-komünistler kendilerinin Bolşevik Devlet'le bütünleşmesine izin verdiler. Az sayıdaki grubun Bolşevikleri desteklemeyi reddettiği, hatta onlara karşı "eleştirel" olduğu ve terörizm yoluyla onlarla çarpıştığı doğrudur ancak bunlar giderek artan bir tecritle karşılaştılar. Yirminci yüzyılda son kez, belli bir büyüklüğe sahip bir toplumsal hareket (özellikle de sürgüne

gönderilmiş olan sendikalistlerin geri dönüş tarihi olan 1917 yazının öncesinde Anarşistler (Komünistler) Federasyonu'nun dikkate değer bir etkiye sahip olduğu Petrograd'da), bilinçli bir şekilde "hükümet ve mülkiyetin, hapsedane ve kışlaların, para ve kârın" ortadan kaldırılmasını ve "doğal bir ekonomiye sahip, devletsiz bir toplumun" yolunun açılmasını öne çıkardı. Ancak onların "evleri ve gıdaları, fabrikaları ve çiftlikleri, madenleri ve demiryollarını kapsayan" (işçilerin denetimi karşısındaki) sistematik kamulaştırma programı, gerçekte birkaç anarşist-komünist grubun Şubat Devrimi'nin ertesinde "Petrograd, Moskova ve diğer şehirlerde birkaç özel meskeni" kamulaştırmasıyla sınırlı kalmıştı.

Makhnocu ayaklanmacı harekete gelince, uzun vadede komünizmin taraftarı olmasına rağmen, ve "tüm ücret sistemlerinin geri döndürülemez bir şekilde lağvedilmesi gerektiğini" açıklamalarına rağmen, yine de kooperatifler çerçevesi içinde yer alan bir meta ekonomisinin temel özelliklerinin korunduğu bir geçiş programı hazırlamışlardı. Ücretler, ürünlerin değer cinsinden karşılaştırılması, vergiler, "merkezsizleşmiş gerçek halk bankaları sistemi" ve işçiler arasında doğrudan ticaret, tüm bunlar bu geçiş programına işaret eden delillerdi.

Sonuç olarak, Kropotkin'in uyarısını hatırlatıyoruz: "Devrim komünist olmalıdır, aksi takdirde kana boğulacaktır."

Ceviri:

Anarşist Bakış

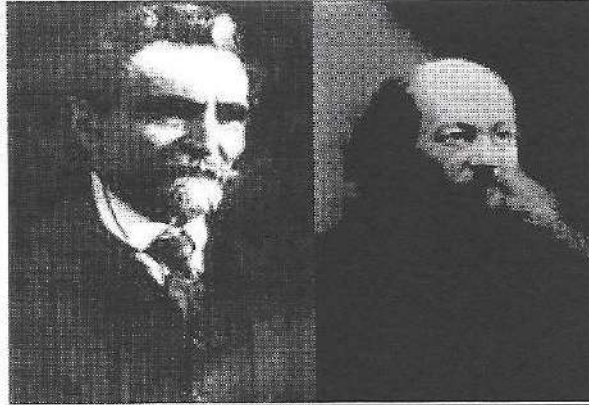
Anarşist Düzenin Ekonomik Yapısı

Anarşizmin 'yumuşak karnı' olarak görülen ekonomik perspektifini ve önerdiği ekonomik düzeni görece ayrıntılı olarak değerlendirme çabasındaki derli toplu bir yazı. Anarşist yazından yapılan alıntıların yoğunluğu, yazının iyi bir toparlama çabası olduğunun ve geleneği kapsamlı bir şekilde yansıttığının göstergesi. Genelde anarşizm, özelde anarşizmin ekonomi anlayışı içindeki sendika/komün ve emekçilerin özyönetimi gibi temel kavramları iyi bir şekilde açıklıyor ve olası sorunların bir kaçına çözüm üretmeye çalışıyor.

Liberter sosyalist ekonominin olası yapılarını inceleyeceğiz. Yapı yerine yapılar kelimesini öne çıkarıyoruz çünkü her anarşist toplum farklı yörelerde beraber bulunan ve bu yörelerdeki halkların ne istediklerine bağlı olarak çeşitlenen ekonomik sistemlere sahip olacaktır. İspanyol anarşist Diego Abad de Santillan'ın da dediği gibi "her yereldeki komünizm, kolektivizm ya da mutualizm(karşılıklılık) en geçerli şartlara bağlı olmalıdır. Neden kurallar dikte edilsin ki? Biz, özgürlüğü bayrağımız kılanlar, ekonomideki özgürlüğü göz ardı edemeyiz. Bu yüzden, örgütlenme özgürlüğü olduğu gibi, deney yapmak, inisiyatif göstermek ve önerilerde bulunmak özgürlüğü de olmalıdır." [After the Revolution, (Devrimden Sonra), sf. 97]

Genel olarak anarşist ekonomik düşüncenin dört büyük ekolü

üzerinde duracağız: Bireyci anarşizm, mutualizm(karşılıklılık), kolektivizm ve komünizm. Hangi ekolün bireyin özgürlüğünü ve

Malatesta

Kropotkin

iyi bir yaşamı sağlayabileceğinin tahlilini okuyucuya bırakıyoruz. Tabi ki, başka ekonomik pratikler olabilir ancak bunların özgürlükçü oldukları söylenemez. Malatesta'nın dediği gibi:

"Anarşizmin temel prensibini kabul ederek (bu ilke kimsenin başkalarını bağımlılık durumuna indirgemeyi ve kendisi için çalışmay a zorlamayı istememesi

veya bunları yapma fırsatı bulamaması olarak açıklanabilir) özgürlüğe saygı gösteren, her bireyin üretim araçlarında ve kendi emeğinin ürününden aldığı tüm hazda eşit hakka sahip olduğunu kabul eden yaşam biçimlerinin tümü ve yalnız bu yaşam biçimleri tüm yönleriyle anarşizmle ortaklık taşırlar." [Life and Ideas, (Yaşamı ve Fikirleri) sf. 33]

Ek olarak, akılda bulundurulması gereken bir diğer nokta da pratikte aralarında sayısız bağlantı olduğu için ekonomik alanı, toplumsal ve politik alandan ayırmanın mümkün olmadığıdır. Gerçekten de, göreceğimiz gibi Bakunin gibi anarşist düşünürler özgür toplumun "politik" yapısının işyeri örgütlerine dayanması gerektiğini savunurken Kropotkin anarşist-komünist ekonomi ve toplum anlayışının merkezine komünü yerleştirdi. Yani, anarşist teori toplumsal ve ekonomik alanlar arasında açık

ve net bir ayırım olduğunu kabul etmez (ki bu doğrudur çünkü, toplum ekonomiden ayrı ya da ondan aşağıda düşünülemez, düşünülmemelidir). Anarşist bir toplum toplumsal alanla ekonomik alanı birleştirmeyi deneyecektir. Bunu da ekonomik alanı toplumsal alana katarak ve ekonomik aktivitenin toplumsal alana geçmesinden kaynaklanan zararlı etkileri engelleyerek sağlar. Karl Polanyi'nin iddia ettiği gibi kapitalizm "toplumun piyasaya bir ek olarak varolmasından başka bir şey değildir. Ekonomi toplumsal ilişkilere katılacağına, toplumsal ilişkiler ekonomik sistem içine katılmıştır." [The Great Transformation, (Büyük Dönüşüm) sf. 57] Böyle bir düzenin olumsuz etkileri karşısında, anarşizmin bunu ters çevirmeye çalışmasına şaşmamak gerek.

Ayrıca, ekonomiyi öncelikle ele alarak, ekonomik otoritenin ya da sömürünün tüm otoriter sistemin diğer yönlerinden (örneğin, toplumsal hiyerarşiler, ataerkil değerler, ırkçılık, vb.) daha önemli olduğunu öne sürmüyoruz. Bu ifade sırasını aynı anda sadece tek bir konuyu ele almak gerektiği için takip ediyoruz. Kolaylıkla anarşinin toplumsal ya da politik yapısından başlanmayabilirdi. Bununla birlikte, Rudolf Rocker toplumsal bir devrim için ekonomik dönüşümün temel bir unsur olduğunu savunmakta haklıydı: "Bu yönde [örneğin: devletsiz toplum] toplumsal [bir] gelişim mevcut ekonomik düzenin temeline yönelik bir devrim olmaksızın mümkün değildir; tiranlık ve sömürü aynı ağacın meyveleridir ve ayrılmaz bir biçimde birbirlerine bağlanmışlardır. Bireyin özgürlüğü ancak herkesin ekonomik ve toplumsal refahı üzerine kurulursa güvence altındadır... Bireyin

kişiliği, kendi ahlaki gücünün en zengin kaynaklarının köklerini bulduğu topluma dayandığı oranda yücelir. Ancak özgür bir ortamda, bireyde kendi eylemleri hakkında sorumluluk bilinci oluşur; ancak özgür bir ortamda toplumsal içgüdülerin en değerlisi tüm gücüyle ortaya çıkabilir: bireyin hemcinslerinin sevinç ve kederlerine karşı duyduğu yakınlık ve bunun sonucu olan, tüm toplumsal etiğin ve her tür adalet fikrinin kaynağını aldığı, karşılıklı

Özgürlükçü sosyalistler için temel ekonomi kavramı emekçilerin özyönetimidir (bazen emekçi özdenetimi olarak da geçer). Bunu güvence altına almak için zorunlu olan şudur: "kendilerini çalıştırmak isteyen patronlara, kol ve kafa emeklerini satmaya zorlanmayan emekçilerin oluşturduğu eşitlerin toplumdur.

yardımlaşmaya yönelik dürtü." [Nationalism and Culture, (Ulusalçuluk ve Kültür) s. 147-8]

Her anarşist toplumun amacı, özgürlüğü ve dolayısıyla yaratıcı emeği mümkün olduğunca artırmak olmalıdır. Naom Chomsky'nin de dediği gibi:

"Eğer doğruysa, ki doğruluğuna inanıyorum, insan doğasının temel bir unsuru yaratıcı emek ve yaratıcı araştırma ve baskıcı kurumların keyfi sınırlayıcı etkilerinin olmadığı bir ortamda özgür yaratıcılık ihtiyacıdır. Buradan hareketle, iyi bir toplum düzeni bu temel insan karakterinin hayat bulabilmesi için gerekli olan koşulları mümkün olduğu kadar sağlamalıdır. Bağımsız örgütlerin federatif biçimde örgütlendikleri, merkezsiz ve hem ekonomik hem de toplumsal kurumları kapsayan düzene anarko sendikalizm adını veriyorum. Bence, bu insanların alet veya makinenin dışısi durumuna getirilmeye

zorlanmadıkları, teknolojik olarak gelişmiş bir toplum için uygun bir sosyal örgütlenme biçimidir."

Tahmin edileceği gibi, anarşizmin özü hiyerarşik otoriteye karşı çıkmak olduğundan anarşistler mevcut ekonominin organizasyon biçimine de tamamıyla karşı çıkmaktadırlar. Bunun nedeni, ekonomik alandaki otoritenin merkezi, hiyerarşik iş yerlerinde şekillenerek üst bir sınıfa (kapitalistlere) özel mülkiyetteki üretim araçları üzerinde diktatörce bir hakimiyet sağlaması ve böylelikle halkın büyük bir çoğunluğunu emir kullarına (yani, ücretli köleler) dönüştürmesidir. Buna karşın özgürlükçü- sosyalist "ekonomi", emekçilerin toplumsal olarak mülk edinilmiş üretim araçlarını demokratik bir biçimde kendi kendilerine yönettikleri, merkezsizleştirilmiş (desantralize edilmiş), eşitlikçi işyerlerine ("sendikalara") dayanır. Sendika kavramıyla başlayalım.

Özgürlükçü sosyalizmin esas ilkeleri; merkezsizleştirme (desantralizasyon), doğrudan demokrasi yoluyla kendi kendini yönetme, gönüllü birlik ve federasyondur. Bu ilkeler hem ekonomik hem de politik sistemin biçim ve işlevini belirler. Bu bölümde sadece ekonomik sistemden bahsedeceğiz. Bakunin şu paragrafta böyle bir ekonominin mükemmel bir tanımını yapıyor: "Toprak sadece onu kendi elleriyle işleyenlere aittir; yani tarım komünlerine. Sermaye ve tüm üretim araçları emekçilere aittir; yani emekçi örgütlerine. Gelecekteki politik örgütlenme emekçilerin özgür federasyonu olmalıdır." [Bakunin on Anarchy (Bakunin'in anarşi üzerine düşünceleri), sf. 247]

Özgürlükçü sosyalistler için temel ekonomi kavramı emekçilerin özyönetimidir (bazen emekçi özdenetimi olarak da geçer). Bunu güvence altına almak için zorunlu olan şudur: "kendilerini çalıştırmak isteyen patronlara, kol ve kafa emeklerini satmaya zorlanmayan emekçilerin oluşturduğu eşitlerin toplumdur. Fakat emekçiler bilgilerini ve kapasitelerini üretime, ancak herkesin mümkün olan en fazla refahının üretimi için tüm çabaları birleştirmek için yaratılmış bir organizmada aktarabilecektir, ki bu ancak bütün özgür alan birey inisiyatifine bırakıldığı takdirde mümkün olur." [Kropotkin, Kropotkin: Selections from his Writings (Kropotkin: Yazılarından Seçmeler), sf.113-114]

Ancak bu özyönetim kavramı dikkatli bir açıklama gerektirir, çünkü "anarşist" ve "özgürlükçü" terimleri gibi, "emekçi denetimini(kontrol)" de anlamı kapitalistler tarafından ücretli kölelik (örneğin: kapitalist mülkiyet, güç ve tam kontrol) korunurken emekçilerin kendi işyerlerinin işletmesinde söz sahibi olmaları şeklinde çarpıtılmıştır. Böyle düzenlemelerin düzmece olduğunu söylemeye gerek yoktur, çünkü bu düzenlemeler gerçek gücü asla emekçilerin ellerine vermezler. Sonuç olarak, patronlar ve müdürler son sözü söylerler (ve böylelikle hiyerarşi devam eder) ve tabii ki kar hala iş gücünün sömürülmesiyle elde edilmeye devam eder.

Anarşistler 'emekçi özyönetimi' ya da 'emekçi denetimi' kavramlarını kullanırken kolektif emekçi mülkiyetini kastederek, yani üretim ve dağıtımın tüm yönleriyle özyönetimi ve kontrolüdür. Bu, katılımcı demokrasiyi benimseyen hem tarım hem de sanayideki emekçi meclisleri, konseyleri ve federasyonlarıyla sağlanabilir.

Bu yapılar önceden kapitalist patronlar, müdürler, idareciler ve yatırımcılar tarafından yürütülen işlevleri yerine getireceklerdir, çünkü bu aktiviteler azınlığın karı ve gücünü artırmaya yönelik ihtiyaçlar yerine, aslında üretimsel aktivite ile ilgilidirler. Bu, işyeri meclisleri halkın mali kurumları ya da sendika federasyonlarıyla

Bu tip emekçi kooperatifleri emekçilerin sermaye tarafından sömürülmesi ve baskılanmasını engeller, çünkü emekçiler maaşlı olarak işe alınmazlar bunun yerine firmaların ortakları olurlar.

tamamlanırlar. Bunlar önceden kapitalist patronların, idarecilerin ve yatırımcıların çıkarına işleyen; yatırım paralarının ya da kaynakların dağıtımını işlevlerini üstlenir. Bu, anarşist bir toplumun "emekçilerin mülkiyetindeki" üretim araçlarına dayandığı anlamına gelir.

"İşçilerin mülkiyeti" en dar anlamıyla bağımsız firmaların, çalışanlarının mülkiyetinde olması

demektir. Böyle firmalarda, artık artı-değer (kar) ya kooperatifin tüm tam zamanlı üyeleri arasında eşit bir biçimde paylaşılır ya da emekçi başına bir oy prensibinin uygulandığı demokratik oylamalar sonucunda yapılan her bir iş tipine belirli yüzdelere belirlenerek, yapılan işin tipi temelinde eşit olmayan bir biçimde paylaşılır. Ancak bunun gibi sınırlı bir emekçi mülkiyeti birçok anarşist tarafından reddedilir. Toplumsal anarşistler bunun sağ sapma olduğunu düşünürler ve asıl amacın tüm yaşamsal araçların toplumsal mülkiyeti olduğunu savunurlar. Bunun sebebi, firmaların yalnızca çalışanları tarafından mülk edinilmesinin (aynı modern kooperatiflerde olduğu gibi) getirdiği kısıtlamalardır.

Bu tip emekçi kooperatifleri emekçilerin sermaye tarafından sömürülmesi ve baskılanmasını engeller, çünkü emekçiler maaşlı olarak işe alınmazlar bunun yerine firmanın ortakları olurlar. Bu emekçilerin hem kendi emeklerinin ürününü (böylelikle ürettikleri artı değer ayrıcalıklı bir üst sınıf tarafından alınmaz) hem de iş sürecinin kendisini kontrol ettikleri anlamına gelir (ve böylelikle özgürlüklerini başkalarına satmazlar). Ancak bu, her tür ekono-

mik otorite ve sömürünün emekçi mülkiyetinin sadece bağımsız firmalarla sınırlandırılarak yok edilebileceği anlamına gelmez. Aslında bir çok toplumsal anarşist, bu tip bir sistemin, emekçi mülkiyetindeki firmaların kolektif "kapitalistler" olarak gerçek kapitalistler gibi piyasada birbirleriyle vahşice rekabet ettikleri bir tür "küçük burjuva kooperativizmine" dönüşecek biçimde dejenere olacağına inanır. Bu, aynı zamanda piyasa güçlerinin, emekçilerin piyasada ayakta kalabilmek için akıl dışı kararlar (hem toplumsal hem de kişisel açıdan) almalarını sağlar.

Bireyci anarşistlere göre, bu "akılcılığın akıl dışılığı" serbest piyasa için ödenmesi gereken bir bedeldir ve bu problemi aşmaya çalışan her deneme özgürlüğün karşısına sayısız tehlike çıkarır. Toplumsal anarşistler bu fikre karşı çıkarlar. İşyerleri arasındaki ortaklığın (kooperasyonun) özgürlüğü azaltmaktansa artırdığını düşünürler. Toplumsal anarşistle-

Komünizmin ilk şartı toprağın, üretim makinelerinin ve dağıtımın toplumsallaştırılmasıdır. Toplumsallaştırılmış toprak ve makineler, üzerine yerleşilmek ve bireyler veya gruplar tarafından kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmak üzere halka aittir.

rin çözüm önerisi şudur: başlıca üretim ve dağıtım araçlarının toplum çapına yayılan, anarşizmin gönüllü federasyon ilkesine dayalı iki aşamalı konfederal yapılar ya da eşgüdümlü konseyler yoluyla mülkiyeti: İlk aşama belirli bir endüstri alanındaki firmalar arasında ve ikincisi ise toplum

çapında tüm endüstri alanları, taram sendikaları ve halkın mali kurumları arasındadır. Berkman'ın da dediği gibi:

"Fiili kullanım [anarşist komünizmde] her hangi bir nesne üzerinde hak iddia etmenin tek temelidir, ki bu mülkiyete (ownership) değil sahipliğe (possession) işaret eder. Örneğin madenler üzerindeki yetkili kurum madencilerin örgütü olmalıdır, ama mülkiyetin sahibi değil işletme birimi olarak. Benzer biçimde demiryolu birlikleri demiryollarını işletir, v.b. Toplumun çıkarı doğrultusunda kooperatif biçimde yönetilen kolektif sahiplenme (possession), kar için bireysel biçimde işletilen özel mülkiyetin yerini alacak." [ABC of Anarchism (Anarşizmin ABC'si), sf. 69]

Birçok anarko-sendikalist için bu yapı yeterli görülse de çoğu anarko-komünist ekonomik federasyonun toplumun tümüne karşı sorumlu tutulması gerektiğini düşünür (örneğin, ekonomi komünalleştirilmelidir). Bu hem toplumdaki herkesin emekçi olmamasından (örneğin, çocuklar, yaşlılar ve zayıflar) hem de herkesin bir sendikaya üye olamayacağından (örneğin, serbest çalışanlar) kaynaklanır, ama onlar da ekonomik kararların sonuçlarıyla yaşayacaklarına göre neler olacağına söyleyecek sözlerinin olması gerekir. Diğer bir deyişle, anarko-komünizmde emekçiler kendi iş ve işyerleriyle ilgili günlük kararları alırken bu kararların arkasındaki sosyal kriterler herkes tarafından belirlenir.

Bu tip bir ekonomik sistemde emekçi meclisleri ve konseyleri odak noktasındadırlar, kendi işyerleri içim politika üretirler ve herkesin karar alma mekanizmasına katıldığı tüm işgücünün genel toplantıları aracılığıyla

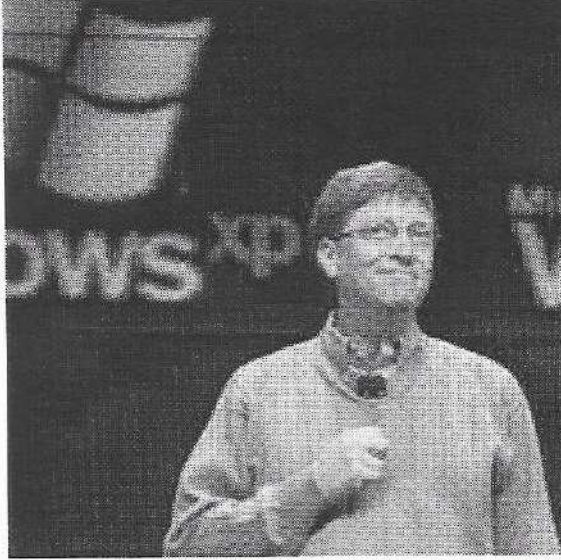
endüstri ölçeğinde ve ekonomi ölçeğinde meseleleri tartışırlar. Konseylerde oylama doğrudandır, daha büyük konfederal yapılarda ise oylama geçici, ücretsiz, vekaleten bulunan ve gerektiğinde derhal geri çağırılabilen delegeler aracılığıyla yürütülür. Bu kişilerin vekillikleri bittiğinde sıradan emekçi statülerine geri döneceklerdir.

"Vekillik" burada emekçi meclislerinden ve konseylerinden delegelerin konfederasyonun her seviyesinde, çeşitli meselelerle ilgilenmek üzere, onları seçen emekçiler tarafından daha üst düzeydeki konfederal yapılara gönderilmesi anlamındadır. Delegelere mecburi olarak bağlı kalacakları vekalet (bağlayıcı talimatlar) verilir. Bu onlara hareket ederken içinde kalacakları bir politikalar çerçevesi verir. Geri çağırılabilirler ve onlara verilen vekaleti yerine getirmekte başarısız oldukları gerekçesiyle kararları her an iptal edilebilir (anarşist teoride 1848'ten beri yetki verilmiş delegeler fikri savunulmaktadır. Proudhon o tarihte "insanların egemenliklerini devretmemelerini, evrensel oy hakkının" garanti altına aldığını savunmuştur [No Gods, No Masters (Ne Tanrı, Ne Efendi), cilt 1, sf.63]. Bahsettiğimiz bu 'delegelerine vekalet verme hakkı' ve onları 'geri çağırabilme hakkı' sayesinde emekçi konseyleri, ekonominin üst düzey konfederal eşgüdümü (koordinasyon) ile ilgili tüm politikaların kaynağı ve nihai otoritesi olacaklardır.

Toplumun tümüne yayılan bu tip bir ekonomik federasyon açıkça merkezi bir devlet kurumu (aynı ulusal ve devlet mülkiyetindeki sanayi gibi) ile aynı şey değildir. Emma Goldman'ın da savunduğu gibi toplumsallaştırma ve ulusallaştırma arasında açık bir

fark vardır. "Komünizmin ilk şartı toprağın, üretim makinelerinin ve dağıtımın toplumsallaştırılmasıdır. Toplumsallaştırılmış toprak ve makineler, üzerine yerleşilmek ve bireyler veya gruplar tarafın-

sonu olduğunu savunan basit ve tuhaf leninist görüşü reddederler. Bir kaynağın kullanıcıları onu idare ediyorlar mı? Eğer öyleyse gerçek (örneğin, özgürlükçü) bir sosyalist toplumda söz edebiliriz.

Dünyanın sayılı zenginlerinden biri olan Bill Gates, sahip olduğu pek çok 3. Dünya ülkesinin milli gelirinden fazla olan sermayesiyle kapitalizmin yarattığı gelir adaletsizliğinin önemi bir göstergesi

dan kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmak üzere halka aittir." der. Diğer taraftan ulusallaştırma bir kaynağın "devlete ait olduğu; yani hükümetin kontrolünde olduğu ve onun istek ve görüşleri doğrultusunda kullanılacağı" anlamındadır. Şunu vurgular: "bir şey toplumsallaştırıldığında her bireyin ona erişim hakkı olur ve onu hiç kimsenin müdahalesi olmaksızın kullanabilir." Devlet mülk sahibi olduğunda ise, "böyle bir durum devlet kapitalizmi olarak adlandırılabilir, bunun herhangi bir anlamda komünist olarak görmek gerçekdışı olacaktır." [Red Emma Speaks (Kızıl Emma Söylüyor), sf. 360-361]

Açıkça, anarşist bir toplum özgür erişime (access) ve bir kaynağın onu kullananlar tarafından kontrol edilmesine dayanır. Bu toplum katılımcı demokrasiyi benimseyen (örneğin, özyönetim), merkezsizleştirilmiş (desantralize) bir örgütlenmedir, öyle ki üyeleri her an ayrılabilirler ve inisiyatif ve güç tabandan (grassroots level) doğar ve ona geri döner. Anarşistler devlet mülkiyetinin, kapitalizmin

Eğer öyle değilse bir tür sınıflı toplum olacaktır (örneğin Sovyetler Birliğinde kapitalist sınıfın yerini devlet aldı ama emekçiler hala emekleri ve emeklerinin ürünü üzerinde resmi olarak kontrol sahibi değillerdi).

Toplumsal anarşizmi benimsemiş bir toplum; özgür birliği, federalizmi ve özyönetimi komünalleşmiş (ortaklaştırılmış) mülkiyetle birleştirir. Özgür emek onun temelini oluşturur ve toplumsallaştırma özgür emeği bütünler ve korur.

Nasıl bir anarşi istediklerine bağlı olmaksızın, anarşistler merkezsizleştirmenin (desantralizasyon), özgür anlaşmanın ve özgür birliğin önemi üzerinde hem fikirdirler. Kropotkin'in anarşinin nasıl olması gerektiği hakkındaki özeti anarşistlerin nasıl bir toplum istedikleri üzerine mükemmel bir fikir verir:

"Böyle bir toplumda ahenk, hukuka teslim olarak veya herhangi bir otoriteye itaat ederek değil, üretim ve tüketimi örgütlemek ve aynı zamanda uygar insanın

sonsuz çeşitlilikteki ihtiyaç ve amaçlarını karşılamak için özgürce oluşturulmuş (bölgesel ya da mesleki) çeşitli grupların özgür sözleşmeleri yoluyla sağlanır."

"Bu çizgide gelişen bir toplumda gönüllü birlikler, sayısız çeşitlilikteki, farklı büyüklük ve derecedeki (yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası) grup ve federasyondan oluşan geçici ya da az çok kalıcı bir ağı meydana getirir. Bunların amacı üretimi, tüketimi ve değişimi, iletişimi, sağlığı, eğitimi, karşılıklı güvenliği, bölgesel savunmayı ve benzeri işleri düzenlemek, ayrıca sürekli artan bilimsel, sanatsal, edebi ve sosyal ihtiyaçların tatmini sağlamaktır..."

"Dahası, böyle bir toplum değişmez olan bir şey değildir. Genel olarak organik yaşamda görüldüğü gibi, ahenk (iddia edilir ki) çok sayıdaki güç ve etki arasındaki dengenin sürekli olarak değişen ayarlanma ve tekrar ayarlanmasının bir sonucudur. Bu ayarlanma, hiçbir güç devlet tarafından özel olarak desteklenmezse daha

Toplumsal anarşist bir toplum; özgür birliği, federalizmi ve özyönetimi komünalleşmiş (ortaklaştırılmış) mülkiyetle birleştirir. Özgür emek onun temelini oluşturur ve toplumsallaştırma özgür emeği bütünler ve korur.

kolay sağlanacaktır." [Kropotkin's Revolutionary Pamphlets (Kropotkin'in Devrimci Broşürleri), sf. 284]

Eğer bu tür bir sistem ütöpik görünüyorsa, bilinmesi gerekir ki 1936 İspanya Devrimi sırasında organize edilmiş olan kolektivist eko-

nomide uygulandı ve başarılı bir biçimde işledi. Ve bu başarının, sürmekte olan iç savaşın olduğu kadar, acımasız cumhuriyetçilerin, Stalinistlerin ve faşistlerin bu ekonomiyi yıkmak için yarattıkları büyük engellere rağmen yakalandığı hatırlatılmalı. [mükemmel bir başlangıç için Sam Dolgoff'un The Anarchist Collectives: Workers' Self-management in the Spanish Revolution, 1936-1939 (Anarşist Kolektifler: İspanya Devriminde Emekçilerin Özyönetimi, 1936-1939) isimli kitabına bakabilirsiniz].

Anarşinin eylemde gerçeklik kazanmasının bu ve bunun gibi örnekleri bir yana özgürlükçü sosyalist ekonomik sistemlerin yazınsal olarak betimlenmiş başka örnekleri de vardır. Hepsi emekçi özyönetiminin, ortaklığın (ç.n. kooperasyon) ve benzerlerinin burada tartıştığımız ortak özelliklerini paylaşır. Bu metinlerden bazıları: Syndicalism (Sendikalizm), Tom Brown; The Program of Anarcho-Syndicalism (Anarko-Sendikalizmin Programı), G.P. Maximoff; Guild Socialism Restated, G.D.H. Cole; After the Revolution (Devrimden Sonra), Diago Abad de Santillan; Anarchist Economics and Principles of Libertarian Economy (Anarşist Ekonomi ve özgürlükçü Ekonominin İlkeleri), Abraham Guillen; Workers Councils and the Economics of a Self-Managed Society (Emekçi Konseyleri ve Özyönetimli Toplumun Ekonomisi) Cornelius Castoriadis.

Kurgusal yapıtlardan bazıları da William Morris'in News from Nowhere (Hiçbir Yerden Haberler)'i, Ursula K. Leguin'in Dispossessed (Mülsüzleri)'i, Marge Piercy'nin Women on the Edge of Time (Zamanın Kıyısındaki Kadınlar)'ı, Steve Cullen'in The Last Capitalist (Son Kapitalist)'i olarak sıralanabilir.

1-“Sendika” nedir?

Bu terimi (sıkça, “üretim kooperatifi” ya da kısaca “kooperatif”, bazen “kolektif”, “üretici komünü”, “üreticiler birliği”, “lonca fabrika” ya da “lonca işyeri” olarak da adlandırılır) kullanırken, “sendika” dan kastımız demokratik bir biçimde kendi kendini yöneten üretici girişimlerdir ve bunların üretici değerleri ya kendi emekçilerine ya da toplumun tümüne aittir. “Tarlalarda, fabrikalarda, madenlerde çalışan kadın ve erkeklerin oluşturduğu birliklerin kendileri üretimin yöneticisidirler.”anarşistlerin amaçladığı durumunu açıklamak için faydalı bir sosyal terimdir. [Peter Kropotkin, Evolution and Environment (Evrim ve Çevre), sf. 78]

Sendikalara katılmak istemeyen bireylerin kendi kendilerine çalışma olanağı bulacaklarını eklemek de önemlidir. Özgürlükçü sosyalizmin herhangi bir türünde “zorla kollektifleştirme” yoktur, çünkü baskı altında tutulan halk anarşizmin temel ilkeleriyle uyumsuz. Bağımsız çalışmak isteyenler ihtiyaç duydukları üretici değerlere erişme hakkına sahiptirler, tabii kendileri ve ailelerinin kullanabileceğinden fazla değeri tekelleştirmeyeceklerini ve başkalarını maaşla işe almayacaklarını kabul ediyoruz.

Bir çok yönüyle bir sendika kapitalizmdeki bir kooperatife benzer. Gerçekten de Bakunin anarşistlerin “kooperatifin gelecekteki sosyal organizasyonun bilim ve emeğin her dalında ağır basan biçimi olacağını düşündüklerini” söyler. [Basic Bakunin (Temel Bakunin), sf. 153] Bu nedenle, kapitalist piyasada az sayıda çalışan kooperatif örneği olsa da,

bunlarda özgürlükçü sosyalist ekonominin temel özellikleri görünebilir. Temel ekonomik unsur olan işyeri, kendi birleşmiş emeklerini iş birliği yaparak organize eden bireylerin özgür bir birliği olacaktır. Tekrar Bakunin'den alıntı yaparsak: “sadece birleşmiş emek, yani karşılıklılık ve işbirliği ilkeleri çerçevesinde örgütlenmiş emek, uygar toplumu sürdürme görevini yerine getirmek için yetkindir.” [The Political Philosophy of Bakunin (Bakunin'in Politik Felsefesi), sf. 341]

“İşbirliği” bu bağlamda kendi birlikleri ile ilgili idare kararlarının “bir üye, bir oy” ilkesine dayandığı ve “yöneticilerin” ve diğer yönetici personelin işyerinin tümü tarafından seçildiği ve onlara sorumluluk verildiği anlamına gelir. İşyeri özyönetimi bir çok kapitalizm savunucusunun dediği gibi bilgi ve yeteneğin gözardı edileceği ve tüm kararların herkes tarafından verileceği anlamına gelmez. Bu açıkça yanlış bir düşüncedir, çünkü örneğin mühendisler kendi işleri hakkında mühendis olmayanlara kıyasla daha büyük bir bilgi ve algılamaya sahiptirler ve emekçi özyönetiminde işlerini doğrudan kendileri kontrol edeceklerdir. G.D.H. Cole'un da dediği gibi:

“bu lonca demokrasisinin neye dayandığını ve tek bir lonca içindeki farklı emekçi sınıflar arasındaki ilişkilere dair yaklaşımını açıkça anlamalıyız. Bir lonca, ortak bir iş doğrultusunda kafa ve kol emeğini kullanan tüm emekçileri kapsadığından, üyeleri arasında işlev, teknik kabiliyet ve yönetsel otorite konularında geniş farklılıklar olacağı açıktır.

Ne bir bütün olarak lonca ne de lonca tarafından işletilen fabrika tüm kararları kitlesel oylama yoluyla alabilir. Lonca demokrasisi de her üyenin tüm meselelerde tek ve sadece tek oy olarak sayılması anlamına gelemez. Az sayıda uzmanın anladığı teknik bir mesele hakkındaki kitlesel oylamada açıkça bir mantıksızlık olacaktır. Teknik unsur göz önünde bulundurulmasa da sürekli kitlesel oylamalarla yönetilen bir fabrika ne etkin ne de çalışmak için güzel bir yer olabilir. Loncalarda bilgi sahibi olduklarından

delegelere teslim edilmeyecektir. Malatesta açıkça yönetimle ilgili kararlar ile politika ile ilgili kararlar arasındaki farkı belirtir:

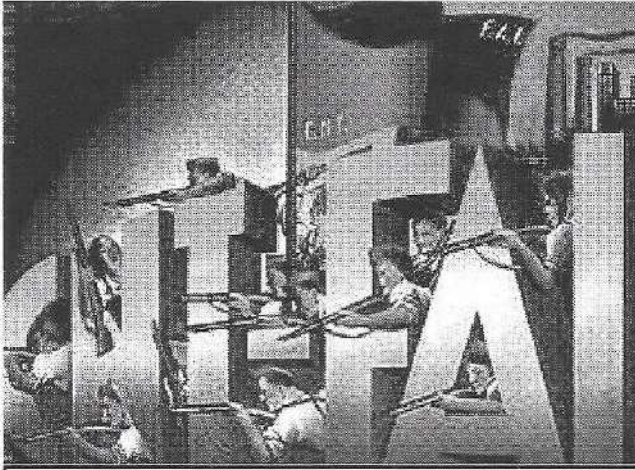
"Tabi ki her büyük kolektif girişiminde, iş bölümü, teknik idare, yönetim, v.b. gereklidir. Fakat otoriterler kelimelerle beceriksizce oynayarak, son derece gerçek bir ihtiyaç olan işin (emeğin) örgütlenmesi ihtiyacını kullanıp, devlet (government) için bir rai-son d'etre (varolma sebebi ç.n.) yaratırlar (devletin meşru ve gerekli olduğunu iddia ederler ç.n.).

Tekrar etmek gerekirse, devlet kanunlar yapmak ve halkı bu kanunlara itaat etmeye yükümlü kılmak hakkına ve araçlarına sahip olan ya da bunları ele geçirmiş olan bireyler toplamıdır. Yönetici, mühendis, v.b. aslında belirli bir görevi yerine getirme sorumluluğunu almış ya da onlara bu sorumluluk verilmiş olan insanlardır. Devlet (government) yetkinin devri anlamına gelir, yani inisiya-

personel meclis tarafından seçilmiştir ve meclise karşı sorumludur. Eğer, örneğin devredilmiş karar alma eyleminin bir örneği kötüye kullanılırsa, bu karar tüm işgücü tarafından durdurulabilir. Bu tabana (grassroots) dayanan kontrol nedeniyle, bir iktidar (power) kaynağına dönüşebilecek (ve dolayısıyla emekçilerin yaşamlarını ciddi bir biçimde etkileme potansiyeline sahip) her önemli türden karar alma eyleminin, delegelere devrindense emekçi meclisleri tarafından gerçekleştirilmesini tercih etmek için bir çok neden vardır. Örneğin, kapitalizmde otoriter bir tarzda kullanılan iktidarlara (power), yani işe alma ya da işten çıkartma, yeni üretim yöntem ve teknolojilerini kullanma, üretim hatlarını değiştirme, üretim tesislerinin yerlerini değiştirme, üretim aktivitesinin doğasını, hızını ve ritmini belirlemek v.b. gibileri, birleşmiş üreticilerin ellerinde bulunacaktır ve kimseye devredilmeyecektir.

Yeni sendikalar topluluklardaki bireylerin inisiyatifine dayanarak oluşturulacaklardır. Bu mevcut bir sendikadaki üretimi genişletmek isteyen emekçilerin inisiyatifi ya da mevcut sendikaların hayatın belli bir alanında yeterlilik göstermediğini gören yerel topluluğun mensuplarının inisiyatifi olacaktır. Her iki yolla sendika faydalı mal ve hizmet üreten gönüllü bir birlik olacak ve gerektiğinde ortaya çıkıp gerekmediğinde ortadan kalkacaktır. Bu nedenle, anarşist bir toplumda bireyler kendi ihtiyaçlarını karşılamak için özgür bir biçimde birlikler oluşturdukça sendikalar, hem yerel hem de konfederal inisiyatifler yoluyla kendiliğinden oluşacak ve gelişecektir.

Peki sendikaya nasıl girilecek? Cole'un kelimeleriyle, emekçi sendikaları "herkesin (erkek ya

Anarko-sendikalist CNT İspanya iç savaşı sırasında var olan en büyük sendikaydı. Sendikalist ekonomik anlayış hayattaki karşılığı- nı iç savaş döneminde CNT etrafında buldu.

dolayı özel mevkilerde bulunan teknisyenler ve kişisel niteliklerinden ve yeteneklerinden dolayı özel yetkilere sahip yöneticiler olacaktır." [G.D.H. Cole, Guild Socialism Restated, sf. 50-51] Karar almanın bir bölümünün bu anlamda delegelere devri, zaman zaman bir sendikanın hiyerarşinin başka bir biçimi olup olmadığının sorulmasına yol açar. Cevap hiyerarşik olmayacağıdır, çünkü tüm emekçilere açık emekçi meclisleri ve (onların) konseyleri ne tür bir karar almayı delegelere devredeceğine karar verecek ve böylelikle mutlak gücün kitle tabanına dayanacağını garantiyecektir. Dahası, iktidar (power)

tiftten feragat etme ve herşeyin egemenliğinin azınlığın eline verilmesidir; idare (administration) ise işin devridir yani hizmetlerin (işlerin) özgür sözleşmeye dayanan özgür değişimdir... Devletin işlevi, idarenin işleviyle karıştırılmamalıdır, çünkü özünde farklıdırlar ve bugün karıştırılıyorlarsa bunun nedeni ekonomik ve politik ayrıcalıklar yüzündendir." [Anarchy (Anarşi), sf. 39-40]

İktidarın (power) işyeri meclisinin ellerinde kaldığı kabul edilirse, her kolektif iş için gerekli olan organizasyonun devletle eş tutulamayacağı açıktır. Ayrıca, unutulmaması gerekir ki yönetici

da kadın) girebilecekleri açık birliklerdir" fakat "bu tabi ki kimsenin kendi istediği loncaya koşulsuz girme hakkı olacağı anlamına gelmez." [a.g.e. sf. 75] Bu (örneğin) eğitim yeterliliği olacağı ve açıkça "kimsenin (kadın ya da erkek) eğer işte taze kana ihtiyaçları yoksa loncaya [yani, sendika] giremeyeceği açıktır. Emekçi hür seçimini yapacaktır, ancak var olan açık yerlerden birini seçebilecektir." [aynı yerde.] Besbelli her toplumda olduğu gibi, bir birey ilgi duyduğu işi sürdürmeyebilir (her ne kadar, anarşist bir toplumun doğası gereği bu işi hobi olarak yapacak boş vakte sahip olsa da). Bununla beraber anarşist bir toplumun adil bir iş dağıtımını garanti edeceğini ve eğer bir mevki çok popülerse ona yönelik iş paylaşımını ayarlamaya çalışacağını düşünebiliriz.

Tabi ki bir sendika ya da loncanın alttan alta gelişen gizli bir güdüyü, kendisine girişi (katılımı) kısıtlama tehlikesi vardır. Gizli amaç tabi ki tekeli gücün toplumdaki diğer gruplara karşı biçimde kullanılmasıdır. Fakat anarşist bir toplumda bireyler kendi sendikalarını kurabileceklerdir ve bu da bu tür bir girişi kısıtlama eyleminin hedefinden sapmasını garantiler. Dahası, mutualist (karşılıklı) olmayan anarşist bir sistemde sendikalar konfederasyonun bir parçasıdır. Sendikalar arası kongrenin amacı, sendikalarda üyelik ve istihdamın toplumsal olmayan bir şekilde yapılmamasını sağlamaktır. Eğer bir kişi ya da grup kendilerinin bir sendikadan adaletsiz bir biçimde dışlandıklarını hissediyorlarsa, kongrede bu vaka hakkında bir inceleme yapılacaktır. Bu yolla girişi sınırlandırmaya çalışan tüm girişimler azaltılmış olacaktır (ilkin böyle durumların meydana geldiğini kabul edersek). Ve tabi ki, bireyler yeni sendikalar kurmakta

ya da isterlerse konfederasyonu terk etmekte özgürdürler.

Toparlamak gerekirse, sendikalar emekçilerin kendi işyerlerini ve kendi işlerini yönettikleri gönüllü birliklerdir. Sendikanın içinde işyerinin nasıl gelişeceğini ve değişeceğini etkileyen kararları

verme hakkı orada çalışanların elindedir. Dahası, işgücünün her bölümü kendi eylemlerini ve bölümlerini yönetirler ve idari görevlerde yer alan tüm emekçiler seçimle gelirler ve onların kararlarından etkilenenler tarafından geri çağrılabilirler.

2-Emekçilerin öz-yönetimi nedir?

Basit bir ifadeyle, emekçilerin öz-yönetimini (bazen -emekçilerin denetimi- olarak da adlandırılmaktadır) belli bir hüküm ya da karardan etkilenen tüm emekçilerin, "bir emekçi, bir oy" ilkesi çerçevesinde, söz konusu kararın alınma sürecinde eşit söz hakkına sahip olabilmelerini ifade etmektedir. Yani, "emekçiler sanayinin gerçek yöneticileri olmalıdırlar." [Peter Kropotkin, Fields, Factories and Workshops Tomorrow, (Geleceğin Tarlaları Fabrikaları ve Atölyeleri).sf. 157] Fakat, daha önce de vurguladığımız gibi, "emekçilerin denetimi" tanımı günümüzde egemen elit sınıf tarafından da sahiplenilen bir ifadedir ve bu ifadeyi kullanırken dikkatli olmamız gerekmektedir. Bu tanım birçok sosyolog, sanayi yöneticileri ve sosyal-demokrat sendika liderleri arasında popüler olmaya başlamıştır ve (bu tanımı ilk olarak ortaya çıkaran) anarşistlerin kastettiği maktattan tamamen farklı bir anlamı üstlenmektedir.

"Emekçilerin denetimi", kapitalistlerin elinde "katılım", "demokratikleşme", "ortak irade", "uzlaşma", "yetkilendirme", "Japon tipi yönetim" vb. terimlerine gönderme yapmaktadır. Sam Dolgoff'ın

da belirttiği gibi "gelişmiş sanayi kapitalizmdeki iş yerinin sıkıntı ve yabancılaştırma sorunlarını çözmeye çalışanlar için "emekçilerin denetimi" umut verici bir çözüm yolu olarak görülür...böylesi bir çözümde emekçilere tanınan şey; çok kısmı bir etki gücü, karar alma yetkisinde kesinlikle kısıtlı bir alan ve işyeri koşullarının denetiminde ikincil olan edilgen bir sestir. "Emekçilerin denetimi", kapitalistlerin dayattığı, sınırları koyulmuş biçimiyle, emekçilerin ekonomik olmayan taleplerine karşı bir cevap olarak elde tutulur. ["Workers' Control(Emekçi özdenetimi)" The Anarchist Collectives (Anarşist Kolektifler) , sf. 81]

Yeni yönetsel (idari) bir heves olan "kalite çemberi" —ki bu kalite çemberi toplantılarında emekçiler şirket ürünlerinin nasıl geliştirebileceği ve verimliliğin nasıl artırabileceği gibi konular üzerinde kendi fikirlerini sunmaya teşvik edilmektedir—, kapitalistlerin "emekçilerin denetimi" üzerinden neyi tasavvur ettiğini bize gösteren iyi bir örnektir.

Fakat, hangi ürünlerin üretileceği, nerede üretileceği ve özellikle satışlardan elde edilen gelirlerin

işyeri ve yatırım çevrelerinde nasıl bölüştürülmesi gerektiği gibi sorular karşısında, kapitalistler ve yöneticiler emekçileri yok

Öz-yönetim işyerlerindeki hiyerarşinin ve tüm otoriter sosyal ilişkilerin sonu anlamına gelir ve serbest sözleşme, kolektif karar alma, doğrudan demokrasi, sosyal eşitlik ve sosyal ilişkilerin özgürleşmesi ile yer değiştirmesidir.

saymaktadırlar. Daha çok, "demokratikleşme", "yetkilendirme" ve "katılım"! Gerçekte, kapitalist anlamda "emekçilerin denetimi", emekçileri, kendilerinin sömürülmesine, işbirlikçi ve suç ortağı kılma adına sinsice girilen bir hamledir..

Bundan dolayı, biz "emekçilerin öz-yönetimi" tanımını kullanmayı tercih ediyoruz. Bu kavram, emekçilerin gücünün federasyon ve kolektiviteleştirme üzerinden harekete geçeceğini belirtir. "Öz-yönetim, bu anlamda, emekçiler ve onların kapitalist patronları arasındaki yeni bir arabuluculuk biçimi değil, fakat onun yerine, emekçilerin yöneticilerini devirme ve kendi öz yönetimlerini ve işyerlerindeki üretimin koşullarının yönetimini elde etmesi gibi bir sürecin altını çizmektedir. Öz yönetim, tüm emekçilerin örgütlenmesi anlamına gelir... yani özyönetim eskiden yönetici ve sermayedarlar tarafından alınan tüm kararların emekçilerin konseyi veya fabrika kurullarında (veya tarım sendikalarında) alınmasıdır" [Dolgoft, a.g.e., sf. 81]. Böylelikle, "özel mülkiyetten kolektif mülkiyete geçişi" ifade ediyordu, ki bunun anlamı "emekçi topluluğunda bulunan tüm üyelerin

arasında yeni bir ilişkinin" yaratılmasıydı [Abel Paz, The Spanish Civil War (İspanya İç Savaşı), sf. 55]. Öz-yönetim işyerlerindeki hiyerarşinin ve tüm otoriter sosyal ilişkilerin sonu anlamına gelir ve serbest sözleşme, kolektif karar alma, doğrudan demokrasi, sosyal eşitlik ve sosyal ilişkilerin özgürleşmesi ile yer değiştirmesidir.

Bu nedenle, emekçinin öz yönetimi, bütün sanayi ve tarım sendikalarında düzenli olarak gerçekleştirilen tüm işgücünün bir araya geldiği toplantılar temelinde şekillenir. Bu toplantılar işyerine ve diğer sendikalarla olan ilişkilere dair politikaların esas kaynağıdır ve bu politikalar üzerindeki nihai karar alma yetkisine sahiptir. Bu toplantılar, bu meclislerin almış olduğu kararları uygulamakla ve günlük yönetimle ilgili beklenmedik bazı kararların alınmasıyla görevlendirilmiş işyeri konseylerini seçer. Bu konseyler işgücüne karşı doğrudan sorumludur ve üyeleri yeniden seçilebilir veya her an azledilebilir. Bu olası bir şekilde şöyle de yapılabilir: Yönetimsel (idari) pozisyonların tekelleşmemesini sağlamak için bu konseylerin üyeleri sendikanın bütün üyeleri arasından rotasyonla belirlenir. Bununla birlikte gerektiği durumlarda daha küçük konsey ve meclisler, birimler ve çalışma grupları olarak da örgütlenebilir.

Bu yolla emekçiler, özgür ve eşit bireyler olarak kendi kolektif ilişkilerini yönetecekler ve kendilerinin üzerinde bir otoriteye bağlı kalmaksızın hep beraber ortak çalışabilmek için aralarında ilişkiye geçebilecekler. Emekçiler kolektif kararlarını kendi kontrolleri ve iktidarlara altında alacaklardır. Bunun anlamı şudur: Özyönetim "herkese özgürlüğünü tam bir şekilde yaşama imkanı veren,

kimsenin başkalarının üzerinde yükselmesine izin vermeyen bir örgütlenmedir. Kişinin sahip olduğu entellektüel ve ahlaki niteliklere dayanmak dışında başkalarını etkileme yollarını tıkar. Böylelikle bu etkileme biçimi asla etkin kişinin bir hakkı haline gelmez ve bu etki biçimine hiç bir politik kurumsallık verilmez." [The Political Philosophy of Bakunin, p. 271]). Kişi sadece ve sadece, çalışma arkadaşlarını fikirlerinin sağlamlığı konusunda ikna ederek bu fikirleri sendikanın kararlaştırılmış planı haline getirebilir. Hiç kimse sürdürdüğü görev ya da yaptığı işe dayanarak kendi fikirlerini empoze edecek pozisyonda olamaz.

Bu yolla emekçiler, özgür ve eşit bireyler olarak kendi kolektif ilişkilerini yönetecekler ve kendilerinin üzerinde bir otoriteye bağlı kalmaksızın hep beraber ortak çalışabilmek için aralarında ilişkiye geçebilecekler.

Yönetimle ilgili bütün görevlerde ve kararlarda seçilmiş bireyler görevlendirilecektir ve böylece özgür emekçiler ve üyeler, önemsiz ayrıntılardan çok, önemli faaliyetler ve kararlar üzerinde yoğunlaşacaktır. Bakunin'in ortaya koyduğu gibi: "İdari iş de üretimde kol gücü kadar gerekli değil midir? Elbette, etkili ve akıllı bir yönetim olmadan üretim tamamen durmasa bile oldukça kötü bir yara alırdı. Fakat temel adalet ve verimlilik açılarından bakıldığında bile, üretimin idaresi tek bir ya da birkaç kişinin elinde tekelleştirilemez. Ve idareciler hiçbir surette daha fazla ücret

alamazlar. Kooperatif emekçi örgütleri de göstermiştir ki emekçiler kendi mevkilerinden yöneticiler seçerek ve aynı ücreti alarak

Toplumsal özyönetiminde olduğu gibi işyeri özyönetimi de uzmanlaşmış bilginin ihmal edileceği (gerektiği yerde anlamlı olabilir) veya dikkate alınmayacağı anlamına gelmiyor. Hatta bunun tam tersi anlamına geliyor.

endüstriyi etkili bir şekilde kontrol edip işletebilirler. " Tekelci yönetim, üretimin verimini arttırmaktan ziyade aksine sadece kapitalistlerin ve yöneticilerin ayrıcalıklarını ve gücünü artırır. [Bakunin on Anarchism (Bakunin'in anarşi üzerine düşünceleri), sf. 424]

Önemli olan şey, neyin önemli ya da önemsiz kabul edildiğidir; politika ya da idare, kararlardan etkilenen insanlara dayanır ve onların daimi onaylarına tabidir. Anarşistler doğrudan demokrasi fetişizmi yapmazlar ve insanların yaşamlarında toplantılardan ve oy kullanmaktan daha önemli şeylerin olduğunun farkındadırlar. Özyönetimde emekçi meclisleri kilit rol oynarken, bu bütün kararların odak noktası oldukları anlamına gelmiyor. Buraları daha çok önemli politik kararların alındığı ve yönetsel (idari) kararların onaylandığı veya reddedildiği bir yerdir. Söylemeye gerek yoktur ki kendi meclislerinde önemli konularda emekçilerin kendileri karar vereceklerdir.

Toplumsal özyönetiminde olduğu gibi işyeri özyönetimi de uzmanlaşmış bilginin ihmal edileceği (gerektiği yerde anlamlı olabilir) veya dikkate alınmayacağı anla-

mına gelmiyor. Hatta bunun tam tersi anlamına geliyor. Uzmanlar (işin bir bölümüyle ilgilenen ve bu konuda kapsamlı bilgiye sahip olan işçi) diğer emekçiler gibi işyerleri meclislerinin bir parçasıdır. Uzmanlar herhangi birinin dinlenmediği gibi dinlenebilir ve dinlenmelidir ve onların uzman tavsiyeleri üretim sürecindeki kararlara dahil edilmelidir. Anarşistler ne uzman düşüncesini ne de onların akılcı otoritesini reddetmezler. Anarşistler gösterdiğimiz gibi bir konu hakkında otorite olmakla (being an authority) (belirli bir konuda bilgiye sahip olma), otoriteye sahip olmak (being in authority) (herhangi biri üzerinde iktidar olma) arasındaki farkı bilmektedirler. Biz bunlardan ikincisine karşıyız, birincisine ise saygılı.

"Bundan benim her türlü otoriteyi reddettiğim sonucu çıkar mı? Hayır, böyle bir düşünce benden

...sadece eşit olarak ilişkilendirilmiş ve kendi faaliyetlerini idare eden özgür bireylerden oluşan bir toplum, bilginin etkili bir şekilde uygulanacağını garanti edebilir.

uzaktır. Tartıştığımız mesele ayakta kalmak ise, ben kunduracının otoritesine başvururum; evler, kanallar, ya da demiryollarından söz ediyorsak; mimara ya da mühendise danışırım. Şu ya da bu özel bilgi için şu ya da bu işin uzmanına gider fikir sorarım. Ama ne kunduracının, ne mimarın, ne de başka bir işin uzmanının otoritesini bana dayatmasına izin vermem. Onları, özgürlüğümden taviz vermeden, zekalarının, karakterlerinin, yeteneklerinin gerektirdiği saygıyla dinlerim ama tartışılmaz eleştiri hakkımı hep kendime saklarım... Eğer

bir uzmanın otoritesinin önünde eğilir, belirli bir ölçüde ve bana gerekli görüldüğü kadarıyla, onların önerdikleri yolu, hatta onların talimatlarını izlemeye hazır olduğumu ilan edersem, bunu yalnızca , onların otoritesi bana hiç kimse- ne başka insanlar ne de tanrı- tarafından dayatılmadığı için yaparım... Ben, özel bir alanda uzman olan bir insanın otoritesi önünde, bu otorite bana, yalnızca ve yalnızca kendi aklım tarafından dayatılmışsa, eğilirim." [Bakunin, God and the State, sf. 32-33 (Tanrı ve Devlet, sf. 35-36, Öteki Yayınları, 2004)]

Bununla birlikte uzmanlaşma özyönetimin sonu anlamına gelmez. Aksine Bakunin'in belirttiği gibi "En büyük zeka bile bütünü tam olarak anlaşılması söz konusu olduğunda yetersizdir. Buradan, bilim açısından olduğu kadar endüstri açısından da işbölümü ve işbirliğinin gerekliliği sonucu çıkar." [a.g.e. sf.33 (36)]. Böylece uzmanlaşmış bilgi örgütlü emekçilerin parçası haline gelir ve onların üzerindeki bir iktidar olmaktan çıkmış olur. Bir sendikadaki diğer emekçiler, uzmanların bilgilerini çalışma süreçlerinde kazandıkları bilgilerle tamamlayabilir ve böylece kararları güçlendirebilirler. Bilgi, toplumun her tarafına nüfuz eder ve sadece eşit olarak ilişkilendirilmiş ve kendi faaliyetlerini idare eden özgür bireylerden oluşan bir toplum, bilginin etkili bir şekilde uygulanacağını garanti edebilir. (kapitalizmin yetersizliği kısmen, bilgi akışında hiyerarşik işyerinin yarattığı engellerden kaynaklanır.)

İşyeri meclisi örneğin, çeşitli amaçlara ulaşmanın çeşitli yollarını öneren bir mühendisi her zaman dinleyebilmelidir. Fakat amaçların ve yöntemlerin neler

olduğunun kararını, mühendis değil meclis yürütmeye koyar. Cornelius Castoriadis ortaya koyduğu gibi "Biz, insanlar ne yapacaklarına karar verecekler ve ondan sonra teknisyenler onun nasıl yapılacağını onlara anlatacaktır, demiyoruz. Biz, insanlar teknisyenleri dinledikten sonra ne yapmak istediklerine ve nasıl yapacaklarına karar vereceklerdir, diyoruz. Çünkü 'nasıl' sorusunun cevabı tarafsız değildir ve 'ne' sorusunun cevabı da 'nasıl' sorusundan bağımsız düşünülemez. 'Ne' ve 'nasıl' ne özdeşir ne de birbirlerine yabancıdır. 'Tarafsız teknik' terimi tabii ki bir yanılsamadır. Üretim bandı (conveyor belt) üretimin türüne ve üretici türüne bağlıdır ve bağlılık iki yönlüdür. [Social and Political Writings (Toplumsal ve Politik Yazıları), vol. 3, sf.265]

Bununla birlikte, anarşist topluma, uzmanlığın ve uzlaşmanın çeşitli seviyelerinin, sınıflı toplumdaki miras kalacağını vurgulamalıyız. Bu, değişmez olarak algılanmamalı. Anarşistler herkesin bilim, mühendislik ve diğer uzmanlaşmış işlerde temel bir bilgiye sahip olmasını sağlamanın bir yolu olarak entegre (çok cepheli - allround) bir eğitimi savunurlar. Bakunin'in de dile getirdiği gibi "iş ve bilimin bakış açısından emekçi ve bilim adamı ayrımı olmamalıdır". Eğitim "her cinsiyetten bütün çocukları çalışma yaşamına olduğu kadar düşünce yaşamına da hazırlamak" zorundadır. [The Basic Bakunin (Temel Bakunin), sf.116 and sf.119] Bu bütün uzmanlaşmaların sonu anlamına gelmiyor (bireyler tabii ki bireyselliklerini ifade edecekler ve belirli konuları diğerlerinden daha fazla bileceklerdir), bu kapitalizm altındaki sahte uzmanlaşmanın sonu anlamına geliyor. Sahte uzmanlaşma, bilgiyi yönetimin mülkiyeti altında toplayarak ücretli emekçi-

leri yeteneksizleştirmeye (deskill) ve iktidarsızlaştırmaya çalışır.

Bir gerçeği bir kez daha vurgulamak gerekirse, özyönetim, emekçi kitlelerinin uzmanlık gerektiren işlerin uygulanmasına karar vermeleri demek değildir. Özyönetim, herhangi bir işi yapanların o konuda özerkliğe sahip olmaları anlamına geldiği gibi, kolektif konularda kolektif karar alınması anlamını da içe-

Bütün beceriler, deneyimler ve zeka, hiyerarşi tarafından ezilmek ve süpürülüp temizlenmek zorunda mıdır? Bunlar daha iyi bir üretim örgütlenmesinin altında yeni bir ilerleme kaynağı haline gelemezler mi?

rir. Mesela, özyönetimin olduğu bir hastanede temizlik personeli hastaların tedavisi konusunda bir şey söyleyemeyeceği gibi, doktorlar da temizlik personeline işlerini nasıl yapmaları gerektiğini söyleyemeyecektir. (tabii ki, anarşist bir toplumun insanları, işleri sadece temizlik ya da bunun gibi başka bir şey olan insanlar olmayacaktır. Bu örneği insanların anlayabileceği bir şey olduğu için kullandık). Sendikaların bütün üyeleri işyerlerinde olan şeyler hakkında söz söyleyeceklerdir çünkü bu, onları kolektif bir şekilde etkiler. Fakat emekçiler bireysel olarak ve gruplar halinde kendi işlerini kolektifin içinde idare edeceklerdir.

Söylemeye gerek yoktur ki, özyönetim kapitalizmin özünde olan emir verenlerle emir alanlar arasındaki işbölümünü ortadan kaldıracaktır. Bu (Kropotkin'in

cümleleriyle), kafa emeği ve kol emeğini birleştirir. Ve bunu şu şekilde garantiye alır: kim çalışıyorsa yaptığı işi kendi yönetir ve işyeri, orada kim çalışıyorsa onun tarafından yönetilir. Şüphesiz ki işgücünün birleştirilmesi üretkenlik, yenilik ve verimlilik açısından büyük bir etkiye sahiptir. Kropotkin'in belirttiği gibi kapitalist firma hiyerarşik ve yabancılaştırıcı yapılarına tabii olanlar üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir:

"Sürekli iş bölünmesiyle görevi uzmanlaştırılmış hale gelen emekçi, emeğine olan entelektüel ilgisini kaybetmiştir ve bu özellikle büyük sanayilerde böyledir. Emekçi yaratıcı gücünü kaybetmiştir. Önceden oldukça yaratıcıydı...Fakat büyük fabrika tahta çıktığından beri işinin tekdüzelikten bunalmış emekçi artık bir şey yaratmamaktadır. [Fields, Factories and Workshops Tomorrow (Geleceğin Tarlaları Fabrikaları ve Atölyeleri), sf. 171]

Bütün beceriler, deneyimler ve zeka, hiyerarşi tarafından ezilmek ve süpürülüp temizlenmek zorunda mıdır? Bunlar daha iyi bir üretim örgütlenmesinin altında yeni bir ilerleme kaynağı haline gelemezler mi? Özyönetim, emekçilerin bağımsızlığını, inisiyatifini ve yaratıcılığının (bunlar ücretli köleliğin altında yok oluyorlar) en önemsenen ilke haline gelmesini ve uygulanmasını sağlayacaktır. Çok yönlü (all-round) (ya da bütünsel) eğitimin ilkeleriyle birlikte ele alındığı takdirde, kim emekçi insanların şu anki ekonomik sistemi "herkesin refah" garanti altına alacak bir sistem haline getirebileceklerini reddedebilir ki? Ve refah (well-being) derken, refahı insanca bir ortamdaki anlamlı ve üretken faaliyet açısından, sağlıklı ve güçlü bedenlerin yaratılmasına yardımcı olacak yarar ve güzellik

sağlayan malları üreten uygun teknolojiyi kullanmak açısından ve yaşamayı ilham veren ve ekolojik olarak bütünsel çevreler açısından anladığımızı vurgulamalıyız.

Kropotkin'in belirttiği gibi öz-yönetim ve "kafa emekçileriyle kol emekçileri arasındaki içinde bulunduğumuz ayrımı ortadan silinmesi", "çağımızın toplumsal mücadelelerinde çokça dillendirilen çıkar ve uyumun birlikteliğinden" ve "akli ve bedensel güçlerin ikisinin de kullanıldığı taktirde mümkünleşen yaşamın zenginliğinden" kaynaklanan ve "toplumsal yararları" ortaya çıkarır. Bununla beraber "zenginliğin artması, eğitilmiş ve iyi yetiştirilmiş üreticiler tarafından gerçekleştirilecektir.". [Fields, Factories ve Workshops Tomorrow (Geleceğin Tarlaları Fabrikaları ve Atölyeleri), sf.180]

Yüz yüze toplantılarla emekçiler, doğrudan üretim yönetimini başlatabilecekler ve yaşamlarını etkileyen ekonomik kararları kontrol etme gücünü elde edebileceklerdir. Toplumsal anarşizmde bütün toplum tarafından üretim araçlarına sahip olunmasından itibaren varolan, üretim araçlarının sendikalar arasında nasıl paylaştırılacağı, üretim fazlasını nasıl kullanılacağı ve nasıl dağıtılacağı, vb. gibi kararlar emekçi konseyleri tarafından değil halk meclislerinde bireyler tarafından verilecektir. Bu, emekçiler bu gibi konularda söz söyleyemeyecek anlamına gelmiyor. Fakat emekçiler yerel sendikalarındaki emekçiler olarak değil kendi yerel halk meclislerindeki "vatandaşlar" olarak oy kullanacaklardır. Bunun sebebi ise herkes bir sendikaya ait olmamasına rağmen herkesin bu ekonomik kararlardan etkilenecek olmasıdır. Bu toplumsal anarşizmin sosyal, politik ve eko-

nomik yapılarını birbirlerini nasıl sardığının bir örneğidir.

Son olarak bahsedeceğimiz konudur ki, emekçilerin özyönetiminin başlangıcı iki sürecin sonucu olacaktır.

İlk olarak, sınıf mücadelesi emekçilere kendi eylemlerini yönetme deneyimi kazanmalarına yardım edecektir. İşyerindeki baskı ve sömürüye karşı direnme

İşyerindeki baskı ve sömürüye karşı direnme mücadelesi, emekçilerin kendi mücadelelerini yönetmesi için kendi kendilerine örgütlenmelerinin zorunlu olacağı anlamına gelecektir.

mücadelesi, emekçilerin kendi mücadelelerini yönetmesi için kendi kendilerine örgütlenmelerinin zorunlu olacağı anlamına gelecektir. Bu onların kendi kararlarını vermeye alışmasının önemli bir aracı olacaktır. Sınıf savaşını yürütmek için yaratılan bu yapılara katılarak sınıflı toplumun ötesine geçmek için gerekli olan beceri ve deneyimleri kazanacaklardır. Mücadele süreci, yaşam araçlarının yönetiminin ele geçirilmesi ve ücretli köleliğin kaldırılması sonrasında, kendi çalışma sürecimizi idare edebilir hale gelmemizi sağlayacaktır.

İkinci olarak, bugün emekçiler çalışma süreçlerini önemli bir boyutta zaten yönetmekte. Daha önce söylediğimiz gibi kapitalistler, emekçilerin bir saatini satın alabilirler ama bu satın aldıkları saat sırasında emekçilerin onların verdiği emirlere uymalarını sağlamak zorundadırlar. Emekçiler bu haksız talebe direnir

ve bu üretim bölümünde büyük bir uyumsuzlıkla sonuçlanır. Mesela, Frederick Taylor, kendi "bilimsel yönetim" sistemine emekçilerin kendi çalışma faaliyetlerini yönetmesini durdurarak başlamıştır. David Noble'nin belirttiği gibi emekçilerin "kendi kendilerine adım atmaları için birçok neden vardır: kendileri için çalışma zamanlarını kontrol etmek, tükenmişlikten kurtulma, kendi eylemleri üzerinde yetki kullanma, mevcut işleri işten çıkarılma korkusuna karşılık uzatmak, emekçilerin yaratıcılıklarını çalıştırmak, bir de son ama çok önemli, dayanışmalarını ve yönetime düşmanlıklarını ifade etmek. Bunların etkisi, "emekçilerin iş arkadaşları ile giriştikleri kolektif ortaklaşma" ve "emeğin üretim üzerindeki kontrolünü sağlamaya yönelik emekçiler tarafından tanımlanmış normlar" ile iki misli artar [Forces of Production (Üretimin Gücü), sf.33]. Diğer bir ifadeyle emekçiler zaten doğal olarak özyönetime eğilimlidirler ve bu patronların dayattığı (ki kanırsa, tabi ki, emekçi yada kapitale doğru sallanan iktidar dengesinin öznel ve nesnel baskılarına bağlıdır.) çalışma süreçlerine karşı verilen özgürlüğe doğru doğal mücadeledir.

Özyönetim, emekçilerin hali hazırdaki üretim üzerindeki bu gayri resmi kontrolüne ve tabii ki, çalışma sürecine dair bilgimize dayanacaktır. Üretim yapılan alanı kimin -ya işi yapanlar, ya da emirleri verenler tarafından kontrol ettiğine ilişkin çatışma iki süreç yaratır. Bunlar sadece özyönetimin olabilirliğini değil aynı zamanda nasıl olacağını da gösteriyor.

3-Sendikaların “ekonomi”deki rolü

Görmüş olduğumuz gibi, üretim araçlarının özel mülkiyeti kapitalizmin üzerinde durduğu temel noktadır. Kapitalistler üretim araçlarının özel mülkiyetini ellerinde bulundurmaları sayesinde emekçileri, ürettikleri artı-değere elkoyarak sömürebilirler. Bu sömürüyü engellemek için, ‘toplum-

sal anarşistler’ toplumsal sermayenin – fabrikalar ve tarlalar gibi üretken mal varlıkları – toplumun tümünün olmasını ve doğrudan demokratik yöntemlerle, sendikalar ve kendi hesabına çalışan bireyler tarafından bölüşülmesini önerirler. Bu bölüşüm yereldeki tüm toplumun ve birbirleriyle

Bu sömürüyü engellemek için, ‘toplumsal anarşistler’ toplumsal sermayenin – fabrikalar ve tarlalar gibi üretken mal varlıkları – toplumun tümünün olmasını ve doğrudan demokratik yöntemlerle, sendikalar ve kendi hesabına çalışan bireyler tarafından bölüşülmesini önerirler.

gönüllü kurulmuş federasyonlar yoluyla bağlantılı bulunan konfederal meclislerin yüz yüze oylaması yoluyla yapılacaktır. Bu Marksizm-Leninizm ya da sosyal demokrasideki gibi devletin üretim araçlarına sahip olması anlamına gelmez. Çünkü liberter (özgürlükçü) sosyalizmde devlet ortadan kalkar.

Kar ya da para için üretim yerine kullanım (tüketim – use) için üretim anarşizmin kolektivist ya da komünist biçimlerini pazar sosyalizminden ya da Proudhon ve Bireyci Anarşistler tarafından savunulan karşılıklıktan (mutualism) ayıran anahtar kavramdır. Karşılıklılıkta emekçiler sendikalarda örgütlenirler ama sendikanın sermayesinin sahip olan, toplumun tümü değil de, söz konusu sendikanın emekçileridir. Her kooperatif ya da sendikanın emekçisi işyerinin kar ve zararına ortaktır. Esasında buna kar denemez, çünkü “emekçiler tarafından yönetilen işletmede söz konusu olan kar değil, gelirdir ve bu gelir de üyeleri tarafından paylaşılır. Patronların olmadığı emekçiler tarafından yönetilen işletme ücret gideri diye bir şey olmaz ve emek giderleri kapitalist işletmede olduğu gibi kârdan düşülen masraflardan sayılmaz... Emekçi yönetimi olan işletme emek gücünü (labour) kiralamaz. O sermayeyi ve gerekli materyalleri kiralayan (ücret karşılığında kullanan – hire) emekçilerin bir kolektifidir. [Christopher Eaton Gunn, ‘Workers’ Self-Management in the United States (Birleşik Devletlerde Emekçi Özyönetimi), sf. 41-2]

Böylelikle karşılıklılık ücretli emeği yok eder ve emekçileri kullandıkları üretim araçları ile birleştirir. Böyle bir sistem sosyalisttir, çünkü özyönetime ve emekçilerin üretim araçlarına sa-

hip olmalarına/bu araçları kontrol etmelerine dayanır. Ancak toplumsal anarşistler, kooperatiflerin emekçi sahiplerinin pazarda diğer kooperatiflerle tüketiciler, kâr, hammaddeler, vs. için rekabet ettiği böyle bir sistemin, “küçük burjuva kooperatifçiliğinden” pek az farklı olduğunu iddia ederler. Onlara göre bu sistem kapitalizmin yol açtığı pek çok sorunu aynen yaratır. Dahası, toplumsal anarşistlere göre böyle bir sistem kapitalizmin yeniden ortaya çıkışını kolaylıkla getirebilir. Kooperatifler arasında varolan eşitsizlik rekabet sonucunda artar, bu güçsüz kooperatiflerin batmasına yol açar ve böylece emeklerinden başka satacak hiç bir şeyi olmayan emekçiler çoğalır. Başarılı kooperatifler daha sonra bu emekçileri tutar ve böylelikle ücretli emeği geri getirmiş olur.

Toplumsal anarşistler için liberter sosyalizm, topluma ait olan ama bağımsız olarak işletilen ve emekçilerin özyönetimine dayalı olan sendikalar (ya da kooperatifler) üzerinde temellenen merkezsizleştirilmiş (desentrelize edilmiş – decentralised) karar alma anlayışına dayanır.

Anarko-kolektivizm ve anarko-komünizmde toplum bir bütün olarak toplumsal sermayeye sahip olur ve hayatta kalmak için zorunlu rekabetin ve emekçilerin kendi çalıştıkları işletmelerin özel çıkarlarını savunma eğilimlerinin ortadan kalkmasını getirir. Kropotkin’in sözleriyle, “fabrikanın topluma ait olmaması için hiç bir sebep yoktur... Kapitalist sistem içinde, fabrikanın köy için bir bela

olduğu açıktır, çünkü onun gelme sebebi çocukları haddinden fazla çalıştırmak, köyün ailelerini yoksullaştırmaktır; ve emekçilerin fabrikaya her anlamıyla karşı çıkıyor oluşu oldukça normaldir. Ama daha akılcı bir toplumsal örgütlenme biçiminde, fabrika bu tür sorunlar yaratmaz, köy için bir nimet haline gelir.” [Fields, *Factories and Workshops Tomorrow* (Geleceğin Tarlaları, Fabrikaları ve Atölyeleri), sf. 152 ve sf. 157]. Böyle bir işyeri elbette emekçilerin özyönetimi temeline oturacak ve “emekçiler ... sanayinin gerçek yöneticileri olacaktır”. Bu (Kropotkin’in sözleriyle) “toplumsal olarak örgütlenmiş sanayi üretimi”, pazarın (kapitalist olmayan bir pazarın bile) yol açtığı sorunları ortadan kaldırır, ya da komünist ilkeler uyarınca (yani bedava) dağıtılmalarını mümkün kılar; önceden birbirleriyle rekabet eden firmaları birleştirerek verimlilik artışlarını doğurur. “Büyü ya da yok ol” ilkesinin yol açtığı doğanın tahrip edilmesi, sermayenin yoğunlaşması ve merkezleşmesinden doğan oligopollerin gelişmesi, periyodik durgunluk ve krizler demek olan makroekonomik kısır döngü ve özgür insanların potansiyel ücretli köleler haline gelmesi gibi, temelde rekabetin yağmacı doğasından kaynaklanan pek çok sorunu ortadan kaldırır.

Toplumsal anarşistler için liberter sosyalizm, topluma ait olan ama bağımsız olarak işletilen ve emekçilerin özyönetimine dayalı olan sendikalar (ya da kooperatifler) üzerinde temellenen merkezsizleştirilmiş (desentrelize edilmiş – decentralised) karar alma anlayışına dayanır.

“toprak, iş araçları ve tüm diğer sermaye tüm toplumun kolektif mülkiyeti haline gelebilir ve sadece emekçiler, bir diğer deyişle tarımsal ve endüstriyel birlikler

tarafından kullanılabilir” [Bakunin, Michael Bakunin: *Selected Writings* (Michael Bakunin: Seçme yazılar), sf. 174]

Bir başka deyişle, toprak ve üretim araçları ortak “mülkiyet” haline getirilerek ekonomi ortaklaştırılır. Toplum üretimin toplumsal ve ekolojik çerçevesini belirlerken, ne üretileceği ve nasıl üretileceği konularındaki günlük kararları emek gücü verir. Bunun sebebi, sadece işyeri meclislerine dayanan bir sistemin, çalışmayan ama üretimin yol açtığı sorunlara (misal ekolojik yıkım) katlanmak zorunda olan bireyleri ciddi bir şekilde iradesizleştirmesidir. Howard Harkins’in sözleriyle “işyeri ve toplum (kamu, bölge, mahalle – community) meclisleri arasındaki fark, mahallelerde işleyecek doğrudan demokrasi-nin iç dinamiği, ortak paydanın ortaya çıkmasının önünü açacak çözümlerin dile getirilmesini sağlaması ve konsensusa varılamadığı noktalarda toplumun her bireyine eşit oy hakkı vermesidir [“Community Control, Workers’ Control and the Co-operative Commonwealth”, pp. 55-83, *Society and Nature* (Tolum ve Doğa) No. 3, sf. 69]. Bunun anlamı şudur; bir işyeri bir konfederasyona katıldığında, o işyeri ortaklaştırılmış ve birleştirilmiş olur. Bu şekilde emekçi kontrolü (denetimi - control) ‘toplum’sal (kamusal) bir çerçeveye oturtulur ve toplum kontrolünün bir yönü haline gelir. Bu, emekçilerin ne yaptıklarını ve nasıl yaptıklarını kontrol etmedikleri anlamına gelmez. Kastedilen, emekçilerin karar verirken sadık kaldıkları çerçevenin, toplum tarafından belirlenmesidir. Örneğin, yerel bir topluluk (bölgesel bir toplum – local community) üretimin geri dönüşümü maksimize etmesini ve ekolojik kirlenmeyi minimize etmesi kararını alabilir ve bu

karardan haberdar edilen emekçiler yatırım ve üretim kararlarına buna uygun olarak alırlar. Buna ek olarak tüketici grupları ya da kooperatiflerine sendikaların konfederal kongrelerinde, hatta her bir işyerinde söz hakkı verilebilir (elbette ki bunun pratik olup olmayacağına karar verecek olan yerel topluluklardır. Bu yöntemler aracılığıyla tüketicilerin üretimin yönetiminde ve ürünün tipi ve niteliğinde söz hakkı olur. Böylelikle söz haklarını ve çıkarlarını, bir ürünün tüketim aşamasında olduğu kadar yaratılma aşamasında da savunmuş olurlar.

Toplumsal mülkiyet ve devletin yokluğu ilkelerinden hareket ettiğimizde, bu ortaklaştırmaların (kollektivizasyonun) hangi şekillerde olabileceği konusunda hareket alanı oldukça geniştir – örneğin, artı değer dağıtımının yöntemleri konusunda paranın kullanılması ya da kullanılmaması – bu konuda 1936-39 Devrimi sırasında İspanya'daki çeşitli bölgelerde işleyen farklı sistemler önemli bir örnektir (Sam Dolgoff'un *The Anarchist Collectives* (Anarşist Kolektifler) kitabı incelenebilir). Ancak yine de bazı topluluklar fakir bazıları zenginken, demokrasinin altı oyulmuş olur. Artı değer dağıtımında kullanılan yöntem, tüm toplulukların, konfederasyonun üst yapısında bir araya getirilen gelir ve kaynaklardan yeterli bir paya sahip olmalarını sağlamak ve yine tüm toplulukların kamu hizmetleri ve ürünlerinden temel insan ihtiyaçlarını karşılayacak minimum düzeyde faydalanmalarını garanti altına almak zorundadır.

4-Her bir sendika arasında nasıl bir ilişki olacak?

Nasıl ki bireyler çalışmak için aralarında ortaklık kuruyor ve ortak sorunların üstesinden geliyorsa, sendikalar da öyle yapacaktır. Eğer varsa bile, pek az işyeri diğer işyerlerinden tümüyle bağımsızdır. İşyerlerinin girdi olarak ham maddeye ve ürünleri için tüketicilere ihtiyacı vardır. Bu yüzden farklı sendikalar arasında ilişkiler olacaktır. Bu ilişkiler iki yönlüdür: ilkin, her bir sendika ve ikincisi, her bir sendika konfederasyonu (sanayi dalları temelli ve bölgesel konfederasyonlar) arasındaki özgür

anlaşmalar. Önce 'özgür anlaşma'yı bir anlayalım. Anarşistler insanların kendi hayatlarını yine kendilerinin özgürce örgütlemelerinin önemini bilirler. Bu onların merkez planlamaya karşı oldukları ve onun yerine emekçi birlikleri arasında doğrudan ilişkileri vurguladıkları anlamına gelir. Kropotkin'in sözleriyle, "Özgür emekçiler özgür bir örgüt isteyecekler. Bunun temeli, bireyin özerkliğini (otonomisini) feda etmeyen, özgür anlaşma ve özgür işbirliğinden başka bir şey olamaz." [Kropotkin's *Revolutionary Pamphlets* (Kropotkin'in Devrimci Broşürleri), sf. 52]. Üretime (ve tüketime) doğrudan müdahil olanlar, kendi ihtiyaçlarını herhangi bir bürokrattan çok daha iyi bilirler. Bu yüzden, "özgür rıza ile yapılan, anlaşmayı yapan tarafların ikisine de eşit bir şekilde açık olan farklı yollar arasında yapılan

Anarşist bir ekonomi
"yukarıdan değil,
aşağıdan başlar.
Bu özgür toplum bir
organizma gibi, basit
parçadan karmaşık
yapıya doğru gelişir.

özgür bir seçim olan" gönüllü anlaşma, özgür bir ekonominin temelidir [Peter Kropotkin, *Anarchism and Anarchist Communism* (Anarşim ve Anarşist Komünizm), sf. 52]. Kapitalizmin sebep olduğu, servet ve gücün belli ellerde toplanması olgusunun yokluğunda, özgür anlaşma hiyerarşinin maskesi olmaktan çıkar. Bu sebeple anarşistler şöyle düşünür; "nasıl ki tüm özgür bireyler nasıl kendi kardeşleriyle hayati ihtiyaçlarını üretmek için (hayattan aldığı tatmini arttırma arzusun-
dan başka hiç bir güç tarafından s ü r ü k l e n m e - den) ortaklaşa çalışıyorsa, her bağımsız kurum da başkalarıyla işbirliği yapar ve anlaşmalara girer, çünkü bunu yaparak kendi im-
kanlarını arttırmış olur." [George Barrett, *The Anarchist Revolution* (Anarşist Devrim), sf. 18]. Böyle bir anlaşmaya örnek, çeşitli kurumların, üretici kurumlara yöneltecekleri ürün ve servis siparişleri olabilir.

Burada öne sürülen merkezsizleştirilmiş (desentrelize edilmiş) bir ekonomidir – kapitalist ekonomiden bile fazla (ki kapitalist ekonomi sadece kapitalist mitolojide merkezsizdir. Büyük şirketleri, ulus-ötesi şirketleri düşünelim.). Önerilen "özgür ve karşılıklı anlaşmalarla giderek daha da fazla birbirine bağlanan ve iç içe geçen" bir ekonomidir [a.g.e., p. 18]. Toplumsal anarşistlere göre, bu karşılıklı anlaşmalar "yakın

(kısa vadeli) ihtiyaç ve arz temelinde yapılan paranın kullanılmadığı ve kâr amacı güdülmeyen

Bakunin, bir devrimin temelini "aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen tarımsal ve sınai emekçi birliklerinin özgür federasyonu" olması gerektiğini savunur (1905 ve 1917 devrimleri sırasında devrimci işçi ve köylüler –Rusça'da konsey anlamına gelen- sovyetleri kurarak, tam da bunu yapmışlardır).

özgür değiş tokuş" şeklinde yapılacaktır. [Alexander Berkman, ABC of Anarchism (Anarşizmin ABC'si), sf. 69]

Bu yüzden anarşist bir ekonomi, emekçilerin karşılıklı yardımlaşmayı ve özgür ortaklığı hayata geçirdikleri kendiliğinden bir düzene dayanacaktır. Anarşist bir ekonomi "yukarıdan değil, aşağıdan başlar. Bu özgür toplum bir organizma gibi, basit parçadan karmaşık yapıya doğru gelişir. Hayatta kalmak için bireysel mücadelenin zorunluluğu, bu karmaşık toplumsal makineyi harekete geçirmeye yeter. Toplum bireysel varoluş mücadelesinin bir sonucudur; pek çoklarının varsaydığı gibi, bu mücadele önünde bir engel değil." [George Barrett, a.g.e., sf. 18]. Bir başka deyişle, "bizim olan bu fabrika, kendi kendini yöneten, kendi üretim işlemlerini idare eden ve üretimde yeni yöntemler bulmak, yeni ürünler yaratmak için deneyler yapan bir birim olacaktır. . . . Fabrikanın bu özerkliği tekdüzeliğin

ölümcüllüğüne karşı bir koruma olacaktır, bir zamanlar rekabetin yarattığının varsayıldığı itici gücün yerini dolduracak, canlılığın ve bireysel emek ve emekçiliğin garantisi olacaktır." [G.D.H. Cole, Guild Socialism Restated (Yeni Bir Lonca Sosyalizmi), sf. 59]

Şimdi sendikalar arasındaki ikinci tür ilişkilerden, yani sendikaların konfederasyonlarından bahsedelim. Sendikal faaliyetler kendi bölgelerinin ötesine uzandığı noktada, bir konfederasyon kurma ihtiyacı doğar. Bu aşamada sendikaların sınai konfederasyonu, geniş bir bölge için üretim yapan işyerlerinin arasındaki iletişimi sağlamak için zorunludur. Hiç bir sendika izole değildir ve sendikaların biraraya gelip, ortak çıkarlar hakkında tartışmalarını ve bunlara uygun hareket etmelerini sağlayacak bir araca ihtiyaç vardır. Bu sebepten ötürü konfederasyonlar özgür anlaşmanın tamamlayıcısıdır. Bakunin'in açıklamaları bu noktada son derece pratiktir:

"Gerçekten yaygın (popüler) olan bir örgütlülük aşağıdan, birliktelikten (ortaklıktan – association), komünden doğar. En alttaki çekirdeğin örgütlülüğünden başlayıp, yukarı doğru ilerleyen federalizm, sosyalizmin politik bir kurumu, hayatın özgür ve kendiliğinden örgütlülüğü haline gelir." [The Political Philosophy of Bakunin (Bakunin'in Politik Felsefesi), sf. 273-4]

Bakunin'in diğer pek çok anarşist gibi, komünün "tüm emekçi birliklerinin federatif ortaklığı" olduğunu düşündüğünden hareketle, anarşinin politik kurumlarının ekonomik kurumlarına benzeyeceğini söylemek yanlış olmaz. Gerçekten de Bakunin, bir devrimin temelini "aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen tarım-

sal ve sınai emekçi birliklerinin özgür federasyonu" olması gerektiğini savunur (1905 ve 1917 devrimleri sırasında devrimci işçi ve köylüler –Rusça'da konsey anlamına gelen- sovyetleri kurarak, tam da bunu yapmışlardır). Bu yüzden Bakunin'in politik kurumlar ve federalizm üzerine söyledikleri, ekonomik kurumlar hakkında yürütülen bir tartışmada da kullanılabilir [Michael Bakunin: Selected Writings (Michael Bakunin: Seçme yazılar), sf. 170 ve sf. 172]. Bir sendikalar konfederasyonu (kimi özgürlükçü sosyalistler tarafından "lonca", kimileri tarafından "sınai birliği" olarak da adlandırılır) iki düzeyde işler: aynı sanayi dalı içinde ve sanayi dalları arasında. Bu konfederasyonların temel çalışma ilkesi sendikanınkinin aynısıdır; eşitler arasındaki ortak ihtiyaçları gidermeye yönelik gönüllü işbirliği. Bir başka deyişle, konfederasyondaki her sendika diğerlerine yatay anlaşmalarla bağlıdır ve hiçbirinin grup üzerindeki ayrı bir oluşuma yükümlülük borcu yoktur.

Kropotkin'in komünler arasındaki federalizme dair sözleri bunu anlatır (bir sendika, üreticilerin bir komünü olarak anlaşılabilir):

"Geleceğin komünü kendinden yüksek hiç bir otoriteyi kabul etmeyecektir; onun üzerinde olabilecek tek şey, kendisi ve diğer komünler tarafından özgürce kabul edilmiş olan Federasyon'un menfaatidir" [Words of a Rebel (Bir isyankarın sözleri), sf. 83]

Federalizm özerklikle çatışmaz, çünkü her üyenin onun sınırları içinde geniş bir eylem özgürlüğü vardır:

"Komün, arzuladığı tüm kurumları hayata geçirmekte ve gerekli bulduğu tüm reform ve devrimleri

gerçekleştirmekte tamamen özgürdür." [a.g.e., sf. 83]

Dahası bu federasyonlar çeşitli ve işlevsel olacaklardır. Ekonomik federasyon birlikler ve fe-

Konfederal işbirliğinin faydalarının karşılığında sendikanın üretim araçları toplumun "mülkiyeti" haline gelir. Bu araçlarla çalışanlar artık onların sahibi değil kullanıcılarıdır.

derasyonlar arasında karmaşık bir ağ kuracaktır. Kropotkin'in sözleriyle.

"İhtiyaçlarımız esasında çok çeşitlidir ve yeni ihtiyaçlar süratle gündeme gelir. Bu yüzden tek bir federasyon onların hepsini karşılamak için yetersiz kalacaktır. Komün bu noktada yeni birlikler kurmak, başka federasyonlara da katılmak ihtiyacını duyacaktır. Gıda ihtiyacını karşılamak için bir gruptayken, metaller gibi bir başka maddeyi edinmek için ikinci bir gruba ve sonra tekstil ve sanat eserleri için bir üçüncü ve dördüncüsüne katılacaktır." [a.g.e., sf. 87]

Bu nedenlerden ötürü, konfederasyonlar hem birer anarşist ilke olan özgür birliktelik ve merkez-sizleşmiş örgütlülüğü hayata geçirir, hem de pratik ihtiyaçlara yönelik endişeyi bertaraf eder:

"Anarşistler gayretli bir şekilde otoriter ve devletçi düşünceye karşı çıkarlar... Bireyden belediyeye, komüne, bölgeye, ulusa, uluslararası arenaya uzanan, dayanışma ve özgür anlaşmaya dayalı federalizm temelinde yükselen bir gelecek tasarlarlar. Ve bu

idealin, merkezsiz bir örgütlülüğe mümkün olduğu kadar öncelik verilmesi biçiminde, üretimin örgütlenmesinde de esas alınması doğaldır. Ancak bu merkezsizleştirme ideali her durumda uygulanması zorunlu mutlak bir kural olarak görülmez. Özgürlükçü bir düzen, zaten böyle tektaraflı bir çözüm olasılığını devre dışı bırakır." [Luigi Fabbri, "Anarchy and 'Scientific Communism'", pp. 13-49, The Poverty of Statism, Albert Meltzer (ed.), sf. 23]

Bu yüzden bir sendikalar konfederasyonu üyelerinin ihtiyaçlarına uyarlanabilir olmalıdır. Tom Brown'ın iddia ettiği gibi, "sendikalist anlayışla işleyen üretim son derece esnektir, ki bu onun esas gücüdür. Yerel koşullara ve değişen şartlara uygun olarak bölgesel konfederasyonlar kurulabilir, dönüştürülebilir, geliştirilebilir ya da reforme edilebilir." [Syndicalism (Sendikalizm), sf. 58]

Tahmin edilebileceği gibi bu konfederasyonlar gönüllü birlik-teliklerdir ve "bir fabrikanın özerk olması federal sistemin [lonca sisteminin] canlı ve etkin olması için nasıl zorunlu ise fabrikaların ulusal konfederasyonun içinde bağımsız olarak yeralmalarını sağlayacak çeşitli demokratik biçimlerin varlığı, bireysel zihinlerin verimli girişimlerinin ve değerli deneylerin aracı haline gelebilir. Teorilerini son mantıksal sonucuna taşımama noktasında ısrarcı olan loncacılar [ve anarşistler] özgürlüğe ve çeşitlenmiş toplumsal girişimciliğe olan inançlarında samimilerdir." [G.D.H. Cole, a.g.e., sf. 65]

Pek çok izole kooperatifin göstermiş olduğu üzere, destek ağları kapitalizm altında ayakta kalmaya çalışan kooperatifler için hayattır. İspanya'nın Bask bölgesindeki Mondragon koope-

ratif kompleksinin, kooperatifleri arasında bir kredi birliği ve karşılıklı destek ağları barındırması ve dünyadaki en başarılı kooperatif sistemi olması tesadüf değildir.

Eğer bir işyeri konfederasyona girmeyi kabul ederse, konfederasyonun kaynaklarından payına düşeni alır ve böylelikle karşılıklı yardımlaşmanın getirilerinden faydalanmış olur. Konfederal işbirliğinin faydalarının karşılığında sendikanın üretim araçları toplumun "mülkiyeti" haline gelir. Bu araçlarla çalışanlar artık onların sahibi değil kullanıcılarıdır. Bu merkezileşmiş bir tepeden yönetim değildir, çünkü "-fabrikanın kendisi de dahil olmak üzere- üretim araçlarının mülkiyeti konfederasyonun olmalıdır derken kastettiğimiz, her bir işyerindeki emekçilerin, istediğini yaptırabilme gücüne sahip bir tür sınıai hükümet tarafından yönetilmesi değildir. . . Hayır, emekçiler çok zor bir şekilde kazanmış oldukları kendi kendilerini yönetme gücünü üst bir otoriteye devretmeyecekler. . . Yapacakları şey, dayanışma anlaşmasını yaptıkları herkesle, kendi üretim araçlarının karşılıklı kullanımını garanti altına almak ve başka fabrikalardaki emekçi kardeşlerine kendi tesis ve olanaklarını paylaşma hakkını teslim etmektir [ve elbette ters yönde bu hakkı almak]." [James Guillaume, Bakunin on Anarchism (Bakunin'in anarşi üzerine düşünceleri), sf. 363-364]

Bu türden bir işbirliğini kolaylaştırmak sanayiler arası konfederasyonların temel görevidir, ki bu aynı zamanda bir sendikanın üyeleri işlerini başka bir (ya da aynı) sanayi dalındaki başka bir sendikada çalışmak üzere değiştirdiklerinde, yeni sendikalarında ki diğer üyelerle eşit haklara sahip olmalarını garanti altına alır. Bir başka deyişle, bir emekçi konfe-

derasyona bağlanarak söz konusu konfederasyona katılmış olan herhangi bir işyeri üzerinde eşit hakka ve söz söyleme yetkisine sahip olur. Bu işbirliği içersindeki (kooperatif) bir toplumun, işbirliği halinde (kooperatif) kalmasının garanti edilmesi için zorunludur, çünkü sistem iş sürecine katılan herkes için geçerli olan "bir insan, bir oy" ilkesine dayanır.

Peki, konfederasyon bu karşılıklı paylaşımı sağlamanın ötesinde, başka ne işe yarar? Birincisi sendikalardan gelen bilginin paylaştırılması ve koordinasyonu ve ikincisi bu bilgilerin işaret ettiği üretim ve tüketimdeki değişimlere verilecek karşılığın belirlenmesi. Sendikalar arasındaki "dikey" ilişkiler hiyerarşik olmazken, her sendika özyönetimle idare edilmeye devam eder. Bu iktidarın merkezleşmesini ve işin yapılmasına katılanların doğrudan yönetimi, inisiyatifi ve deneyler yapabilmesini güvenceye alır. Bundan dolayı "[bir sendikanın] iç örgütlülüğü [diğerleriyle] aynı olmak zorunda değildir. Örgütlenme biçimleri ve işlemleri birleşmiş emekçilerin öncelikleri uyarınca geniş bir çeşitlilik gösterecektir." [a.g.e., sf. 361] Pratikte bunun anlamı muhtemelen, her

bir sendikanın kendi siparişlerini kendisinin alması ve onları karışılamanın en iyi yolunun (örn. kendi işini ve çalışma koşullarını

"[bir sendikanın] iç örgütlülüğü [diğerleriyle] aynı olmak zorunda değildir: Örgütlenme biçimleri ve işlemleri birleşmiş emekçilerin öncelikleri uyarınca geniş bir çeşitlilik gösterecektir."

idare ederek) kendisi tarafından belirlenmesi anlamına gelecektir.

Yukarıda işaret edildiği gibi, özgür anlaşma tüketicilerin kendi üreticilerini kendilerinin seçebilmelerini garanti altına alacaktır. Böylece üretim birimleri tüketicilerinin istediklerini üretip üretmediklerini, yani talep yoluyla ifade edilen toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadıklarını bilecekler. Çünkü eğer bunu başaramıyorlarsa, tüketiciler aynı üretim kolu içerisindeki başka üretim birimlerine gideceklerdir.

Şunu eklemeliyiz ki bu negatif denetime (yani tüketicilerin "gitmesi") ek olarak işyerlerinin, tüketici grupları ve kooperatifler ile komünler üzerinden ürettikleri üzerinde pozitif bir denetime tâbi olmaları muhtemeldir. Tüketici grupları, ihtiyaçları üretici gruplara formüle edip, ileterek üretimin ve ürünlerin niteliğinin yüksekliğinin ve ihtiyaçlarının karşılanmasının garanti altına alınmasında anahtar rol oynarlar.

Her ne kadar üretim, özerklik içeren bir ağ temeline dayanırken, tüketici taleplerine karşılık vermek için yapılacak yatırımlar, bir dereceye kadar, o üretim dalındaki sendikaların konfederasyonu tarafından (koordine edilecektir). Konfederasyon bu şekilde, kaynakların bir sendika tarafından (üretimdeki değişimlere cevap verebilme amacıyla yapılan) fazla üretim ya da gereksiz yatırım yoluyla israf edilmeyeceğinden emin olacaktır.

Kaynak:

<http://www.diy-punk.org/anarchy/secl3.html>

Ceviri:

Kara Kızıl Notlar

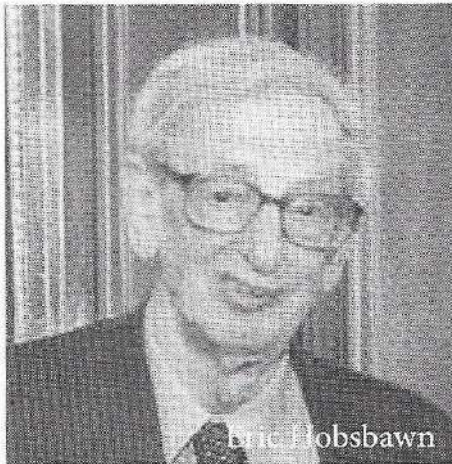
Neden Anarşist Komünist Örgütlenme?

Adam Weaver

Yeni oluşan anarşist komünist hareketlerin nasıl bir örgütlenme, strateji ve politik eylemlilik izlemeleri gerektiğini tartışan güncel ve derinlikli bir yazı. Makalenin yazarı, bir sosyalizm anlayışı olarak gördüğü anarşizmi yirminci yüzyılın başından bu yana kısaca ele alıp, günümüzü değerlendiriyor. İçinde bulunduğu-muz koşullar ve tarihsel moment açısından, "nasıl bir anarşist komünist örgütlenme ve strateji" sorusunun cevabını, geleneğin içinden yaptığı referanslarla yanıtlamaya çalışıyor.

Geçen birkaç yılda anarşist komünist örgütlenmeler güney Afrika ve güney Amerika'dan kuzey Amerika'ya kadar dünyanın her tarafında ilerleme kaydetti. Fakat anarşist ve devrimci çevrede dahi, çok az insan bu hareketin ardında yatan inancı, motivasyonu ve amaçları kavramış durumda. Genelde yeni ortaya çıkan bir hareket ancak somut ve görünür sonuçlar verdiğinde, insanlar bu hareketi dikkate alıp hikayesi hakkında konuşmaya başlarlar. Bu makale, Kuzey Amerika ve dünya genelinde ortaya çıkan anarşist-komünist hareketi, devrimci tarihimizin bize öğrettiklerinin ışığında ele almaya çalışıp, tutarlı bir anarşist komünist hareketin oluşumu için emekçi ve ezilen sınıfların sosyal hareketlerine karşı stratejik bir yönelime dayanan bir vizyon öngörmektedir.

İnanılması şu an güç olsa da, anarşizm fikri bu yüzyılın başında dünya genelinde ortaya çıkan kitlesel devrimci hareket içinde merkezi bir yer tutuyordu. İnsanlar

tarafından yaratılan bağımsız ve yatay bir sosyalizm ideali; emekçi sendikaları, kültürel merkezler, kadın dernekleri ve popüler gazeteler aracılığıyla dünyanın her tarafında milyonlarca insana esin kaynağı oldu. Anarşizm ve onun

anarko-sendikalist ifadesi bir çok ülkedeki kitlesel hareketlerin yaygın devrimci ideolojisiydi. Bunun yanında, Marksist akımın büyük bir çoğunluğu seçim değişikliğine yönelen (seçim sandığı sosyalizmi) reformist sosyal demokrat partilerde örgütlenmişti. Marksist yazar Eric Hobsbawm şunu ifade etmiştir.

"1905-14 de Marksist sol birçok ülkede devrimci hareketin kenarında bulunuyordu. Devrimci solun büyük bir kısmı klasik Marksizmden ziyade anarko-sendikalistlere veya en azından anarko-sendikalizmin düşüncelerine ve ruhuna çok yakınken, Marksistlerin ana kısmı de-facto (pratikte) devrimci olmayan sosyal demokrasiyle tanımlanıyordu. Rus devriminden sonra Marksizm bundan böyle, aktif olan devrimci hareketlerle özdeşleştiriliyordu. Anarşizm ve anarko-sendikalizm ise çarpıcı ve kesintisiz bir düşüğe giriyordu."

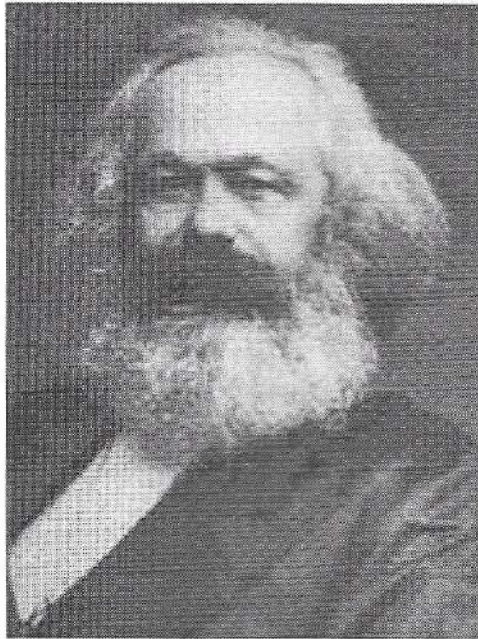
Fakat tarihin de birçok ülkede gösterdiği gibi, anarşist fikirlerin

popülerliğine, katılımın yüksek seviyede olmasına ve anarşistlerin o günkü birçok popüler mücadeleye liderlik yapmasına rağmen önemli devrimci hareketler sürecinde anarşistler kendi aralarında etkili bir örgütlenme sağlayamadılar. Sıkı bir biçimde örgütlenmemiş anarşist hareket, devletin büyük baskısının üstesinden gelebilmek, sosyal hareketin devlet uzlaşmacılığına karşı hareket edebilmek (örnek olarak sosyal devletin oluşumu ve işyerlerindeki mücadelede devletin aracılık rolü üstlenmesi) ve yükselen Bolşeviklik için gerekli olan stratejik ve taktiksel bir birlik geliştiremedi. Bu güçler, 20'lerin başındaki komünist partilerden etkilenen birtakım anarşistlerin hareketten kopmasının da etkisiyle katlanarak, anarşizmin ve kitlesel hareketteki anarşistlerin rolünün zayıflamasına neden oldu.

1917 Rus devrimi derin bir şekilde, küresel devrimci hareketi, Marksist Leninist devletçi politikalara doğru kaydırды. Çoğu kişi, Lenin, Troçki ve son dönem Stalin liderliğindeki Rusya'yı devrimin umut verici yol göstericileri olarak görmeye başladı. Yeni Sovyet devleti, güney yarımkürede ortaya çıkan komünist partilere (Marksizm dünya çapında sahip olduğu, önceleri küçük olan rolünü büyük ölçüde genişletmiştir)², danışmanlar sunan ve finanssal kaynak sağlayan eğitim kurumları açtı. Marksizmin büyümesindeki bu etken ne yazık ki hala yeterli bir şekilde incelenmemiştir ve marksizmin küresel anlamda kaynakları hususunda göz önünde bulundurulmamaktadır.

1930'ların başından devrimci hareketlerin çoğu, İspanya örneği dışında, komünist partilerin elinde değilse bile kuvvetli bir şekilde onların etkisi altındaydı. Üçüncü Enternasyonel (Komin-

tern)'in birleştirdiği komünist partiler, Stalin'in önderliğinde kendi tarihsel yenilgilerini hazırlayacak olan halk cephesi taktiği ile bir çok ülkede işçi sınıfı hareketleri içinde güçlü kutuplar oluşturdular. Komünist partilerin Marx'ın düşüncesini ve Lenin'in proletarya diktatörlüğü modelini gerçekleştirmede 'başarılı' oldukları yerlerde, sonuç, işçilerin, etnik azınlıkların ve yerli halkın üzerinde baskı kuran diktatöryel devlet kapitalizmi rejimleri oldu.

Karl Marx

20'nci yüzyıldaki büyük mücadelelerin toza dumana karıştığı günümüzde, Marksist ve reformist tarih anlatılarının ağırlığı, anarşistlerin dünya çapındaki görkemli tarihini ve mücadelelerinin üstünü örtmektedir. Fakat yeni bir devir olarak 21'inci yüzyıl bugününde, mücadele başlıyor, yeni krizlere ve popüler hareketlere cevap olarak yeniden canlanmanın işaretleri olarak görülüyor ve popüler ayaklanmalar ve örgütlenmelerin yeni örnekleriyle yeniden bir sıçrama gerçekleştiriliyor. Böylesi bir ortamda, kendini bu işe adanmış birkaç kişi ortadaki bu bulanıklığı gidermeye çalışıyor ve anarşizmin ve popüler hareketlerin tarihine ışık tutmaya

başlıyor.

Kalbimizdeki yeni bir dünya

Tarihsel olarak çok kritik bir dönemde bulunuyoruz, bu korkunç gelişmelere gebe olduğu aşikar olan bir dönem. Ancak bu korkunç gelişmelerle birlikte, yeni hareketler açısından, dayatılan toplumsal krizlere karşı koymak ve toplumu yeniden şekillendirme olanağı doğmakta. Soğuk savaş ve komünist "alternatif" in çöküşü sonrasında, ABD dünyanın tek süper gücü olarak kalmıştı. ABD şimdi, antlaşmalar ve tanklar kullanarak, aşırı-sömürücü kapitalizmin ve Amerikan hegemonyasının dünyanın her köşesine nüfuz edecek şekilde küreselleşmesini kanunlaştırmaya başladı. Küresel olarak, ekonomi darmadağın bir durumda. Asya'daki ekonomik krizlerin hemen ardından, bu krizler bir tayfun halinde Pasifik'e geçerek Güney Amerika'yı vurmuştu. Şimdilerde Amerika'ya ulaşan kriz sonucunda, milyonlar işsiz ve düşük ücretli servisler ile perakende sektörüne sıkıştırılmış durumda; öte yandan ekonomi ağır ordu harcamaları ve beraberindeki devlet borçlarıyla ayakta tutuluyor. Dahası, başkan Bush'un fanatik (extremist) liderliği, ABD'yi, AB ve Çin gibi ortaya çıkan diğer güçlerle karşı karşıya getirerek, ülke dışında neo-kolonyel militarizm politikaları ve yurtiçinde de ABD yerel sanayiye koruma politikası yoluyla Amerikan'ın gündemine bir imparatorluk kurulmasını yerleştirmiş durumda. Önceki mücadeleler sonucunda elde edilen -yoksul yardımları, sosyal güvenlik, herkes için parasız eğitim ve pozitif ayrımcılık gibi- önemli reformlar kısılmakta ya da neredeyse tümünden yok edilmekte.

Önümüzdeki yıllarda işsizlik, savaş, kamu hizmetleri, ekonomik

yeniden yapılandırılma ve bunlara eşlik eden baskıdan kaynağını alan krizlere meydan okuyan kitlesel toplumsal hareketlerin büyümesine şahit olmamız hayli olasıdır ve bu koşullarda gerçekçi anarşistler inançlarını pratikte gerçekleştirme ve bu isyanları uluslararası bir toplumsal devrim çevirme göreviyle yüz yüze kalacaklar. Uyku halinden sıyrılma çabasındaki yeni anarşist komünist örgütlerin ve Avrupa ile Amerika'daki sendikalist sendikaların bu çabaya azar azar giriştiğini görebiliyoruz.

Bu sadece varolan dünyanın ve baskı altına alınan ve emekçi sınıfların gerçeklerinin yeni bir çözümlemesini değil, devrimci güçlerin sosyal devrim yolunda nasıl katalizör görevi göreceğinin stratejisi sorununu da gündeme getirmektedir. Ki bu strateji sorusu bu güçlerin kendilerini bu stratejiyi gerçekleştirme yolunda nasıl örgütleyecekleri sorusunu da derhal doğurur.

Anarşist-komünist hareket geleceksel olarak kendisini anarşist hareket içinde mutlak bir şekilde toplumsal devrimi hedefleyen bir mücadeleyi sahiplenme üzerinden tanımlar. Onlar reformist bir karşılıklılığa (mutualizm) gidilmesi gibi bir tuzaktan sakınırlar ve toplumsal hareketlere katılıp onları sahiplenmekle beraber, (toplumsal hareket ya da kitle örgütlerinden) ayrı bir anarşist örgütün gerekliliğini inkar eden "saf" anarko-sendikalizmi reddederler. İspanya'da FAI, Ukrayna'da Makhnovistas, Meksika'da PHL ve Güney Amerika'daki anarşist federasyonlar içerisinde, Anarşist-Komünizm bu sosyal devrimcilerin temel ideolojik güçlerini temsil eder.

Klasik anarşist-komünist inanç "Herkesten yeteneğine göre,

herkese ihtiyacı kadar" gibi tek bir ilke çerçevesinde kurulmuşken, yeni ortaya çıkan anarşist-Komünist hareket analiz çerçevesini geliştirmiştir. Anarşizm tarih-üstü ilkeler önerirken, birçok politik, sosyal ve örgütsel teorisi büyük oranda geçerliliğini kaybetmiştir ve bunun farkında olan gerçekçi anarşistler ırk, toplumsal cinsiyet, ulusçuluk ve

Klasik anarşist-komünist inanç "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" gibi tek bir ilke çerçevesinde kurulmuşken, yeni ortaya çıkan anarşist-komünist hareket analiz çerçevesini geliştirmiştir.

emperyalizm gibi kavramları yeniden değerlendirme ve tarihsel revizyon sürecine girmişlerdir.

Örgütlenmelerin temel ilkeleri

Günümüz koşullarına ilişkin bu tarihsel çıkarsamalar ve değerlendirmelerden hareketle, anarşizm içinde ortaya çıkan ve yükselen bir Anarşist komünist hareket iki tema etrafında şekilleniyordu. 1) uyumlu bir federasyon içerisinde militan bir örgütlenme ve 2) anarşistlerin sosyal hareketlerle etkileşimi ve aktif katılımı. Bu fikirler Kuzey Amerika anarşizmi tarafından yakın zamanda sahiplenilirken, esasında köklerini anarşist hareket içerisinde bulmuş ve değişik ülkelerde bağımsız olarak oluşturulmuş durumdaydılar. Örneğin, bu kavram 20'li yıllarda İtalyan anarşist hareketinde "örgütsel ikilik" olarak adlandırılmıştı ve güney Amerikan anarşist hareketinde de "especificismo" olarak adlandırılan çok benzer bir kav-

ram ortaya çıkmıştı.³

Bugünkü akım, -- anarşizmin içerisindeki farklı eğilimleri birleştirmeye çalışan "sentezci" bir anarşist federasyonu kabul etmeyen ve buna karşılık ortak bir ideolojik inanç çevresinde kurulacak bir örgütlenmeyi savunan -- platformist inançtan da gevşek bir şekilde bir şeyler almaktadır. Bu tür bir federasyon kapsamlı bir anarşist hareketle fikir etkileşiminde bulunur ve benzer düşüncede anarşistlerle birlikte ortak hareket edebilir, fakat anarşist hareketin tümünü temsil etmek ve onun adına söz söylemek peşinde değildir.

"Özgürlükçü Komünistlerin Örgütsel Platformu" metninde, Nestor Makhno ve Dielo Trouda (İşçi Davası) grubu tarafından Rus devrimi sonrasında kaleme alınan bir metin, anarşist federasyon anlayışlarını tarif etmek için kullandıkları terim "teorik ve taktik birlik"ti. Bu katı veya örgütlerin içerisindeki (Marksist-Leninist ve özellikle Maocu partilerin yaptığı gibi) kuşatmacı bir ideolojik hegemonya anlamına gelmemektedir, fakat daha çok devrimci bir hareketin kurulması doğrultusunda ortak bir strateji geliştirebilmek için üyelerini bir araya getiren bir örgütlenme anlamına gelir. Bu önemli strateji çalışması sadece güven, uyum ve siyasi birlikteliğin yüksek bir seviyede olduğu örgütlerde gerçekleşebilir. Teoriksel ve taktiksel bir birliktelik dayatılan bir şey değil, uğrunda çaba harcanan, eleştirel düşünce, strateji geliştirme, eylem ve değerlendirme süreçlerinden hareketle geliştirilen bir idealdir. O zorunluluktan doğan bir kavramdır; devrimcilerin başarılı bir devrimin, adanmış bir çabanın eşlik ettiği bir stratejiyi gerektirdiğini anladıklarında yüzleşmiş oldukları zorunluluk. Farklı tekil grupların

uygulayacakları tek bir stratejide izleyecekleri yollar yerel koşullar ve farklı yaklaşımlardan dolayı

Hareketler yatay bir şekilde örgütlenmeli, mümkün olduğunca katılımcılar tarafından yönetilmeli ve demokratik yapılar kurmalıdır. Doğrudan eyleme yönelmiş olmalı ve daha da önemlisi katılımcıları (kendileriyle eşit olan insanlar arasında) bilinçli düşünürler ve örgütleyiciler haline getirecek koşulları yaratmalıdır.

elbette farklı olacaktır.

Devrimci stratejinin ve örgütlülükler içerisinde ideolojik tartışmaların gelişme süreci, federasyonu meydana getiren üyelerin ve grupların, sürekli olarak devrimci teori ve pratik sürecine kendilerini katabilmelerini sağlayacaktır. Sonrasında da federasyon yayıncılığı gibi kitle iletişim araçlarını kullanarak tartışmalarını, düşüncelerini ve çıkardıkları sonuçlarını duyuracak ve böylelikle toplumsal ve devrimci hareketlerin daha geniş bir kesiminde etkileşim ve tartışma yaratacaktır. Dahası, federasyon harekete yeni dahil olan militanlar için bir tarihsel deneyim kaynağı olarak iş görebilir ve üyelerine kendi yaptıkları hataların sorumluluklarını alabilme şansını tanıyabilir.

Örgütün stratejileri ve analizleri temelinde, günlük işler daha geniş toplumsal hareketler içerisinde çalışmak çevresinde odaklanmıştır. Toplumsal hareketler genelde zarar görmüş insanların

toplumsal değişiklik için bir araya gelmeleri olarak tanımlanıyorken, Anarşist-komünistlerin kastettikleri toplumsal hareketler, ezilmiş olan insanların sadece toplumsal değişiklik isteyen toplumsal hareketleri değil, varolan yapıların ve baskının yıkılması peşinde olan hareketleridir. Bu hareketler baskı altında olan insanların kendi kolektif güçlerini ve bakış açılarını (vizyonlarını) (bu ikisi ikili güç olarak da tarif edilir) düzene karşı harekete geçirecek potansiyele sahip olmalıdır. Hareketler yatay bir şekilde örgütlenmeli, mümkün olduğunca katılımcılar tarafından yönetilmeli ve demokratik yapılar kurmalıdır. Doğrudan eyleme yönelmiş olmalı ve daha da önemlisi katılımcıları (kendileriyle eşit olan insanlar arasında) bilinçli düşünürler ve örgütleyiciler haline getirecek koşulları yaratmalıdır. Sosyal hareketlerin klasik örneği radikal emek örgütlenmeleridir; fakat son dönemdeki örnekler emekçi sınıftan olan öğrencilerin öğrenci örgütlülükleri ve yine emekçi mahallelerinde oluşan mahalle örgütlenmelidir.

Brezilya FAG (Federação Anarquista Gaúcha veya Gaucha Anarşist Federasyon) anarşistlerin sosyal hareketlerle olan ilişkisi üzerine düşüncelerini şu şekilde ifade ediyor:

"Politik ve ideolojik düzlemde, FAG da dahil olmak üzere politik gruplar, toplumsal ve popüler hareketlerin büyümesine çabalamalıdır, ancak bunu o hareketleri anarşist ya da daha militan yapmaya çalışmadan yapmalıdır. Toplumsal hareketler bir politik ideolojiye sahip olmamalıdır, onların rolü birleştiricilik olmalı ve onlar hiçbir politik tarafa (partiye) bağlı olmamalı-

dırlar. Sosyal hareketler içinde militanları bir araya toplamak ve ideolojik düzlemde mümkün olmayan birleşik bir zemini oluşturmak mümkündür."⁴

Bunlar, ABD solunun pek çoğunun giriştiği stratejiden yoksun ve ezilen ve emekçi sınıfların günlük deneyimlerinden kopuk olan konjonktürel aktivist eylemlerinin tam tersidir. Bu işlerin çoğu politik aktivistlerin oluşturdukları kendilerini diğer politik aktivistlere yönlendirmiş olan küçük grupların konu temelli taahhütlerine (savunmalarına) (issue-based advocacy) gelip dayanır. Anarşist-komünistlerin sosyal hareketlere yaklaşımı, görünüşte emekçi ve diğer alt sınıfların mücadelesine dayanan ve (yine görünüşte) popüler olan hareketlere de karşı durmaktadır.

Sosyal hareketlerin klasik örneği radikal emek örgütlenmeleridir; fakat son dönemdeki örnekler emekçi sınıftan olan öğrencilerin öğrenci örgütlülükleri ve yine emekçi mahallelerinde oluşan mahalle örgütlenmelidir.

Bu hareketler liderliğin bir orkestrasyonudur, katılımcıların kendi kaderlerinin pasif birer aktörü olduğu yukarıdan-aşağı bir hareketlerdir. Bu hareketlerin gerçek işlevi seçimlere ilişkin olan ya da seçim dışı parti politikalarının taşıyıcısı olmaktan ibarettir. Maalesef, pek çok anarşist kendini, başkalarının bahçelerinde iş yaparken buldu.

Anarşist komünistlerin rolü hare-

ketlerin liderliklerini ele geçirmek değil, bu zaten kitlelerin liderliğini ya da öncü rolünü cüretkarca sahiplenmek olurdu, bu hareketlerin içinde düşünce ve eylem katalizörü olarak çabalamaktır. Sirkeye karbonat attığımızdaki gibi, katalizör bir başka şeyle etkileşime geçtiğinde, bir tepkime

ğil, işlemekte olan tarihsel güçlerin sonucudur. Bu tarihsel güçler aynı zamanda anarşizmin ve anarşist komünizmin esin verdiği idealleri tarih sahnesine çıkmaya zorlamaktadır; halk tarafından yaratılan herkesçe benimsenen (popüler) ve yatay sosyalizm ideali. Devrimci hareketimiz çağına

(Interview with Italian Federazione dei Comunisti Anarchici for Organizational Dualism), 50 (Interview with Brazilian Federação Anarquista Gaúcha for especificismo) www.nefac.net, or www.zabalaza.net/zababooks 4. Ibid, 50 by Adam Weaver of the Furious Five Revolutionary Collective in San Jose, California

Anarşist komünistlerin rolü hareketlerin liderliklerini ele geçirmek değil, bu zaten kitlelerin liderliğini ya da öncü rolünü cüretkarca sahiplenmek olurdu, bu hareketlerin içinde düşünce ve eylem katalizörü olarak çabalamaktır.

yaratmaya yarar. Anarşist komünistler aktif katılımcılar olarak, toplumsal hareketlerin örgütlenme, güçlenme ve militanlaşma yoluna yönelmelerinin sağlanmasına yardım etmelidirler. Seçim siyasetine, ona eşlik eden parti örgütlenmelerine ve öncülük bileşenlerine karşı gelerek söz konusu örgütlerin bu popüler niteliğini sürdürmesine çalışmalıdırlar.

Sonuc

Öyle ki, tarih tüm insanları ateş hattına sokmaktadır. Tarih insanları kapitalizmin saldırılarına, beyaz ırk egemenliğinin ve erkek egemen sistemin saldırılarına karşı direniş alanına adım atmaya zorluyor. Fakat bu saldırılar ve artan direniş birbirinden bağımsız de-

uygundur. Sorumluluğumuzdan feragat etmeyi ve tarihin derslerini yok saymayı ne bizler ne de çağımızın insanları ve toplumları kaldırabilecek durumda değildir. Bu zorluğu kendimizi uyumlu ve sağlam bir şekilde örgütleyerek ve toplumsal bir devrimi getirebilecek güce sahip olan kitleler, popüler ve militan toplumsal hareketlerin içerisinde idealimizi pratiğe geçirmeye çabalayarak göğüslemeliyiz.

Dipnotlar:

1. Arif Dirlik, Anarşizm ve Çin Devrimi (Berkeley: University of California Press, 1991), 2
2. Birkaç örnek vermek gerekirse Çin, Vietnam ve Küba: John King Fairbank, The Great Chinese Revolution (San Francisco: Harper Perennial, 1987), 208, 212 William J. Duiker, Ho Chi Minh, A Life (NY, Hyperion: 2000), 89 Frank Fernandez Cuban Anarchism (Tucson, AZ: See Sharp Press, 2001), 55
3. The Global Influence of Platformism Today (Johannesburg, South Africa: Zabalaza Books, 2003), 24

röportaj

NEFAC* Kuzey-doğu Anarko-Komünistler Federasyonudur. Birleşik Devletler'in Kuzey-doğusu, Quebec ve Toronto'daki kolektiflerin oluşturduğu bir federasyondur. The Roundhouse Kolektifi Baltimore, Maryland'deki bir NEFAC üyesidir. Bu röportaj Roundhouse üyesi olan Flint, Jim ve Andrew'le birlikte Roundhouse'ı destekleyen Jason and Matt'le yapıldı.

"Anarko-komünizm" nedir?

Andrew: Anarko-komünizm, anti-otoriter ve anti-hiyerarşik komünizmdir. Biz bir parti yapısının olmasına karşıyız ve seçimlere yönelik siyasete inanmıyoruz. Doğrudan demokrasiyi savunuyoruz.

Flint: Anarko-komünizm siyasi ve ekonomik özgürlüktür, sermayeye ve her türlü devlete muhalefet ve bir "parti"nin tekeli yerine birleşmenin özgürlüğüdür. Biz bir devlete evrilecek "öncü" bir partiyi savunmuyoruz.

Matt: Anarko-komünizm halkın kendisini örgütlemesine ve partinin değil fikirlerin liderliği ilkesine dayanır. İnsanların, doğrudan demokrasi ile fikirlerini tabandan geliştirmelerine yardımcı oluyoruz. Kitlelere önderlik eden aydınlanmış bir grup insanı değil, kendi kendini örgütleyen işçileri ve toplumu destekliyoruz. Sevdiğimiz yazarlar Alexander Berkman, Emma Goldman, Nestor Makhno, Kropotkin, Murray Bookchin ve Andrew Flood, Colin Ward gibi çağdaş yazarlar ve Freedom Press kitapları. Konsey komünistleri, situationistler, Lenin'in çocukluk hastalığına sahip olarak tanımladığı sol kanat komünistler, Kore Anarşist Federasyonu, 1918-1921 arasında Ukrayna İsyan Ordusu ve İspanya

İç Savaşı'nda CNT/FAI ve Durruti' nin Dostları'nın geleneğindeniz. İrlanda İşçi Dayanışma Hareketi ve İngiltere'deki Anarşist Federasyon gibi çağdaş örgütlenmeler ile ilişkilerimiz var.

Jim: Anarko-komünizm, işçilerin özgür birliği ve işyerinde doğrudan demokrasiye güvenir.

Andrew: "woblar"(Uluslararası Endüstri İşçileri üyeleri; IWW) bize çok zarar verdi. IWW, içinde bir sürü anarko-sendikalistin bulunduğu bir emek örgütüdür ve biz anarko-komünist bir politik örgütlenmeyiz. Çoğu anarko-sendikalist aynı zamanda anarko-komünisttir.

NEFAC ne zaman ve neden kuruldu?

Kasım 1999' daki Seattle protestolarından sonra Boston'daki Sabate kolektifinin gazetesi "Özgür Olmaya Cesaretimiz Var"da federasyondan bölgesel bir çağrı vardı. Quebec ve Batı Virginia' daki kolektifler de NEFAC' ın kuruluşuna katkıda bulundular. Aşk ve Öfke' nin 1997' de dağılmasından sonra Kuzey Amerika'da güçlü bir anarşist örgüt olmadığı için NEFAC kuruldu. Birçok insanda, kararlar alabilecek ve birlikte bir şeyler yapabilecek bir örgüt oluşturma yönünde güçlü bir arzu vardı. Anarşist gelenekte temelden farklı olan iki örgütlenme biçim vardır: Sentezcilik ve platformculuk. Sentezcilikte herkes çok geniş politikaları olan tek bir örgütün içindedir. Bu bazen "A' larının etrafını bir daire çizen herkes" şeklinde ifade edilir. Andrew: Bunun bir örneği 1996 Chicago Aktif Direniş Konferansı' ndan sonra oluşan Atlantik Anarşist Çevresi' dir. İnsanı çıldırtan bir durumdu çünkü ne bir örgüt vardı, ne de bir karar alma süreci. O yüzden bir eylem çağrısı bile yapamıyorlardı.

Flint: A16 için "devrimci anti-kapitalist blok" oluş

turma çağrısı NEFAC' ı oluşturan bazı kolektifler ve bireyler tarafından yapılmıştır; biz gelişmenin bu aşamasına "proto-NEFAC" diyoruz. Bu sonunda en büyük Kuzey Amerikan Kara Blokları'ndan biri oldu. Politik ve iyi örgütlenmiştik. Açık bir beyanatta bulunabiliyorduk. Aynı zamanda "Küresel Adalet için Hareket" ile ilkeli bir biçimde çalışabiliyorduk. Onlar ile kendini savunma ve mülkün imhası da dahil birbirinden farklı çeşitli taktiklerin uygulanması gerektiği ve kapitalizmi ve onun IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlarını reforme etmekle yetinmeyip onu yıkmak gerektiği konusunda fikir ayrılığı içindeydik.

Andrew: Anti-kapitalizm meselesini gerçekten bastırdık. Naomi Klein gibi insanlar bunun adını bile anmaz. Sadece "hareket" derler.

Flint: Anti-kapitalist hareket içinde göç ve sınırlar konularında AFL-CIO'yu (*American Federation of Labor - Congress of Industrial Organizations* / Amerikan Emek Federasyonu – Sınai Örgütler Kongresi) da çok eleştiriyoruz. Platformculukta her örgütün, örneğin hedefler ve ilkeler konusunda, ideolojik birlik, taktiksel birlik, kolektif sorumluluk sahibi olması gerektiğine inanılır. İşçi sınıfını örgütlemekten mi yanasınız yoksa ilkelciliğe dönerek onu imha etmekten mi gibi konularda fikir birliği içinde olmamız gerekir.

Matt: NEFAC platformist geleneği izliyor ancak onu 21. yüzyıla uygun bir şekilde genişletiyor. Bu geleneğin ilk ifadesi 1921'de Paris'te Rusya'dan gelen sürgünlerin Fransız anarşistleri ile birlikte yazdıkları "Liberter Komünistlerin Örgütlenme Platformu"dur. Bu metnin temel argümanı anarşistlerin örgütlenmeye ihtiyaç duyduklarıdır.

Flint: NEFAC' ın mücadelenin tekeli elinde bulunduğunu düşünmüyoruz. Biz bir grubuz ve başka grupların oluşmasını teşvik ediyoruz. Şu anda taktiksel birliğimiz birkaç konuda yoğunlaşmaya dayanıyor: İşçilerin mücadelesi, yoksulluğa karşı çalışmak, barınma ve yoksul bölgelerin restorasyondan geçirildikten sonra zenginlere peşkeş çekilmesine karşı mücadele. Bu üç odağı Şubat 2002 konferansında uzun bir tartışma sonunda seçtik çünkü bunların uzun vadede sistemde kırılma potansiyeli taşıdığını düşünüyoruz.

Andrew: Desteklediğimiz daha başka bir sürü şey

var. Şu anda sadece onlara odaklanmış değiliz. Bu bölgesel olarak bulunduğumuz yere göre işlevlenir. Leninistlerden farklı olarak bütün cevapların bizde olduğuna inanmıyoruz. Bazı şeyleri ortaya çıkartmak için sadece tahlil, tartışma ve münazarayı kullanıyoruz.

Flint: Otoriteyle değil fikirlerle önderlik edileceğine inanıyoruz. Ama fikirlerimizin başkaları tarafından eleştirilmeden benimsenmesi gerektiğine inanmıyoruz.

Andrew: İnsanlar gelip bize ne yapmaları gerektiğini soruyorlar, biz de onlara bildikleri gibi yapmalarını söylüyoruz. Biz ne öncü bir örgütüz ne de bir kitle örgütü kurmaya çalışıyoruz. Biz yerel, tabandan gelen eylemlere taraftarız.

Jim: Biz kendimizi kitle hareketi içinde küçük, birleşmiş bir grup olarak görüyoruz.

Flint: Baltimore' daki herkesin NEFAC' a katılmasını istemeyiz. Çünkü o zaman birbirinin karşıtı olan çok fazla fikir olur ve o zaman ideolojik birliğimizi kaybederiz. Kitle mücadelelerine katılmak ve hareketi fikirlerimiz yönünde kışkırtmak isteriz ama bu mücadelelere önderlik etmek ve onları denetlemek istemeyiz. Devrimi kendimizin getireceğimize inanmıyoruz. Devrim geldiğinde şimdi politik olarak faal olan insanların çoğu kendi hayatlarının denetimini eline alan insanlar tarafından yaya bırakılacaklar. Söyleyecek şeyimiz var. Ama aynı zamanda dinlemek de istiyoruz. İşçi arkadaşlarımız ve toplumumuzun mensupları gibi mücadelenin parçası olmak ve mücadeleye bazı tarihsel anılar sağlamak istiyoruz.

Matt: Kimin toplulukta olduğu bizim kim olduğumuz ve arka planımızda ne olduğu konusunda hassas olmak zorundayız.

NEFAC nasıl örgütlenir?

NEFAC Benzerlik taşıyan grupların oluşturduğu bir federasyondur. Benzerliğe dayanan grup yapısı anarşist gelenekte vardır ve büyük bir ihtimalle bu anarşizmin anti-kapitalist harekete yaptığı en etkili katkıdır. Bu İspanya iç savaşında baskıya karşı FAI tarafından kullanılan bir yapıdır. NEFAC' ın benzer gruplarının özerklikleri vardır ama koordine olmuşlardır. NEFAC' taki her benzerler grubu kararlarını istedikleri gibi alabilir yeter ki bu doğ-

rudan demokrasiye dayanan bir süreç olsun. bazı gruplar konsensüs kullanırlar bazıları kullanmazlar. Starhawk' ın benzer gruplar üzerine yazdıklarının önemli bölümü çok değerlidir.

Flint: Yılda iki defa konferans yapılır. Bunlara katılan her üyenin bir oy hakkı vardır. Konferansların arasında karar verme organı federal konseydir. Her kolektiften bir oy hakkı olan birer delege ile oluşturulur. Öneriler kolektifin içinde tartışılır. Delegeler yetkilidir ve her an geri çağrılabilirler. NEFAC' ın bir tüzüğü (<http://flag.blackened.net/nefac>) ve ideolojik birliği vardır o yüzden birçok karar fikir birliği ile alınır. Aidatların belirlenmesi gibi bürokratik kararlar dışında herhangi bir karar üzerinde tartışma olduğu nadirdir. Şubat 2002 konferansında odaklanılması gereken üç alanın ne olması gerektiği konusunda güçlü ideolojik tartışmalar oldu. Şimdi her insanın tek oyu olmasından ziyade her grubun tek oyu olup işin daha demokratik olması yönünde konferansların reforme edilmesi konusunda bir tartışma yürüyor. Konferanslardan önce önerilerin taslaklaştırılmasını ve yaygın biçimde dağıtılmasını hedefleriz; böylece benzer grupları bunları tartışabilir ve daha iyi temsil edilebilirler.

Andrew: Bulunduğumuz coğrafya ve iki lisanlı olmamız göz önüne alındığında artık bir arada durma konusunda başarılıyız. İki uluslu ve iki dilli olmanın bizim teorik gelişmemizde ve bir arada durmamızda büyük önemi oldu. Özellikle 11 Eylül'den sonra geniş bir perspektif sahibi olmak çok önemliydi. Birbirimizden çok şey öğrendik.

Roundhouse Kolektifi nedir ve NEFAC ile nasıl bir bağlantısı vardır?

Andrew: Roundhouse Kolektifi NEFAC' ın oluşması sürecinde (Batı Virginia, Morgantown' da düzenlenen) ikinci konferansa Baltimore' dan katılanlar tarafından oluşturuldu. Birinci konferans Boston' da yapılmıştı. NEFAC' ı oluşturma önerisi burada sunuldu. Morgantown konferansında örgütlenmenin hedefleri ve ilkeleri sonuca bağlandı.

Öyleyse NEFAC' ın bir parçası olmakla ilgilenmek Roundhouse Kolektifi'nin oluşumunu ateşleyen şey oldu.

Flint: Roundhouse Kolektifi adı 1877'de Batı Virginia'da başlayan ve Baltimore' a yayılan B&O demiryolu işçilerinin grevinden gelir. Bu kendiliğinden ve özerk bir eylemdi ve askerler Baltimore' a geldiğinde birçok başka grevdeki sendikacı, askerler ile

savaşmak için B&O işçilerine katılmış. bu ABD tarihindeki en geniş kendiliğinden ayaklanmalardan birisidir.

Flint: Roundhouse Kolektifi emekle ilgili meselelere odaklanır. Başka benzer gruplar başka konulara odaklanırlar. Boston'daki Sabate Kolektifi "Kuzeydoğu Anarşisti" adlı dergiyi üretir ve barınma konularına odaklanır. Boston'daki Sofia Perovskaya Kolektifi daha ziyade Northeast Üniversitesi öğrencileri ve öğretim görevlilerinden oluşur. Boston'daki Barricade Kolektifi aylık Barricade dergisini üretir ve anti-faşist çalışmaya odaklanır. Boston Yerel

Roundhouse Kolektifi adı 1877'de Batı Virginia'da başlayan ve Baltimore' a yayılan B&O demiryolu işçilerinin grevinden gelir. Bu kendiliğinden ve özerk bir eylemdi ve askerler Baltimore' a geldiğinde birçok başka grevdeki sendikacı, askerler ile savaşmak için B&O işçilerine katılmış. bu ABD tarihindeki en geniş kendiliğinden ayaklanmalardan birisidir.

Birliği (Boston'daki bütün NEFAC gruplarının toplamı) Öfkeli Kiracılar Sendikası ile birlikte barınma mücadelesi vermektedir.

Flint: Montreal'deki Bete Noir (Kara Hayvan) Kolektifi işsizlik ve barınma mücadelesine odaklanmıştır. Montreal'deki Gerçekle Yüzleşme Kolektifi ağırlıklı olarak Concordia Üniversitesi' nde örgütlüdür ve Filistinlilerle dayanışma çalışması yapar. Montreal'deki RASH (Kızıl ve Anarşist Dazlak Kafalılar) anti-faşist çalışmaya odaklanırlar. Quebec City' deki Emile Henry grubu civardaki halk komiteleriyle ve toplumsal barınma mücadeleleriyle uğraşır. New York'taki Toplumsal Refah Kolektifi Staten Adası' ndaki topluluğun örgütlenmesi ile ilgilidir. Toronto'daki Freyheyt "Sen Sarhoş Denizci" dergisini yayınlar ve Yoksulluğa Karşı Ontario Koalisyonu ve emek mücadeleleri ile uğraşır.

Flint: New York' taki Açık Şehir Kolektifi ve Philadelphia' daki ve De'Cleyre gibi bazı daha yeni gruplar hala ortak fikirlerini ve pratiklerini geliştirir

yorlar. Bulunduğumuz yerde örgütleniyoruz ve tek tek grupların taktiksel özerkliği ve esnekliği var.

NEFAC kurulduğundan beri nasıl bir evrim geçirdi?

Flint: Northeastern Anarchist dergisine bakarsanız nasıl bir evrim geçirdiğimizi görürsünüz. İlk bakışta esas olarak neo-liberalizme karşı harekette anti-kapitalist bir mesaj sağlamaya odaklıydık. Kara Blok aracılığıyla hareketin militanlığını artırmak ve taktiklerin çeşitliliğini sağlamak ile ilgiliydik. Büyük bir tecritten çıkıyorduk. NEFAC örgütlendiğinden beri bir protestodan ötekine gidip tepkisel politikalar ile uğraşmak yerine teorimize daha iyi bakma fırsatı bulduk.

Andrew: Artık ayağımız daha fazla yere basıyor. Yerel mücadelelere yerinde katılıyoruz.

Flint: Seattle A16 ve Quebec City' deki bütün anti-neo liberal işlerin göbeğindeydik ama artık yerel konulara daha fazla odaklanmaya çalışıyoruz. 2001 yazında Baltimore'da Up-to-date çamaşır işçilerinin grevi ile dayanışmak için birçok şey yaptık; burada işçiler BİRLİK sendikasında örgütlülerdi. Bu mücadeleden, o kitlesel protestolardan daha fazla değer kazandık.

Andrew: A16 ve DC' deki 29 Eylül'ün örgütlenmesine katılım gösterdik. Eğer o Allahın belası teröristler o uçakları çakmasalardı 29 Eylül'de DC' de 1 milyon insan sokağa çıkacaktı.

Flint: Küreselleşme karşıtı harekette anti-kapitalizmi yerleştirmek için çok şey yaptık ama şimdi kazabileceğimiz kavgalara odaklanmak istiyoruz. 11 Eylül'deki İslamcı faşizm karşısında odağımızı yerel olana çevirdik.

Matt: Kazabileceğimiz muharebelere girmek iyi bir taktiktir. Kapitalizme son vermek uzun bir mücadelelenin eseri olacak ama kazanmak için savaşmak zorundayız.

Flint: Kitlesel anti-kapitalist hareketlenmeyi ihmal etmiyoruz ama bunlar gerçekleştiğinde toplantıya ev sahipliği yapan alanın/şehrin yerel konularına

odaklandıklarını görmek isteriz. Yoğunlaşabileceğimiz yerel mücadeleler var. Montreal' de, Alberta'daki G8 toplantısına gitmek için işgal evlerini terk etmek istemediler. Toronto'da OCAP, göçmenler ile dayanışma için "Sermayeyi Ele Geçir" adlı bir olay örgütüyor. 29 Eylül'de, DC' de muhteşem yerel bağlantılar kuracaktı. Eylem bütün Here otellerinin kontratlarının bittiği tarihe denk düşüyordu. Maalesef New York' daki anti-WEF (*The World Economic Forum / Dünya Ekonomik Forumu*) protestolarının hiç bir yerel bağlantısı yoktu. Burada tam olarak neyi başardık? Hareketin hala var olduğunu ve insanların 11 Eylül'den sonra sokağa çıkmaktan korkmadıklarını göstermek için orada olmak iyiydi ama hepsi bu. Bizim küresel bir perspektifimizin olması gerekiyor ama kazanmak için savaşmamız lazım.

NEFAC'ın 2003 yılında patronlara karşı yaptığı bir yürüyüş

Flint: Aynı zamanda savaş karşıtı çalışmaya öncelik de tanımıyoruz. Bu bizim kazabileceğimiz bir muharebe değil. Ahlaki sebepler ile ortaya çıkabiliriz ama devrim savaş karşıtı hareketten değil emek hareketi ile gelecek. Afganistan'daki savaş burada Baltimore' da süren savaş ile aynı.

Matt: Ve biz savaşın hedefleriyiz. "Global düşün yerel hareket et" in, Volvo' ların tamponuna yapıştırılmış bir çıkartmadan daha fazla anlamı olması gerekir.

Matt: Gerçekleşen diğer değişiklikler de şunlar. Dergiler daha iyi, NEFAC daha geniş, daha fazla yaşlı insan ve kadın bu işe bulaştı. Çoğumuzun işi var ve bir kısmımız sendika örgütleyicisi. Eğer insanlarla konuşmak ve onların sizi dinlemesini istiyorsanız, sizinle ilişkilenebilmeleri gerekir.

Son zamanlarda yürüttüğünüz kampanyalardan bir kaçını söyler misiniz?

Up-to-date çamaşır işçilerinin BİRLİK grevi ile dayanışma çalışması yürüttük. A16'da resmi açılış protestolarında anti-wef protestolarında anti-faşist çalışmada yer aldık. İki üyemiz emek örgütleyicileridir. yerel radikal bir kitapçı olan Kara Gezegen Kitapları'nda her üyenin bir vardiya çalışması yönünde karar aldık. 20 Nisan' da oradaki faşistler ile yüzleşmek için York PA' ya gittik. Böyle olmasını istemezdik ama DC' deki İsrail Elçiliği önünde faşist Ulusal Birlik' in 11 Mayıs'taki gösterisinden bu yana anti-faşist çalışmaya öncelik veriyoruz.

Matt: Solda olan herkesin anti-faşist çalışma ile ilgilenmesi gerekir. Onlar esas tehlike ve esas rakiplerdir; Avrupa'ya bakın. Faşistler ile olan durum çok ciddidir ve bununla mümkün olduğu kadar çabuk ilgilenmek gerekir. Çünkü büyümeye ve solun yapabileceklerine ve gerçekleştirebileceklerine gölge düşürmeye devam edecektir.

Matt: Faşizmi kapitalizm yaratır ve onu kapitalizmden ayrı olarak ele almamız ve tutarlı bir alternatifini sunmamız gerekir. 11 Mayıs' ta bizden daha örgütlüydüler ve çok üzüldük. Orta Atlantik artık Hammerskins ve Ulusal Birlik için bir odak noktasıdır. Onlara yerelde karşı çıkmak ve onları şehirden atmak zorundayız.

Jason: Faşistler esas olarak işçi sınıfından insanları devşirirler ve kapitalizmin sömürsünün sebebi ve çözümü olarak nefret ve milliyetçiliği teşvik ederler.

NEFAC' ın Anarşist harekette ne rol oynadığını düşünüyorsunuz?

Flint: Bir örgüt olarak parçalarımızın toplamından daha büyük olduğumuza inanıyoruz. Örgütlü ve disiplinli devrimci anarşizm için mücadele veriyoruz. Disiplin ile, özdisiplini ve kişisel sorumluluğu kast

ediyoruz. İnsanların, sınıflarının geniş tabanlı, halk hareketlerine katılmaları gerektiğini savunuyoruz.

Bize yayınlarınızı ve nasıl üretilip dağıtıldıklarını anlatır mısınız?

Northeastern Anarchist üç ayda bir yayınlanıyor ve daha teorik bir yayın, Barricade her ay yayınlanıyor ve daha çok habere odaklanıyor, Ruptures (Kırılmalar) Fransız dilinde teorik yayındır. Bir kolektif, derginin üretiminin sorumluluğunu üstüne alır ama onlara bir bütün olarak federasyon yetki verir. Kolektiflerin özerklikleri vardır ama eğer yaptıkları şey hoşumuza gitmezse başkasını görevlendirebiliriz. Dergilerin içeriği e-mail ile tartışılır ve her kolektif buna katkıda bulur ve yayınlar kitapçılarda ve kolektifler tarafından dağıtılır.

Left Turn Dergisi'nden Penny Howard ve Josh Brown'ın NEFAC'tan Roundhouse Kolektifi'yle yaptığı röportajdır.

Kaynak:

<http://flag.blackened.net/NEFAC>

Ceviri:

Kara Kızıl Notlar

NEFAC'la ilgili üstteki röportaja bir dipnot düşelim. İstanbul'a gelen, kendisiyle görüştüğümüz ve söyleşi düzenlediğimiz bir NEFAC üyesiyle yaptığımız konuşmalardan röportajda söylenenlere birkaç ek:

Kollektifler en az 3 kişi olabiliyor, üst sınır olmamasına rağmen şimdiye kadar en çok 12 kişilik bir kolektif olmuş ki o da ikiye ayrılmış. Kollektifler beraber anlaşabilme, uyumlu çalışabilme ölçütüne göre oluşuyorlar. Konuştuğumuz üyenin şehri Boston'da 4 NEFAC kolektifi bulunuyor. Bu 4 kolektif ayda bir ortak toplantı yapıyor. Ayrıca yukarda geçen 'Boston Kızgın Kiracılar Birliği' gibi ortak yürüttükleri çalışmalar var.

NEFAC en son konferansında üç alanda politik faaliyet yürütmeye kararı almış: Emek çalışması; barınma ve anti-faşist mücadele (bu göçmenlere yönelik yürütülen çalışmaları da kapsıyor). Röportajın yapıldığı tarihteki "yoksulluk karşıtı mücadelenin" yerini anti-faşist mücadele almış.

Röportajda bahsedilen grevlere destek çalışmalarının yanı sıra NEFAC'lıların kurulmasına önayak olduğu bir yerel sendika var. Bu sendika o yöredeki farklı iş kollarından olan emekçileri kapsıyor ve bulunduğu bölgede oldukça etkin. Buna fiilen güçlerinin olmadığı yerlerde yeni sendika kurmak yerine varolan büyük sendikalarda örgütlenmeye

çalışıyorlar. Yeri gelmişken önemli bir nokta; NEFAC üyelerinin yarıdan fazlası emekçi.

Barınma: Emekçilerin yaşadığı mahallelerde kiracıların ev sahiplerinin kiralari yükseltmelerine veya kiracıları evden çıkarmalarına karşı örgütleniyorlar ve böyle bir durum karşısında topluca kira ödememe gibi eylemler yapıyorlar.

Anti-faşist mücadele derken her tür kitlesel, yerel vs. anti-faşist hareketlenme, örgütlenme, yürüyüş kastediliyor. Yoğun legal, illegal göçmenin yaşadığı ülkede, göçmenlerle dayanışma faaliyetlerine katılıyorlar.

DEVİRİMİN YOLU HANGİSİ OLACAK? ANARŞİZM Mİ LENİNİZM Mİ?

James O'Brien - Temmuz 2003

Yazının başında da belirtildiği gibi, bu bir konuşma metninden alıntıdır. Konuşma metninin güçlü özelliklerinden biri güncelliğidir (2003). Anarşist Komünizmin Leninizm'e dair görüşlerinin kabaca anlatıldığı bu yazı aynı zamanda anarşistlerin; demokratik merkezîyetçiliğe, bir aşama olarak sosyalist devlete ve dolayısıyla (anarşistlere göre) zorunlu olarak kemikleşeceği düşünülen bürokratik kasta alternatif olarak ortaya koydukları doğrudan demokratik düzenekler hakkında da çeşitli ipuçları taşımaktadır.

Öncelikle anarşist bir konuşmacıyı da davet ettikleri için Sosyalist Gençlik'e teşekkür etmek istiyorum. Farklı görüşlerin dillendirilmesi her zaman sağlıklı bir işarettir. Kendi adıma marksizm hakkında, özellikle de bu geleneği sizin nasıl ele aldığınızla ilgili bir şeyler öğrenmeyi umuyorum.

Konuşmam anarşizmin temellerine yönelik basit bir giriş olacak ancak biraz marksist bakış açısından gelenleri hedefleyecek. Anlaştığımız alanlardan çok, (diyelim ki kapitalizmin neden gitmesi gerektiği) otorite ve devlet konusuna odaklanacağım.

Bu, Sosyalist Parti'nin bir yaz okulunda yapılan bir konuşmanın metnidir. Aslında, yalnızca yazının fikirlerini yansıtmakla birlikte tartışmayı teşvik etmek için kasten kışkırtıcı yazılmış olabilir.

Anarşizm 19. yüzyıl ortalarında işçi hareketinin özgürlükçü[liberterian] kanadı olarak ortaya çık-

Lenin

mıştır. 1870'lerin ilk dönemlerinde otoriter sosyalizmden kopmuş ve o zamandan beri belirli bir gücü olmuştur. Özellikle Latin ülkeleri üzerinde çok etkili olmuştur, en belirgin olanı bir milyonu aşkın üyeye (ve görünüşe bakılırsa iki tane de de ücretli memura) sahip anarşist-sendikalist sendika CNT'nin bulunduğu İspanya'dır. Emekçi sınıfın daha önce hiç elde edemedikleri, özgürlükçü bir toplumu kurmaya yaklaştıkları İspanya Devrimi'ne esas katkıyı

anarşistler yapmışlardır. Milyonlarca insan, kendi kendilerini yöneten sanayi ve tarım kolektifleri örgütlemişlerdir. Sıkça, özellikle kırsal alanlarda, tüketim ihtiyaca bağlı kılınmış ve bazı yerlerde para tamamıyla feshedilmiştir.

1920'lerden sonra anarşizm giderek daha çok marksizmin gölgesinde kalmaya başladı, bunun birincil sebebi benim görüşüme göre Rusya'daki muazzam Bolşevik başarısızlığının hemen her yerde, devlet sosyalizminden yana olanlar tarafından öykünülecek bir başarı olarak görülmesidir. Bu İspanya'daki açık anarşist yenilgiyle de birleşince, anarşizm çöküşe geçti. Ancak, Sovyetler Birliği'nde Leninizmin çöküşü anarşizmin yeniden canlanması-na yol açtı.

Anarşizmi genel olarak kolay anlaşılabilir üç parçaya bölmek isterim: özgürlükçü sosyalizmin son[nihai] amacı, kapitalist ve hiyerarşik toplumun eleştirisi ki bu, aynı za-

manda birinden diğerine hareket etmemizin bir yoludur. Biz, araç ve amaçları birbiriyle bağlantılı ele alırız. Nihai amacımız, kullandığımız yöntemleri şekillendirir. Bu nedenle özgürlüğe ulaşmak için özgürlükçü yöntemlerin kullanılmasını savunuruz. Bize göre, eğer bugünden hiyerarşik bir şekilde örgütlenilirse, yarın da büyük bir ihtimalle hiyerarşik bir toplum kurulacaktır. Biz özgürlükçü bir toplum istiyoruz, bu nedenle anarşist bir biçimde örgütlenmek için elimizden geleni yaparız.

Özgürlük ve Komünizm

Öyleyse nihai amaç, kendilerini etkileyecek kararları alırken herkesin eşit söz sahibi olduğu ve herkesin, toplumun sunduğu yararlardan eşit biçimde faydalanacağını kesin olduğu sosyalizmdir. Bu, eski "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" deyiminde özetlenmiştir. Hepimiz, eğer insan özgürlüğe katılacak maddi araçlardan yoksunsa özgürlüğün yetersiz olduğunun bilincindeyizdir. Sosyalizm, herkesin yalnızca servet sahibi değil özgür de olmasını

Biz toplumun, sömürüye ve toplumun liderlere bölünmesine dayanmayan bir biçimde ve kaosa sürüklenmeden örgütlenmesinin mümkün olduğuna inanıyoruz.

sağlar.

Ya özgürlük olmadan sosyalizm? Bakunin "Özgürlük olmadan sosyalizm vahşet ve esaret olacaktır" diyordu. Merkezi devlet sosyalizmi olasılığına, özellikle totaliter bir toplumla sonuçlanacağını öngördüğü Marksizme gönderme yapıyordu. Bence bu

sosyal bilimlerin en çarpıcı tahminlerinden biridir. Bireylerin özgür gelişimlerine izin vermeyen bir toplum için mücadele etmeye değmez.

Anarşist sosyalizm üstüne birkaç söz. Bir devrimden sonra ücret sistemini devam ettirmek için hiç bir neden göremiyorum. Bütün ürünler toplumsal olduğuna göre, hiç kimse hiçbir ürünü (toplumdan) yalıtılmış olarak üretmeyecektir, ürünlerin kendisi de toplumsallaştırılmalıdır. Basit olarak anlatırsak, herhangi birinin emeğinin gerçek toplumsal değerini tespit etmek imkansızdır ve gerçekte bu tespit için harcanan çabaya değmez. Herkesin katkısı önemlidir. Hijyenik bir çalışma ortamını sağlayan temizlikçilerimiz yoksa, kaç tane cerrahımız olduğu önemli değildir. İkisi de topluma katkı sağlarlar. Gelecek toplumda neden birinin lehine ayrımcılık yapalım ki? Bu sadece toplumun sınıf doğasını korur.

Acilen "herkese ihtiyacına göre" sistemine geçmemiz gerekir. Muhtemelen bu paylaşmayı içerecektir ama aslında paranın yaptığı şey de budur, sadece adaletsiz bir şekilde.

Ama bütün bunlar çalışan sınıfın gönüllü bir eylemi olmalıdır. Özgürlükçü sosyalizmi çalışan sınıfın kendisi sağlamalıdır. Eğer sosyalizm tepeden, bir devlet veya hayırsever bir azınlık aracılığıyla tepeden zorla dayatılmaya çalışılırsa, Sovyetler Birliği'nde olduğu kadar büyük bir felaketle sonuçlanır. Ve hangi şekilde olursa olsun sonuç sosyalizm olmaz.

İnsan Doğası

Özgürlükçü sosyalizmin yaşayıp yaşamayacağı insan doğasının onu ayakta tutup tutmayacağına bağlıdır. Temel olarak insanın do-

ğasıyla ilgili olarak iyimserizdir. Biz toplumun, sömürüye ve toplumun liderlere bölünmesine dayanmayan bir biçimde ve kaosa sürüklenmeden örgütlenmesinin mümkün olduğuna inanıyoruz.

Sosyalist ve akılcı insanlar olarak insanlığın olumlu taraflarının ortaya çıkması için gerekli fırsatları azamiye çıkartacak ve olumsuz olanların ortaya çıkması için gereken fırsatları asgariye indirecek bir toplum yaratmaya çalışıyoruz.

12 yaş altı futbol takımını eğitmek için cumartesi sabahından vazgeçen adamdan, bir anne babanın bir çocuğa gösterdikleri ilgiden, cankurtaranlık yapmak için bedavaya gönüllü olan adam ve kadına, insan doğasının iyiliğini her gün yaşamda görüyoruz. Onlar, kendi yaşamlarını daha önce hiç tanımadıkları insanlar için tehlikeye atıyorlar. Ama biz, insan doğasının bencil bir yanı olduğunu görecektik kadar gerçekçiyiz. Başka kişiler üzerinde iktidar sahibi olmak isteyen bir eğilimi de var insan doğasının. Hepimizin içinde cömert ve bencil eğilimler var. Hangisinin baskın olacağı büyük ölçüde içinde yaşadığımız çevreye bağlıdır.

Sosyalist ve akılcı insanlar olarak insanlığın olumlu taraflarının ortaya çıkması için gerekli fırsatları azamiye çıkartacak ve olumsuz olanların ortaya çıkması için gereken fırsatları asgariye indirecek bir toplum yaratmaya çalışıyoruz. Şu an için, kapitalizm hepimizin

birbiriyle rekabet halinde olması anlamına geliyor.

Azınlığın zenginler ya da parti liderleri olması önemli değildir. Özellikle liderler olmaksızın örgütlenmek mümkünken böyle bir risk almanın nedenini göremiyorum.

Örneğin ben kurye olarak çalışırdım ve parça başına ücret alırdık. Bu, doğru düzgün bir ücret almak için arkadaşlarımızla rekabet etmemiz gerektiği anlamına geliyordu. Pastadan aldığın dilim ne kadar büyükse, arkadaşlarına da o kadar az düşer. Bu sınıflı toplumun özelliklerinden biri olan rekabetçi mantığı doğurur. İstihdamın gerçek yapısı insan doğasındaki tatsız eğilimleri ortaya çıkartır.

Bu mantık yeni toplumun yapısını ortaya çıkarır. Herkesin toplumun servetine eşit erişiminin sağlandığı bir toplum yaratırsak, yıkıcı rekabet ögesini asgariye indirebiliriz.

Bir azınlığın diğerleri üzerinde iktidarının olduğu bir toplum yaratırsak, insan doğasında kesinlikle varolan iktidar açlığı kendini geliştirecek bir çevre bulacaktır. Azınlığın zenginler ya da parti liderleri olması önemli değildir. Özellikle liderler olmaksızın örgütlenmek mümkünken böyle bir risk almanın nedenini göremiyorum.

Anarşistlerin doğrudan eyleme o kadar fazla önem vermelerinin nedeni budur. Bu, eylemdeki özgürlükçü ilkedir. Doğrudan eylem bazı Yeşillerin kendilerini İrlanda Millet Meclisi'nin girişine yarım saatliğine kelepçelerken sandık-

ları gibi, havalı bir hüner gösterisi değildir.

Bu doğrudan, senin adına hareket edecek araçlara başvurmaksızın hareket etmekle ilgili bir şeydir. Gerçek demokrasinin, doğrudan demokrasinin temelidir. Doğrudan eyleme geçtiğin konular hakkında alınan bir karar için her seferinde katılımcı olursun (tartışmak ve karar vermek politik eylem biçimleridir).

Kendimiz için hareket ettiğimiz zaman şimdiki zamanı da etkilemekle kalmaz gelecek için de yararlı dersler öğreniriz. Eğer sosyalizm başarılabaksa, insanların kendi toplumu yürütebilme kabiliyetlerine güven duymaya ihtiyaçları vardır. Şimdiki zamanda kendimiz için kullanışlı bir şey örgütlediğimizde kendimizi gelecek için eğitmiş oluyoruz.

Anarşizm kişisel özgürlükle ilgilidir. Özgür bir insan olarak hareket edebilmek için kararlar alman ve kendin için hareket etmen gerekir. Doğrudan eylemde, açıktır ki bir liderin emirlerine uymuyorsundur. Bazı insanların söylediklerinin diğerlerinininkinden daha fazla etkili olacağına şüphe yok. Ama kendi eylem yolunu seçmekte özgürsün. Kimse seni birşey yapmaya zorlamıyor.

Temsili demokrasi veya diktatörlük olsun, idari bir yönetim altında, liderlerin sana ne yapman gerektiğini söyleyecek otoritesi vardır. Söyleneni yapmazsan, cezalandırılmayı bekleyebilirsin. Senin eylemini kontrol eden daha yüksek bir erk olduğu zaman artık doğrudan eylemeye müktedir değilsindir.

Kolektif Eylem

Şunu vurgulamak isterim ki doğrudan eylem kolektif eylemi dışla-

maz. Hatta tam tersine bunun ta kendisidir. Anarşistler kolektif eylem ihtiyacını vurgularlar. Bunun nedeni kolektif eylemin sadece daha etkili olması değil, ki bu kesinlikle doğrudur; aynı zamanda bizlerin, arkadaşlarımız veya meslektaşlarımızla bir araya gelerek özgürlükleri yadsınmayan, hatta gönüllü bir eylemle zenginleşen, toplumsal yaratıklar olmamızdır.

Birleşmeye zorlandığımız zaman özgürlüklerimiz yadsınır. İnsanla-

Gelecekteki toplum son derece örgütlü olacak ama hiyerarşik olmayacaktır. Özerk şehirlerin ve endüstrilerin beraberce federasyon halinde birleşeceğini ve eylemlerine eşgüdümlülük sağlayacaklarını tasavvur ediyoruz.

rın aslen yalıtılmış ve birbirleriyle savaşan bireyler olduğu (bu yüzden de toplumu yönetmek için toplum üstü bir varlığın; devletin gerekli olduğu) yönünde liberal bir efsane, daha doğrusu devletçilerin yarattığı bir efsane vardır. Bakunin bu iddayı dağıtma konusunda başarılıydı gerçi burada onun iddialarının hakkını veremem. Bizim, insan kardeşlerimizle karşılıklı etkileşim içindeyken kendinin birey olduğunu fark edecek, yoğun biçimde toplumsal bir tür olduğumuzu iddia ediyordu.

Örgütlenme konusundaki anarşist yaklaşım insanların toplumsal varlıklar olduklarının tanınmasından kaynaklanır. Örgüt zorunludur. İnsani çabaların çoğu bir derece-

ye kadar örgütlenmeye dayanır ve anarşistler de genellikle bir tür örgütlenme aracılığıyla hareket ederler. Bu ister Sokakları Geri İstiyoruz kampanyası örgütleyen informal gruplar olur ve sendikalar veya toplum kampanyaları gibi daha formel yapılar olur.

Gelecekteki toplum son derece örgütlü olacak ama hiyerarşik olmayacaktır. Özerk şehirlerin ve endüstrilerin beraberce federasyon halinde birleşeceğini ve eylemlerine eşgüdümlülük sağlayacaklarını tasavvur ediyoruz. Sosyalizmle beraber bu şekilde olmaması için hiç bir rekabet oluşturacak neden kalmayacaktır. Gönüllü eşgüdümle, merkezi bir otoriteye ihtiyaç kalmayacaktır.

Soru örgütün olması ya da olmaması değil, nasıl bir örgüt olacağıdır: Özgürlükçü mü otoriter mi. Otoriterden kastım, kendi iradeni başka birine kabul ettirme kabiliyetidir. Geri kalan çoğunluğun uygulaması gereken kararlar ufak bir azınlık tarafından alınır. Bu nedenle özel kuruluşlar ve polis güçleri otoriterlerdir. Devletler ise köküne kadar otoriterlerdir.

Özgürlükçüden kastım ise seni etkileyecek eylemlere ve karar alma düzeneklerine doğrudan dahil olmaktır. Federeleşme hakkı ayrılma hakkıyla dengelenir. Bence, yalnızca sosyalist zihniyetin nüfuz ettiği bir özgürlükçülük ayakta kalabilir çünkü eşgüdüm ruhu hayati önemdedir. Anarşizm, gerçekçi bir politik ideolojidir. Birçok insanın önümüzdeki hafta özgürlükçü bir devrim yapmaya pek de istekli olmadığını biz de biliyoruz. Veya önümüzdeki on yıllarda bunu gerçekleştirmenin kolay olacağını da sanmıyoruz. Bunların ötesinde, anarşi en radikal hedef olduğundan, yönetici sınıfın en büyük direnişiyle karşılaşacaktır. Birçokları bu görevden

yılmış ve parlamento yolu ya da devrimci bir darbe gibi kestirme yollar aramaktadırlar.

Ama eğer anarşizmi gerçekleştirmek konusunda ciddiyssek,

Şüphesiz ki devlet kendisini son yüzyılda değiştirmiştir ama özgün anarşist çözümleme özünde hala geçerlidir.

bunun için şu anda çalışmaya başlamalıyız. Bu gökten zembille inmeyecek. Kendimiz için harekete geçmek için ne kadar beklersek hedefimize ulaşana dek bir o kadar zaman geçer.

Birçok insan da kendi adlarına toplumu yönetmeleri için başkalarına izin veriyorlar. Şüphesiz yolsuzluk karşısında kızgınlığa kapılabiliyor veya belli bir üçüncü dünya ülkesindeki bariz işgale öfkelenabiliyorlar ama bir şeyleri değiştirmede konusundaki asıl dahiliyetleri oldukça düşük.

...eğer insanlar ne için savaştıklarını iyi anarlarsa ve bunu sağlamak için derin bir kişisel bağlılık içine girerlerse, işin peşini o kadar kolay bırakmaları zor görünmektedir.

Devlet sosyalist partileri doğrudan eylem ihtiyacından bahsetmeler de bu, özgürlükçü komünizmin nihai amacı ile doğrudan ilişkili değil de cephanelikteki herhangi bir silah gibi görünüyor. Zeki ve iyi niyetli liderlerden oluşan bir azınlığa sahip olmanın tüm anlamı, zor olan işi senin ye-

rine yapacak olmalarıdır. Aslında bu, senin kendinin değişmene, herkesle eşit bir zeminde katılımcı olmana, neden sosyalizme ihtiyacımız olduğu hakkında düşünmeye gerek duymamana yol açar, öyleyse onun oluşmasına derinden dahil olmana gerek yoktur.

Bu, bütün devrimler için ölümcül olacaktır çünkü yeni toplum zor zamanlarla karşı karşıya kalacak. Ama eğer insanlar ne için savaştıklarını iyi anarlarsa ve bunu sağlamak için derin bir kişisel bağlılık içine girerlerse, işin peşini o kadar kolay bırakmaları zor görünmektedir.

Devlet

Özgürlükçü örgütlenme devletle bağdaşmaz. Bunun Marksistler ile tartışmalı bir nokta olduğu kanıtlanmıştır, yine de şunu eklemem gerekir ki Avrupa'daki otomomcular ve konsey komünistleri gibi özgürlükçü Marksistler de vardır. Ama tarihsel olarak bunlar Sosyal Demokrat ve Leninist partilere kıyasla ufak bir azınlık olmuşlardır.

Devlet nedir? Devletin omurgasına ortaya çıkarmaya çalışacağım. Şüphesiz ki devlet kendisini son yüzyılda değiştirmiştir ama özgün anarşist çözümleme özünde hala geçerlidir.

Bir devlet, tanımlı bir coğrafi alanı kapsar.

Bir devlet, her türlü güç kullanma hakkını saklı tutar. Güç derken; polis kuvvetleri, bir yargı sistemi ve tabii ki işlerin özellikle zorlaştığı zamanlar için bir de orduyu kastediyorum.

Bir devlet, her zaman seçilmiş bir azınlık tarafından yönetilir. Seçkinlerin zengin kapitalistler veya parti liderleri olabileceğine

dikkatinizi çekerim.

Seçkinler bir hiyerarşik otorite sistemi kullanarak iş görürler, yani, hiyerarşinin tepesindeki seçkinler tarafından verilen emirler, komuta zincirinde daha aşağıda olanlar tarafından uygulanır. Bu bürokratik komuta zinciri, Bolşevik veya Kapitalist, bütün devletlerde kesinlikle zorunludur. Devletin kurumları merkezileştirilir ve toplumun kalan kısmının davranışlarını düzenlemeye çalışılırlar. Bu, devletin bir azınlığın hükümlerine için bir araç olduğu olgusundan kaynaklanır.

Bir azınlık bütün insanların isteklerini tatmin etmeyi umamayacağından ve insanlar da zorlama olmadan boyun eğmeyeceklerinden, yukarıdan çıkan emirlerin uygulanması ve onların (halkın) davranışlarını olabildiğince yönlendirmek ve kontrol etmek için büyük bir bürokrasi oluşturur.

devlet, sosyalizmi getirmek için kullanılacak. Anarşistler olarak devlet aracının yeni egemenlerinin sosyalizmi getirecekleri konusunda şüphe içinde oldukları gibi, onların totaliter bir kabus getirmelerinden de korkmaktayız.

Bürokrasiyi ve onun silahlı gücünü elde tutmak sıra neferi sosyalistlerin amacı olmayabilir ama eğer hiyerarşik yapıları korur veya yeniden kurarsanız olası sonuç bu olacaktır. Devlet yapısı, dokuz canlı, dayanıklı bir hayvandır.

Leninistler bu problemin eski

larının farkındayım. Ama aynı zamanda erki kendisine alan ve nüfus üstünde egemenlik kuran Bolşevik parti gibi hayati bir etken de vardı.

Anarşistler bunun devrimin başarısız olmasında çok hayati bir öge olduğunu öne sürerler. Hatta ben bunu karşı-devrimci olarak değerlendiriyorum. Devrim, fabrika komitelerinin, halka sovyetlerinin vs. kurulmasını içerir. Ekim'de devlet erkinin yıkılması çok önemliydi. Ekim'den sonra Bolşeviklerin devleti tamir etme çalışmaları ise, onlar dürüstçe bunun tersine

de inansalar, karşı devrimciydi. Örneğin, tabandan gelen fabrika komitelerinin artan gücüne, devletin denetimindeki bir endüstri konusunda ısrar ederek karşı çıktılar.

Marksist Leninist hedefin bürokratik yapı olan devletin kontrolünü ele geçirmek olduğunu ka-

1921 Mart'ında Trotsky emrindeki Kızıl Ordu Kronshtadt'ta öz yönetimlerini ilan eden denizcilere büyük bir saldırı düzenledi.

Anarşistler bu bürokrasinin kök salmış olduğunu gerçek bir güç kaynağı olduğunu iddia ederler.

Bu, bizimle Marksistler arasındaki derin farklarla ilgili bir konudur. Oysa biz bu kontrol sistemini yıkıp yerine tüm nüfusu kapsayacak doğrudan demokratik yapılar koymak istiyoruz. Aynı şekilde, otoriter sosyalist partilerin amacını da bu bürokratik güce kendileri için el koymak olarak görüyoruz. Rusya'da olan da budur.

Güya, bürokratik bir araç olan

devleti yönetenlerden kurtularak çözüleceğini düşünebilirler ama bu gerçekte sınırlı bir öneme sahiptir. Eğer hiyerarşik kalıp varlığını sürdürürse, sistem özünde bir değişikliğe uğramamış olur. Sınıflı toplum kalır. Bu durumda sadece yönetici sınıf bürokratik yapıyı yöneten, partinin ayrıcalıklı seçkinleri olacaktır.

Rusların 1918'den sonra, iç savaş ve onun şehirli işçi sınıfına verdiği eziyetle birlikte çok zor zamanlarla karşı karşıya kaldık-

bul edersek, bugünün Marksistlerinin amaçlarını ileriye taşımak için Devlet yapılarını kullanmaları gerektiği mantıklıdır: Lenin Marksistlere göre işçi sınıfının varolan devleti kullanarak devrime hazırlanmaları gerektiğini söyler.

Anarşistler Devlete ve otorite ilkesinin gerektirdiği her şeye karşıdırlar. Bu nedenle bizler, amaçlarımıza ulaşabilmek için parlamento seçimleri gibi Devlet kurumlarından yararlanamayız. İspanya İç Savaşı'ndaki bazı

Bir devrimde inisiyatifi bir partinin ele geçirmesinin mantıksal sonucu, sınıfın rolünün gereksizleşmesi olacaktır. Parti işi sizin için yapacaksa neden etkin olabilirsiniz ki? Parti sizi politikalarına karşı geldiğiniz için tutuklayabilecekse neden etkin olabilirsiniz ki?

anarşistlerin tavırlarının da gösterdiği gibi, artık anarşistlerin, Devlet kurumlarını kullanarak bu- laşan erk virüsüne karşı bağışıklıkları yoktur. Bunun yerine iste- diğimiz toplum örneğini önceden canlandıracak alternatif hareket- ler inşa etmeyi savunuyoruz.

Bizim hedeflediğimiz devletin sadece çözülmesi değildir. Biz onun yerini doğrudan demokratik kurumların almasından yanayız. Devlet, sağlık hizmetlerinin te- mini gibi toplumsal olarak gerekli bazı işleri yüklenmiştir. Bizler Sağlık Bakanlığı'nı ve kıdemli devlet memurlarını sevmediği- miz için hastaneleri kapatmak niyetinde değiliz. Nasıl ki özel şirketleri dağıtıp üretimi devam ettireceğiz, devlet yapısını da dağıtacağız ama hizmet devam edecek. Bizler işçilerin sağlık hizmetlerini topluma danışarak idare etmelerini savunuyoruz. Tekrar etmek gerekirse, halen devlet tarafından yürütülmekte olan gerekli işlevler, kendi arala- rında sadece karşılıklı bir yardım güdüsüyle değil aynı zamanda öz çıkarları için de federatif ola- rak örgütlenen demokratik işçi konseyleri tarafından yürütüle- cek. Bu işçi konseyleri bir azınlık kontrolü altında olmadıkları için devletten farklıdır.

• Parti Egemenliği

İşçi konseyleri ve devlet yapısı- nın eşzamanlı işledikleri ikili bir yapının olası olup olmadığı soru- suyla ilgili. Biz bundan şüpheliyiz. İkili iktidar durumları içsel olarak istikrarsızdır. Devlet kendi otori-

tesine karşı bir tehditi yaşatma konusunda hiç de istekli değildir. Egemenler, gönüllü olarak ken- ra çekilme eğiliminde değildirler ve bizler, devrimci sosyalist bir partinin bu bakış açısıyla tarihi yapabileceğinden şüpheliyiz.

Devrimci bir durumun kontrolünü üstlenen bir partinin varlığı, bir bütün olarak sınıfın etkinliği pa- hasına ortaya çıkar ancak. Ya sı- nıfın sözü geçer ya da devletin. Bu en çarpıcı biçimde, sınıfın tabana dayanan organlarının (emekçi komiteleri, toplum kon- seyleri) devletle zıtlığı zaman görülür. Devlet konseylere hük- münü geçirebiliyorsa konseyle- rin gerçek gücü nedir ki? Eğer konseyler daha yetkinse devletin anlamı nedir?

Bir devrimde inisiyatifi bir partinin ele geçirmesinin mantıksal sonu- cu, sınıfın rolünün gereksizleş- mesi olacaktır. Parti işi sizin için yapacaksa neden etkin olabilirsiniz ki? Parti sizi politikalarına karşı geldiğiniz için tutuklayabilecekse neden etkin olabilirsiniz ki?

Anarşistler bir bütün olarak emekçi sınıfın yaratıcı sığılalarının (kapasitelerinin) birkaç bireysel liderin sığılalarına (kapasitelerine) ağır bastığını düşünürler. Bizim görüşümüz gerçekten demokra- tik bir toplumun sırf herkesin ye- teneğinden yararlanacağı için şu ankinden çok daha etkili olacağı- dır. Ekonomiyi ve toplumu plan- lamak genelde şimdiki gende göre çok daha etkili olacaktır çünkü herkesin görüşlerini içerecektir. Faydasız, kendi kendini daimi

kılanbedileştiren bürokrasi ile karmakarışık olma eğilimindeki merkezi devlet planlamasından da daha etkili olacaktır.

Kişisel olarak anarşist olmamın bir nedeni herkes için neyin iyi olduğunu bildiğim konusunda kendimden emin olmamamdır. Örneğin sağlık hizmeti hakkında hiç bir fikrim yoktur. Bu nedenle kendimi, bir hükümetin içinde, sağlık sektörünü yürütme kon- sunda bilgi dolu bir katkı sağla- ken hayal edemiyorum. Bu işi, o- rada çalışan insanlara, yerel top- luluklarla birlik içinde örgütlemek üzere bırakmayı tercih ederim.

Devrim anarşistler tarafından ya- pılmayacak. Bu görev bir azınlık tarafından yapılamayacak kadar karmaşık.(Biz özgürlükçü bir yö- nelimi savunarak tabii ki devrime katılacağız). Özgür bir sosyalist toplumun milyonlarca insanın aktif katılımına ihtiyacı vardır. Ve bu katılım gönüllü olması çok hayatidir. Sosyalizm insanlara dayatılamaz. Gönüllü, organik bir süreç olmalıdır. Özgürlükçü bir süreç olmalıdır.

Workers Solidarity Movement
PO Box 1528 Dublin 8 Ireland e-
mail: wsm_ireland@yahoo.com
web: http://struggle.ws/wsm.html

Kaynak:

[http://www.indymedia.ie/
newswire.php?story_id=60525](http://www.indymedia.ie/newswire.php?story_id=60525)

Ceviri:

Kara Kızıl Notlar

Anarşist Komünist Teori-Strateji ve Örgüt Karşıtı Sapma

Anarşizmin Komünist Kökenleri

Adriana Dada

Bu yazıda, devrimciler, onların fikirleri ve sınıf mücadelesi arasındaki ilişkiye dair anarşist saflarda pek de sık duyulmamakla birlikte bizce oldukça önemli olan fikirler tartışılıyor.

İtalya'daki FdCA (Anarşist Komünist Federasyon) adlı örgütün internet sitesinden alınan ve onların temel teorik metinlerinden birisi olan bu yazı, anarşist komünizmin örgütlenme vurgusunun nereden kaynaklandığını açık bir şekilde anlama imkanı veriyor. Anarşizm içindeki örgütlenme ve mücadele çizgisini yeniden gündeme getirmesi ve mevcut anarşist gelenekle bu yönden hesaplaşması bakımından da önemli...

Enternasyonal döneminde Bakunin ve örgütün üye seksiyonlarının çoğunluğu tarafından anarşizmin anti-otoriter komünizm olarak tanım-

tanımlar; "Komünizmin gerçekleştmesi mümkün bir sistem olduğunu vurgulamak yetmez... bizler aynı zamanda onun gerekliliğini de vurgulamalıyız"... "Komünist

tiğini savunduğumuz için yapmış-tık."..."Aynı zamanda komünist de olmadan anarşist de olunamaz"... "Gerçek eşitliğe sadece komünizmde ulaşılabileceği için komünist olmalıyız"... "Kollektivist safasatları anlamayan halk komünizmi mükemmel bir şekilde anladığı için komünist olmalıyız"... "bizler anarşist olduğumuz ve anarşi ve komünizm devrimin ayrılmaz iki veçhesi/yüzü olduğu için komünist olmalıyız." (1)

Anarşizm doğuşunda tamamen komünist olmuş olsa da, şurası bir gerçektir ki Enternasyonal'in dönemin hükümetleri tarafından şiddetli bir zulme uğratılması ve yıkılması nedeniyle zamanla Bakuninist teoriden kopuşlar olmuştur.

lanen temelleri atılmıştı; örgütsel ikilik,devrimin tek gücü olan kitlelerin ve onların örgütlerinin ve onların arasındaki 'görünmez öncüler' olarak bilinçli azınlığın rolleri, Enternasyonal İşçi Birliği, ve bizim uğrunda mücadele ettiğimiz özgürlükçü ve eşitlikçi toplum olarak anarşi ideali...Cafiero da anarşizmin tamamen komünist olan karakterini şu şekilde

olmak devrimin başarısızlıkla sona ermemesi için zorunludur da"... "kendimizi 'kollektivist' olarak adlandırırken bizler, bunu, çizgimizi bireyselcilerinkinden ve otoriter komünistlerinkinden ayırmak ve emek araçlarının-materyallerinin ve kollektif emeğin ürünlerinin, arasında ayırım yapmaksızın hepsinin, herkesçe kontrol edilmesi gerek-

Anarşizm doğuşunda tamamen komünist olmuş olsa da, şurası bir gerçektir ki Enternasyonal'in dönemin hükümetleri tarafından şiddetli bir zulme uğratılması ve yıkılması nedeniyle zamanla Bakuninist teoriden kopuşlar olmuştur; Bu sapmalar anarşist hareketin, özellikle İtalya'daki hareketin tarihine silinmez izler bırakacaktır.

'Eylemle propaganda' akımı (özünde kitleleri ayaklanmaya itmek için onların temsilcisi haline gelinen eylemlere yönelir) ile birlikte köklerini Kropotkin'in

...anarşist komünistler için örgüt bir bütün olarak; hem mücadele için bir gereklilik hem de bu mücadeleler sonucu fethedilen devrimci kazanımların korunmasının garantisi olarak temel bir gerekliliktir.

teorilerinde bulup ondan beslenen bir başka akımda örgüt karşıtı akımdır. Aslında kropotkinist anarko-komünist teoride devrimci eylemin amacı her zaman 'herkesten yeteneğine herkese ihtiyacına göre' ilkesi temelinde örgütlenmiş bir toplum (komünizm) olmuştur. Fakat bu komünizm iki benzer nedenle insanlığın zaruri olarak eğilimli olduğu doğal bir uyumluluk hali olarak anlaşılmıştır: her türlü kendiliğindenliğe yol açacak şekilde insanın doğal olarak dayanışmacı ve insan ruhunun temelde tanrısal olduğu fikri. Dahası, bir kez kapitalist egemenlikten kurtulduğunda bilimsel gelişmenin de tamamen bilinçli ve doğa ile uyumlu yeni bir insanın yaratılmasında temel bir faktör olacağı da düşünülür.

Kropotkin'in anlayışıyla komünizm, insanın doğası ve doğanın yasaları gibi kaçınılmaz etkenlerin sonucu kendiliğinden bir şekilde ulaşıldığında insanlık tarihinin yadsınamaz bir aşaması olarak görüldüğünden, onda herhangi bir politik stratejinin herhangi bir izine rastlanmaz. Gerçektende Kropotkin ve

takipçilerinin anlayışına göre komünizme yol açması kesin olan kendiliğindenliğe zarar verdiği için her türlü politik ve sendikal örgüt reddedilmelidir.

Diğeryandan anarşist komünistler için örgüt bir bütün olarak; hem mücadele için bir gereklilik hem de bu mücadeleler sonucu fethedilen devrimci kazanımların korunmasının garantisi olarak temel bir gerekliliktir.

Anarko-komünistler için, insan doğasının ve onun pozitif öz-örgütlenmesi eğiliminin tanrısal gelişmesini engellediği, bizi son hedefin ötesine taşıdığı için, örgüt, bir 'burjuva fenomeni' olur. En önemli şey doktrinin ahenkli dünya görüşünü, diğer bir değişle insanın ulaşmak istediği hedefin saflığını korumak olarak görüldüğünden, sınıf mücadelesi de en fazla bu amaca ulaşmakta bir araç olabilir. Böylelikle kendisini anarşist-komünizmin (ayrılmaz bağlarla sınıf mücadelesine bağlı olarak ezilenlerin kurtuluş mücadelesi olarak anlaşılabilir) tarihsel yolundan ayırarak, daha çok herkes için makul (kabul edilebilir) bir teori haline gelir. Bu sadece her bireyin kişisel özgürlüğüne bel bağlayan ve herkes için makul olan bir teoriyi sınırladığı düşüncesi ile sınıf mücadelesinin reddine götürür; vurgu (soyut bir kavrayışla) sadece 'iktidar' ilişkileri üzerine yapılırken sömürü ilişkileri arka plana atılır.

Ardından tekrar, sınıf mücadelesini insanlığın kurtuluşu için kullanışlı bir araç olarak görenler, gündelik yaşam koşullarına yönelik sürekli ihtiyaçlarından dolayı işçi hareketinin, toplumsal adalet çağrısına verdiği cevabın yavaşlığı ve temkinliliği (kesintililiği) nedeniyle hayal kırıklığına

uğrarlar. Bunun için bu tip anarko-komünistler, ekonomizmden etkilenmiş ve geleceğe ilişkin büyük ümitlere sahip olmak elinden gelmeyen, çaresizce reformist kitlelere karşı derin bir güvensizlik beslemeye eğilimlidirler. Bu öncüllerden hareketle, anarşist komünizm ilkelerinden bir dejenerasyonu temsil eden, birbirine çok benzeyip bazen de karıştırılabilen iki tür politik tavır türer.

İlki, idealin özgün güzelliğini diğerlerinin de er ya da geç kavrayacağı beklentisi ile, daha çok insanı teori üzerinden kazanmaya dayanan ve tek sonucu rastgele ideolojik propaganda olan bir tür eğitimciliktir.

Sınıf mücadelesini insanlığın kurtuluşu için kullanışlı bir araç olarak görenler, gündelik yaşam koşullarına yönelik sürekli ihtiyaçlarından dolayı işçi hareketinin, toplumsal adalet çağrısına verdiği cevabın yavaşlığı ve temkinliliği (kesintililiği) nedeniyle hayal kırıklığına uğrarlar.

İkinci durum da ise, sadece devrimcini hedef ve vicdanı ile uyumlu olduğu için, planlı bir stratejinin parçası olmasa da her türlü kahramanlık eyleminin bir kazan kaldırmanın başlangıcı olabileceği ve ahenk komünizmi yolunda ileri bir adım olabileceği için, devrimcinin eylemi kitleninkinin temsilcisi durumuna getirilir. Eğer devrim silahla olacak ve baskının merkezi olarak anlaşılan devleti yıkacaksa

o zaman devrimcilerin ilk andan itibaren devlete karşı somut, silahlı bir mücadeleye başlaması da gerekecektir. Bunun sonucunda bu akım tarihsel olarak, terörizmin gerekliliği olasılığını dışlamayı gerekli görmeden maceracı eylemlere atılmaya ve kitle örgütlerine cevap vermek zorunda olmayan bireysel eylemin propagandistleri ile bağlantılanmaya eğilimli olacaktır. İkisi de eylemlerini, anarşist-komünistlerinkinden farklı olarak, mücadelelerin ve toplumun öz-örgütlenme kapasitesinin yeniden ortaya çıkması ile gelişen işçi sınıfı ve onun müttefiklerinin politik büyümesi sürecinin bir parçası olarak yapmazlar. Anarko-komünistler bizi, insan doğasına içkin olan, yavaş ve çok çaba gerektiren bir süreç olmayan kendiliğindenlik sürecinin gelişmesi için iktidarın zincirlerinin kırılmasının yeterli olduğuna inandırmak isterler. Aslında her şey olup bittiğinde anarko-komünistlerin karşılık verecekleri tek şey yine kendi vicdanları olacaktır. Bu öncüllerden yola çıkarak anarko-komünistler kendilerini, insanlığın zincirlerini kırarak, proletaryanın bilgiyi yeniden elde etme sürecini umursamadan devletin yıkılmasının insanlığın kendiliğindenliğini provoke edip, onu (hiçbir hazırlık olmadan) komünizm yoluna çıkaracağına inanan, vicdanlı devrimciler olarak görürler.

Geçen yüzyılın sonunda anarşizmin bir dizi yalıtılmış terörist eylem dizisinin ardından çöküşü ile birlikte, kitle tabanı

Dünyanın bütün halkları uluslararası birlik-ler olarak İspanyol halkının yanına

anarko-sendikalizm yoluyla yeniden keşfedildi. Daha doğrusu bu işçi örgütleri anarşizmi yeniden komünist köklerine döndürdüler. Yüzyılın ilk yirmi yılında güçlü anarko-sendikalist örgütlerin (Fransa da UGT, Arjantin de FORA, İspanya da CNT, İtalya da US_ en bilinenleridir) kesin olarak anarşist-komünist olan Fransa da Federation Commnuiste Revolutionnaire, İspanya da Federacion Anarquista Iberica ve İtalya da Unione dei Comumisti Anarchici d'Italia (daha sonra Unione Anarchica Italiana haline gelecektir) gibi örgütlerle bütünleşmesi de şans eseri değildi.

Şimdi bugün bile bizi anarşizmin diğer yönelimlerinden ayıran, anarşist-komünizmin kendine özgü niteliklerini özetleyelim.

Bakunin'in teorisini referans

olarak, anarşist komünizm politik sınıf hareketi (devrimci azınlık) ile ekonomik sınıf hareketini (kitle örgütü) açıkça birbirinden ayırır.

İlki kitle örgütünün içinde olup, aynı teoriyi, aynı politik stratejiyi ve net bir şekilde tanımlanmış taktikleri paylaşan bütün militanları örgütler. Bu örgütün görevi, bir yandan sınıfın hafızasının (tarihinin) taşıyıcısı olarak davranmak, diğer yandan da mücadelenin çeşitli dönüm noktalarının sınıf ile bağlantılanmasını sağlayacak bir ortak stratejiyi -bu yolda bir uyarıcı ve yol gösterici olarak- ayrıntılı bir şekilde oluşturmaktır. Bakunin'in 'İtalyan yoldaşlara' mektubundan alıntı yaparsak; "yalıtılmış bir halde kendi inisiyatifinizle çalışmayı sürdürürseniz kesinlikle güçsüz-aciz bir durumda kalmaya devam edeceksiniz: Aynı fikir, aynı hedef, aynı pozisyondan ilham alarak tek bir basit kolektif eylemde bile ne kadar az olursanız olun birleşip, güçlerinizi örgütlediğiniz durumda ise, yenilmez olacaksınız." (2)

Diğer yandan kitle örgütü de, proletaryanın çıkarlarını korumak için katıldığı bir örgüttür ve amacı sınıfın doğrudan eylemi, öz-örgütlülüğü yoluyla, bunları da pratikte sürekli uygulayarak sınıfın zincirlerinden kurtulmasıdır. Gerçek otonom kitle eyleminin hedefi sermayenin, birleşmiş işçilerce kamulaştırılması, eşdeyişle yüzyıllarca işçi sınıfının emeği ile üretilmiş olan bu dünyanın yine emekçiler ve onların örgütlerince

tazmin edilmesidir. En acil hedef mücadeleyi her türlü biçimi ile sürekli devam ettirerek proletaryayı pratik içinde tutacak olan ve ne kadar küçük olursa olsun, kapitalizm tarafından çalınmış olan her türlü özgürlüğü ve zenginliği fethetmek için, işçiler arasındaki dayanışma ve baskıya karşı direniş ruhunu durmaksızın geliştirmektir.

Politik örgüt ile kitle örgütünün rollerinin en temel tanımları bile anarşist komünist örgütün işlevi ile leninistlerinki arasında hiç bir alaka olmadığının kanıtıdır. Politik örgüt kitle örgütü içinde resmi bir konum ile bulunmaz. O, kendi çözümlerini dayatan ve "gerçek" sınıf çıkarlarını temsil ettiği farz edilen leninist tarzın bir sonucu olarak tanınmış ve kurumlaşmış bir liderlik değildir ve olamazda. O basitçe, kitle örgütü içinde yer aldıkları için fikirlerinin kabul edilmesini beklemeksizin (bunu dayatmaksızın), ideolojileri

ve analizleri doğrultusunda belirlenmiş eylem ve planları hazırlayıp sonuçlandırdıkları, politik olarak homojen yoldaşların karşılaşma ve biraraya gelme zeminidir. O basitçe fikirlerini kitle örgütüne dayatmaya çalışmaksızın, politik düşüncelerinin kökenleri ortak olan yoldaşların ideolojileri ve analizleri ile uyumlu olarak amaçlarına ulaşmak için eylem ve planlarını tartıştıkları, hazırladıkları ve uygulamaya giriştikleri bir platformdur.

Bunun için anarşist komünist ideoloji politik örgüte, devrimci sürecin etkin bir "motoru" olma ve sadece kitlelerin biricik devrimci gücünün aracı/militanı olma görevini verir. Örgütün rolünün bu kavranışında bir yandan öncelikle marksistlerin, fakat diğer yandan anarşist komünizmden sapmış çok çeşitli anlayışların farklılığı görülebilir.

Notlar:

1. CAFIERO, C, Anarchia e comunismo. Yoldaş Cafiero'nun Jura Federasyonu Kongresi'ne yaptığı bir konuşmanın özeti. Şuradan alınmıştır: A. DADA', L'anarchismo in Italia: fra movimento e partito, Milan, 1984, p.187-190.

2. Bu döküman Bakunin tarafından Celso Ceretti'ye bir mektup şeklinde yayımlanmıştır. Şurada yeniden yayımlanmış hali mevcuttur: A. DADA', op.cit., p.152-65.

Kaynak:

Communismo Libertario'nun Şubat 1992 , Temmuz 92'deki 32. ve 33. sayılarından alınmıştır. <http://makhno.nefac.net/html/drupal/node/view/795>

Çeviri:

Liberter

“Biz her zaman gecekondularda, duvarlardaki deliklerde yaşadık. Bir süre daha kendimizi barındırabiliriz.

Unutmamanız gereken şey inşa da edebileceğimizdir. İspanya, Amerika ve her yerdeki şehirleri ve sarayları inşa edenler biz işçilerdik.

Biz işçiler, bunların yerine yenilerini de inşa edebiliriz. Hem de daha iyilerini! Yıkımlara dair en ufak bir endişemiz yok.

Bizler dünyayı miras alıyoruz, bundan en ufak şüpheniz olmasın!

Patronlar ve politikacılar, tarih sahnesinden ayrılmadan önce kendi dünyalarını yıkıp, harabeye çevireceklerdir.

Yüreklerimizde yeni bir dünya taşıyoruz!
Şimdi, şu an büyümekte olan!”

Buenaventura Durruti